

Svar på regeringsuppdrag

**Rapport – Indikatorer för att följa utvecklingen av
assistansersättningen**

Försäkringskassan 2020

Datum: 2020-05-25
Indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen
Version 1.0
Dnr. 001380–2020

Innehåll

Innehåll.....	2
Sammanfattning	3
Inledning	8
Utgångspunkter i arbetet med att ta fram indikatorer	11
Indikatorsområde 1: Utveckling av antal mottagare	12
Indikatorsområde 2: Bifall och avslag	17
Indikatorsområde 3: Genomsnittligt antal timmar	27
Indikatorsområde 4: Grundläggande behov och andra personliga behov	32
Indikatorsområde 5: Utgifter för assistansersättningen	39
Fördjupningsdel 1: Varför har det genomsnittliga antalet beviljade timmar slutat att öka?	44
Fördjupningsdel 2: Ärendegranskning av ansökningar om fler timmar	56
Referenser	77
Tabellförteckning	79
Figurförteckning.....	83
Bilaga 1. Definitioner av begrepp samt datakällor	85
Bilaga 2. Tabeller och figurer i indikatorsområde 1	89
Bilaga 3. Tabeller och figurer i indikatorsområde 2	94
Bilaga 4. Tabeller och figurer i indikatorsområde 3	99
Bilaga 5. Tabeller och figurer i indikatorsområde 4	107
Bilaga 6. Tabeller och figurer i indikatorsområde 5	109
Bilaga 7. Metod, avgränsningar och avvägningar för ärendegranskning av ansökan om fler timmar	111
Bilaga 8. Tabeller och figurer för fördjupningsdel 2	114

Sammanfattning

Följande rapport är den andra rapporten i ett återkommande uppdrag som Försäkringskassan fått av regeringen att genom indikatorer följa utvecklingen av assistansersättningen. Indikatorerna ska bland annat följa utvecklingen av antalet mottagare, timmar, avslag och utgifter. Rapporten utgör även ett underlag för att förklara orsaker till assistansersättningens utveckling.

Den övergripande bilden som ges i rapporten är att assistansersättningens utveckling 2019 i stort sett följer samma mönster som redovisades för 2018 i föregående års rapport om indikatorer för assistansersättningen. Ett undantag är att den genomsnittliga timutvecklingen inte längre ökar. Det innebär att för första gången sedan assistansersättningen infördes 1994 ökar inte det genomsnittliga antalet beviljade timmar från ett år till nästa. Något som också har förändrats under den studerade perioden är att andning infördes som ett grundläggande behov i lagstiftningen 1 november 2019. Den förändringen har dock inte hunnit få genomslag i assistansersättningens utveckling under den studerade perioden (till och med 31 december 2019).

Utvecklingen av antalet personer som har assistansersättning avgörs av dels hur många som årligen tillkommer (inflöde), dels hur många som lämnar ersättningen (utflöde). År 2019 hade 14 159 personer assistansersättning. Gruppen utgörs av 5 299 kvinnor och 6 180 män i åldern 20 år och äldre, samt av 1 133 flickor och 1 547 pojkar i åldern 0–19 år. Jämfört med föregående år har antalet personer med assistansersättning minskat med cirka 350 personer.

Antalet mottagare av assistansersättning ökade kontinuerligt fram till 2010. Därefter var antalet någorlunda stabilt fram till 2015 för att därefter minska. Att det totala antalet assistansmottagare har minskat sedan 2015 beror på förändringar både i inflödet och i utflödet, men framför allt i inflödet. Förändringar i lagstiftning och rättspraxis har påverkat antalet personer som tillkommer till ersättningen. Det har medfört att färre personer har rätt till assistansersättning än tidigare. I ett parallellt regeringsuppdrag¹ ska Försäkringskassan beskriva och förklara orsaker till det minskande antalet personer som mottar assistansersättning.²

---

¹ Dnr: 001381–2020. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.

² I uppdraget ingår att analysera och beskriva orsaker till att antalet personer som beviljas ersättningen minskar. I uppdraget ingår även att analysera och beskriva orsaker till att ersättningen upphör.

Allt färre personer beviljas assistansersättning till följd av förändrad rättspraxis

Andelen som inte bedömts ha rätt till assistansersättning och därmed har fått avslag på sin ansökan har ökat gradvis över tid. Vid två tillfällen ökade andelen avslag särskilt: 2008 samt åren 2015 och 2016. Ökningen 2008 sammanföll med att Försäkringskassan förtydligade hur tre av de grundläggande behoven (personlig hygien, på- och avklädning och måltider) ska definieras och bedömas; detta för att öka kvaliteten i bedömningarna. Efter förtydligandet minskade antalet och andelen personer som beviljas tid för dessa grundläggande behov.

Ökningen från 2015 och 2016 sammanföll med en dom som Högsta förvaltningsdomstolen meddelade i juni 2015 (HFD 2015 ref. 46). Försäkringskassan har i en tidigare rapport analyserat konsekvenserna av domen, som innebar att bara personer med en psykisk funktionsnedsättning kan beviljas tid för det grundläggande behovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade*. Samtidigt gjorde Försäkringskassan ytterligare förtydliganden av hur annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper ska utredas och bedömas. Tillsammans har dessa förändringar sannolikt bidragit till att en ökad andel sökande får avslag.

Många som ansöker tillhör inte personkretsen för LSS

Ytterligare en orsak till att andelen avslag ökat över tid kan vara att det skett förändringar vad gäller vilka som ansöker om assistansersättning. Det bekräftas av att ungefär en tredjedel av dem som fick avslag på sin ansökan om assistansersättning 2019 inte bedömdes tillhöra personkretsen för lagen (1993:387) om stöd och services till vissa funktionshindrade (LSS). Eftersom inga förändringar har skett i personkretsens utformning – varken i lagstiftningen eller i Försäkringskassans styrande och stödjande dokument – beror det sannolikt främst på att gruppen som ansöker om assistansersättning har förändrats. Jämfört med 2018 är andelen avslag oförändrad 2019.

Färre personer lämnar ersättningen sedan tvåårsomprövningarna togs bort

Den 1 april 2018 genomfördes en regeländring som innebar att tvåårsomprövningarna togs bort och därefter har antalet personer som lämnar ersättningen minskat. Enligt tidigare lagstiftning gällde ett beslut om assistansersättning tillsvidare, men skulle omprövas sedan två år förflutit från senaste prövningen. Till följd av HFD 2015 ref. 46 var det fler personer som, vid tvåårsomprövningen, inte längre bedömdes uppfylla kriterierna för assistansersättning. Därför ökade antalet personer som lämnade ersättningen efter HFD:s dom. Numera ska Försäkringskassan endast

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

ompröva rätten till assistansersättning i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden.³

Ökningen av antalet beviljade timmar har kraftigt dämpats de senaste åren

Det har skett ett trendbrott i utvecklingen av antalet beviljade timmar. Fram till 2015 var ökningen nära nog konstant med en ökningstakt på 2,5 procent årligen. Därefter har ökningstakten avtagit till omkring 0,6 procent årligen, fram till 2018. Genomsnittligt antal beviljade timmar var oförändrat mellan 2018 och 2019 – vilket är historiskt. Det är första gången sedan assistansersättningen infördes 1994 som det inte sker en ökning av genomsnittligt antal timmar jämfört med föregående år. År 2019 beviljades personer med assistansersättning i genomsnitt 128,9 timmar per vecka.

Bland förstagångsmottagare minskade till och med genomsnittligt antal beviljade timmar för 2017 och 2018, men ökade igen för 2019. Det gör att det varken går att säga om den genomsnittliga timutvecklingen för förstagångsmottagare 2017–2018 var en tillfällig nedgång eller om ökningen 2019 kommer att följas av en ökning igen nästkommande år.

Den dämpande timutvecklingen beror på att färre personer ansöker om fler timmar

Den sammantagna bilden är att den dämpande timutvecklingen sedan 2015 bland annat beror på att färre personer har ansökt om fler timmar de senaste åren, vilket innebär att det är färre personer som kan få beslut om fler beviljade timmar. En förklaring till att färre ansöker om fler timmar är att det är färre personer som beviljas rätt till assistansersättning (det vill säga färre förstagångsmottagare). Historiskt sett har ungefär hälften av alla nya mottagare ansökt om fler timmar inom två år från att de beviljats assistansersättning för första gången. Det är därför rimligt att anta att ju färre personer som tillkommer till assistansersättningen, desto mindre kommer förstagångsmottagarna att påverka det genomsnittliga antalet beviljade timmar.

Att färre personer ansöker om fler timmar kan också tyda på att det har börjat uppstå en viss mättnad i assistansersättningen. Det skulle kunna vara förklaringen till att antalet ansökningar om fler timmar har mer än halverats sedan 2015. Det sammanfaller även med att förändringarna i fördelningen av antalet timmar, det vill säga hur många som har ett visst intervall av antal timmar, har varit stabil de senaste åren. Mättnaden skulle i sådana fall kunna handla om att mottagarna i stort beviljats så många timmar som de behöver eller kan styrka att de behöver.

---

³ 51 kap. 12 § socialförsäkringsbalken (SFB).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Det framkommer även att borttagandet av tvåårsomprövningar 2018, ålderssammansättningen av mottagarna av assistansersättning samt förändringar i rättspraxis och Försäkringskassans styrning kan ha påverkat timutvecklingen.

Vuxna beviljades i genomsnitt fler timmar än barn och män beviljades i genomsnitt fler timmar än kvinnor

Vuxna beviljas i genomsnitt fler timmar än barn. År 2019 beviljades vuxna i genomsnitt knappt 134 timmar per vecka. Motsvarande siffra för barn var knappt 109 timmar. Samtidigt beviljas män fler timmar än kvinnor. År 2019 beviljades kvinnor i genomsnitt 130,1 timmar per vecka och män 136,7 timmar. Det är svårt att veta om skillnaden mellan kvinnor och män beror på skillnader i faktiska behov, eller om det finns systematiska skillnader i hur många timmar som kvinnor respektive män yrkar på.

I en ärendegranskning av ansökningar om fler timmar med beslut från 2018 framkommer det att män yrkar på fler timmar än kvinnor. Kvinnor yrkar i genomsnitt på 50 timmar ytterligare per vecka och män i genomsnitt 60 timmar ytterligare per vecka. Skillnaden kvarstår för hur många timmar ytterligare som beviljas. Kvinnor beviljas i genomsnitt 26 timmar per vecka, medan män beviljas i genomsnitt 34 timmar per vecka.

När det gäller barn brukar deras beviljade timmar öka när de blir äldre, dels då föräldraansvaret minskar, dels då barnen inte längre befinner sig i förskola eller skola; verksamheter som vanligen ansvarar för att tillgodose barnens behov när de vistas där. Det syns inte någon systematisk skillnad i genomsnittligt antal timmar mellan flickor och pojkar.

Åtta av tio som ansöker om fler timmar beviljas fler timmar

Den sammantagna bilden från ärendegranskningen av ansökningar om fler timmar 2018 är att åtta av tio som ansöker om fler timmar faktiskt beviljas fler timmar – men de flesta får inte all tid de ansökt om. I genomsnitt yrkades 57 timmar extra per vecka och i genomsnitt beviljades 30 timmar (till dem som beviljats mer tid).

Endast två av tio som ansöker om fler timmar får helt avslag på sin ansökan. I vissa fall handlar det om personer som inte beviljas särskilda skäl att ha med sina assistenter i en verksamhet som kommunen ansvarar för. Det handlar också om personer som, till följd av förändringar i lagstiftning och rättspraxis, inte skulle ha haft fortsatt rätt till assistansersättning i det fall tvåårsomprövningar fortfarande gjordes. Hälften av de som ansöker om fler timmar beviljas inte all tid de ansökt om. En del av den tid som avslås beror på att yrkanden avser sådant för vilket assistansersättning i regel inte kan beviljas. Det gäller yrkad tid som annan huvudman, make eller föräldrar ansvarar för. Det gäller också vissa moment av aktiva insatser under dygnsvilan; det kan handla om att yrkad aktiv tid eller dubbel assistans avslås men att väntetid beviljas i stället.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Det är vanligare bland äldre än unga att få avslag på sin ansökan om fler timmar för att de inte medicinskt kan styrka sitt ökade behov av stöd. En stor andel av alla som ansökte om fler timmar, nästan var femte, ansökte om fortsatta särskilda skäl att ha med sina assistenter i verksamhet som kommunen ansvarar för när de slutar skolan och börjar daglig verksamhet. Det tyder på att det inte är ovanligt att ha beviljats särskilda skäl att ha med sig sina assistenter i skolan, trots att assistansersättning i regel inte beviljas för det.

Statens utgifter för assistansersättningen minskade 2019

Statens utgifter för assistansersättningen uppgick till drygt 24 miljarder kronor 2019. Det är en minskning jämfört med föregående år, vilket framför allt beror på att antalet mottagare har minskat. Fram till och med 2015 ökade utgifterna kontinuerligt. Olika administrativa åtgärder till följd av att Försäkringskassan har övergått till efter-skottsbetalningar påverkade utgiftsutvecklingen för åren 2016–2018, men för 2019 motsvarar de faktiska utbetalningarna de timmar som Försäkringskassan har beviljat.

Utgiftsutvecklingen drivs framför allt av tre faktorer: antalet mottagare av assistansersättning, genomsnittligt antal timmar och nivån på timersättningen. Mellan 2003 och 2010 var ökningen av *antalet mottagare* en viktig förklaring till den sammanlagda utgiftsökningen för assistansersättningen de åren. Sedan 2016 har antalet mottagare minskat, vilket håller tillbaka utgiftsökningen.

Från att ersättningen infördes och fram till 2019 har *genomsnittligt antal timmar* ökat för varje år. Det har varit en viktig förklaring till utgiftsökningen inom assistansersättningen. Genomsnittligt antal timmar bromsade dock in redan 2016, och har därmed inte bidragit till utgiftsökningen i samma utsträckning som tidigare. *Timersättningen* har däremot alltid varit en viktig förklaring till utgiftsökningen inom assistansersättningen. När de totala utgifterna minskade 2019, bidrog den ökade timersättningen till att hålla tillbaka utgiftsminskningen.

Inledning

Insatsen personlig assistans är reglerad i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). LSS infördes 1994 och syftar till att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer med stora och varaktiga funktionsnedsättningar. Assistansersättning är en socialförsäkringsförmån som ger ersättning för kostnader för personlig assistans.⁴

Uppdraget

Försäkringskassan har fått i uppdrag av regeringen att redovisa indikatorer för att följa assistansersättningens utveckling (Socialdepartementet 2019). Indikatorerna ska bland annat följa utvecklingen av antalet mottagare, timmar, avslag och utgifter. Redovisningen ska göras utifrån åldersgrupper och uppdelat på flickor och pojkar, samt kvinnor och män. I redovisningen ska även de mest relevanta indikatorerna analyseras. I ett parallellt regeringsuppdrag beskrivs och förklaras orsaker till det minskande antalet personer som mottar assistansersättning.⁵

Det här är den andra rapporten i en återkommande redovisning och analys av indikatorer för att följa utvecklingen av assistansersättningen. Rapporten ska därför ses som en del av ett långsiktigt arbete att följa assistansersättningens utveckling.

Försäkringskassan ska redovisa uppdraget till regeringen (Socialdepartementet) senast 25 maj 2020.

Kriterier för att beviljas assistansersättning

För att avgöra om en person kan få assistansersättning för personlig assistans för sin dagliga livsföring, behöver Försäkringskassan bedöma om förutsättningarna i lagstiftningen är uppfyllda. En förutsättning för att en person ska kunna få assistansersättning är att han eller hon omfattas av svensk socialförsäkring. Dessutom ska personen inte ha fyllt 65 år vid ansökningstillfället.

För att ha rätt till assistansersättning ska den försäkrade dessutom tillhöra personkretsen för LSS. De grupper som ingår i personkretsen är:

1. personer med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. personer med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. personer med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar

---

⁴ Rätten till assistansersättning finns beskriven i 51 kap. i socialförsäkringsbalken (SFB).

⁵ Dnr: 001381–2020. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Ytterligare ett kriterium för att ha rätt till assistansersättning är att den försäkrade har grundläggande behov av hjälp som i genomsnitt uppgår till mer än 20 timmar per vecka.

De grundläggande behoven är följande:

- andning⁶
- personlig hygien
- att klä av och på sig
- måltider⁷
- kommunikation med andra
- annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade.⁸

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insatser för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Andra personliga behov kan till exempel vara behov av hjälp med att träna, arbeta eller studera. Det kan också handla om hjälp med att utföra sina fritidsintressen eller annat som leder till att personen kan leva ett liv så likt andras som möjligt (prop. 1992/93:159). När det gäller hjälp med andning, personlig hygien, att klä av och på sig, måltider och kommunikation kan de behoven även beviljas som andra personliga behov om de inte redan tillgodoses på annat sätt. Det görs för de delar där assistansmottagarna har behov som inte motsvarar de kriterier som gäller för grundläggande behov.

Personer som tillhör personkretsen, men som inte bedömts ha mer än i genomsnitt 20 timmars grundläggande hjälpbehov i veckan, kan ändå ha rätt till personlig assistans, eller andra LSS-insatser, via kommunen. År 2019 var det cirka 75 000 personer som beviljades någon insats enligt LSS via kommunen, varav ungefär 5 200 beviljades

---

⁶ Ingår från och med 1 november 2019.

⁷ Sondmatning ingår i måltider. I statistiken särredovisas det från och med 1 september 2019.

⁸ I föreliggande rapport är utgångspunkten hur Försäkringskassan ansåg att behovet annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade skulle definieras under den period som studeras här, det vill säga till och med 2019. Det innebär att förändringar i rättspraxis till följd av HFD:s dom 10 februari 2020 i mål nr 3757–18 inte beaktas. Med annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade avses således i den här rapporten tidigare praxis om ”aktiv tillsyn av övervakande karaktär”. Det innebär att tillsynen ska vara kvalificerad och syfta till att (1) förmå personen att själv utföra något av de andra grundläggande behoven (kvalificerade motivations- och aktiveringsinsatser) eller (2) begränsa allvarliga konsekvenser av ett utåtagerande beteende, det vill säga att egendom skadas eller att personen skadar sig själv eller andra (se vägledning 2003:6, version 23, s. 93).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

personlig assistans (Socialstyrelsen 2020). Kommunerna har det yttersta ansvaret för att människor med funktionsnedsättning får det stöd och den service de behöver.

Assistansersättning lämnas inte heller för tid när den funktionshindrade vårdas på vissa institutioner, bor i en gruppbostad eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet enligt 106 kap. 24 § SFB. Trots detta kan assistansersättning lämnas under tid när personen vårdas på sjukhus under en kortare tid eller deltar i skola, barnomsorg eller daglig verksamhet enligt 25 § samma kapitel om det finns särskilda skäl. Det framgår vidare av 51 kap. 6 § samma balk att när behovet av personlig assistans bedöms för ett barn, ska det ska bortses från det hjälpbehov som en vårdnadshavare normalt ska tillgodose enligt föräldrabalken med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter.

Disposition av rapporten

Efter inledningen följer ett kapitel som beskriver hur arbetet med att ta fram indikatorerna har gått till och vilka överväganden som har gjorts. I rapporten redovisas och analyseras därefter indikatorerna fördelat på fem olika indikatorsområden. Vart och ett av områdena utgör ett kapitel. Indikatorerna är uppdelade efter ålder och kön (flickor 0–19 år, pojkar 0–19 år, kvinnor 20 år och äldre, samt män 20 år och äldre). För vissa indikatorer är uppdelningen en annan, exempelvis i barn och unga (0–6 år, 7–12 år, 13–19 år), 0–64 år och 65 år och äldre, samt i vissa fall personkrets. Dessutom redovisas flera indikatorer uppdelat på samtliga mottagare och personer som beviljas assistansersättning för alla första gången.

Utöver de delar som ingår i det årliga regeringsuppdraget om indikatorer för assistansersättningen ingår i år även en fördjupning som innehåller två delar. Del 1 behandlar orsaker till att ökningen av antalet beviljade timmar kraftigt har dämpats de senaste åren. Del 2 beskriver och analyserar ansökningar om fler timmar 2018.

I bilaga 1 beskrivs de datakällor, definitioner och avgränsningar som ligger till grund för indikatorerna. Bilaga 2–6 innehåller tabeller och figurer med resultat på mer detaljerad nivå, till exempel med fördelning på personkrets eller olika åldersgrupper. Här redovisas även tabeller med siffror för samtliga figurer som presenteras i rapporten. I bilaga 7 beskrivs den metod och de avgränsningar som ligger till grund för ärendegranskningen som gjorts. I bilaga 8 redovisas tabeller och figurer som ingår i kapitlet om ärendegranskningen, det vill säga den andra fördjupningsdelen.

Utgångspunkter i arbetet med att ta fram indikatorer

I uppdraget att följa assistansersättningens utveckling efterfrågas det indikatorer som dels kan visa en nulägesbild av assistansersättningen, dels visa förändringar i assistansersättningen över tid. Utgångspunkter i arbetet med att ta fram indikatorer för att följa assistansersättningens utveckling har varit att indikatorerna ska uppfylla följande villkor:

- Indikatorerna ska vara formulerade så att de fångar viktiga aspekter av utvecklingen vad gäller antalet mottagare, beviljade timmar och utgifter.
- Indikatorerna ska vara formulerade så att de går att följa och är hållbara över tid.
- Om en förändring sker, till exempel i lagstiftning, ska det avspeglas i indikatorerna.

Eftersom indikatorerna inte anger grad av måluppfyllelse anger de heller inte om utvecklingen är positiv eller negativ. Om utfallet ska ses som positivt eller negativt är snarare en politisk och ideologisk fråga, varför inga bedömningar av utvecklingen i det avseendet görs i rapporten.

Fem indikatorsområden har identifierats

För att följa utvecklingen inom assistansersättningen delas indikatorerna och analysen upp i fem olika indikatorsområden. De fem indikatorsområdena är:

- Indikatorsområde 1: Utveckling av antal mottagare
- Indikatorsområde 2: Bifall och avslag
- Indikatorsområde 3: Genomsnittligt antal beviljade timmar
- Indikatorsområde 4: Grundläggande behov och andra personliga behov
- Indikatorsområde 5: Utveckling av utgifter för assistansersättningen.

För varje indikatorsområde beskrivs utvecklingen och eventuella förändringar inom assistansersättningen med hjälp av tabeller och figurer. Tabeller med siffror för samtliga figurer som presenteras i rapporten återfinns i bilaga 2–6.

Indikatorsområde 1: Utveckling av antal mottagare

Syftet med indikatorsområde 1 är att visa utvecklingen av antalet mottagare av assistansersättning. Det görs bland annat genom att studera ålder och personkrets för mottagarna. Dessutom visas utvecklingen för de två faktorer som tillsammans avgör antalsutvecklingen: hur många som årligen tillkommer (inflöde) och hur många som lämnar ersättningen (utflöde).

Sammanfattningsvis framkommer det att antalet mottagare har minskat med cirka 2 000 personer sedan 2015. Antalet mottagare uppgick 2019 till 14 159 personer. Minskningen i antal mottagare är procentuellt större för barn än för vuxna. Förändringar i lagstiftning och rättspraxis har påverkat antalet personer som tillkommer till ersättningen. Det har medfört att färre personer har rätt till assistansersättning än tidigare. Över tid har även sammansättningen av gruppen som får assistansersättning förändrats, bland annat när det gäller fördelningen mellan personkretsarna och att andelen personer över 65 år har ökat.

Rent teoretiskt kan antalet personer i inflödet ändras när det sker förändringar i följande faktorer:

- antalet ansökningar
- vilka funktionsnedsättningar och behov de sökande har (det vill säga om fler eller färre som inte omfattas av assistansersättningen ansöker om assistansersättning)
- lagstiftning och rättspraxis
- Försäkringskassans utredningar och bedömningar till följd av utveckling och förbättring av handläggningen av assistansersättningen.⁹

När det gäller utflödet, det vill säga personer som lämnar ersättningen, är följande orsaker vanligast till att ersättningen upphör:

- en person avlider
- det grundläggande behovet inte längre bedöms vara över i genomsnitt 20 timmar per vecka (gäller främst fram till och med 1 april 2018 då tvåårsomprövningar upphörde)
- att personen numera bor i gruppboende eller vårdas på institution.

Figur 1 visar att antalet mottagare av assistansersättning ökade kontinuerligt fram till 2010. Därefter var antalet någorlunda stabilt fram till 2015 för att därefter minska. Minskningen är generell såtillvida att den gäller både flickor och pojkar, kvinnor och män, men procentuellt sett är den större för barn än för vuxna (se Bilaga 2, Tabell 11 och Tabell 12).

---

⁹ Se vidare Dnr: 001381–2020. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.

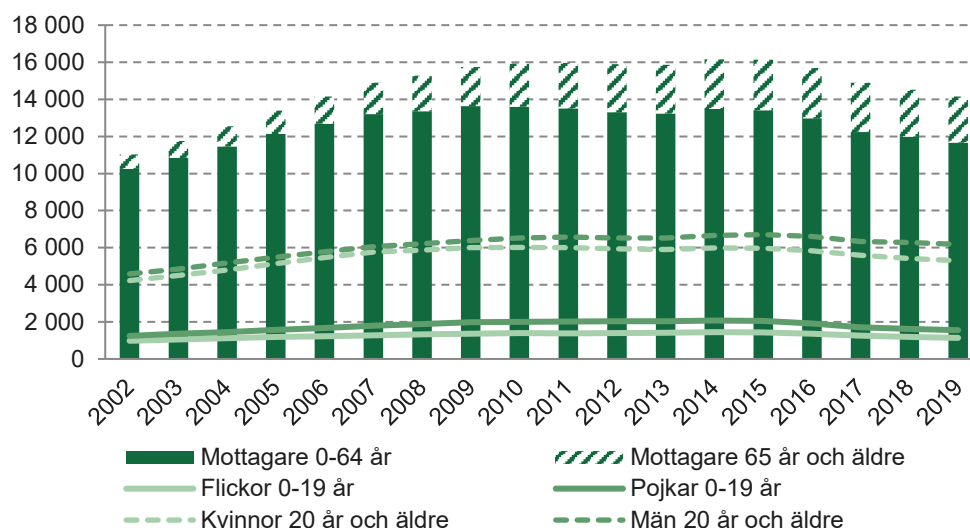
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Figur 1   **Antal assistansmottagare i december, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, samt 0–64 och 65 år och äldre, 2002–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Flickor och pojkar (0–19 år), kvinnor och män (20 år och äldre).

Över tid har sammansättningen av assistanspopulationen ändrats. En lagändring 2001 gjorde det möjligt att behålla assistansersättning även efter 65-årsdagen. Det betyder att de som hade rätt till assistansersättning före 65-årsdagen automatiskt fick fortsatt rätt till ersättning efter 65 år. Som framgår av figuren ovan har andelen mottagare som är över 65 år ökat över tid. Andelen 65 år och äldre var cirka sju procent 2002 jämfört med cirka 18 procent 2019.

Som nämndes ovan är minskningen i antal mottagare procentuellt större för barn än för vuxna, och det är främst i åldersgrupperna 0–6 år och 7–12 år som den stora minskningen har skett (se Bilaga 2, Tabell 13). Antalet mottagare i åldern 0–6 år har minskat från 499 mottagare 2014 till 130 mottagare 2019. Minskningen i antal mottagare i åldern 7–12 är också stor, från 1 321 mottagare 2014 till 925 mottagare 2019. Antalet mottagare i åldersgruppen 13–19 år är relativt konstant över tid, drygt 1 600 mottagare, både åren före och efter 2015. Minskningen i antal mottagare i de yngre åldersgrupperna kan sannolikt bland annat förklaras av förändring i rättspraxis,

Datum

Vår beteckning

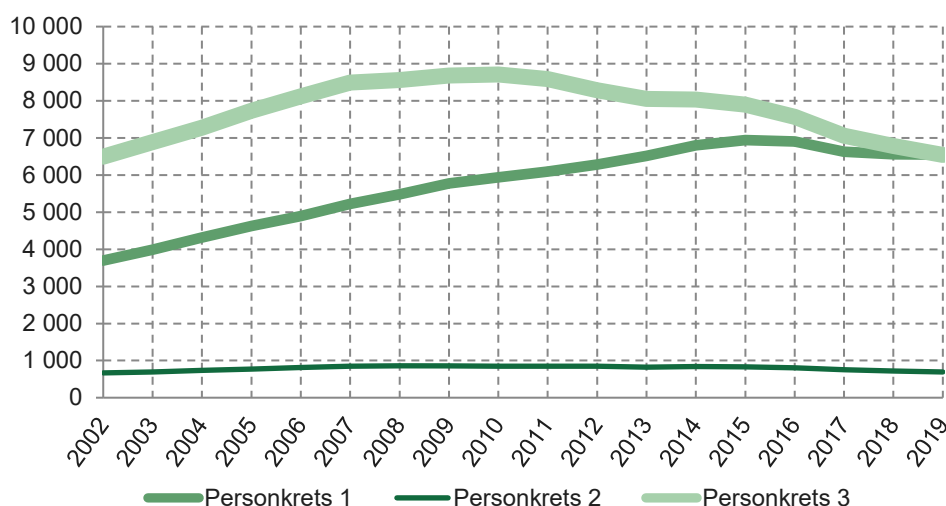
2020-05-25

Dnr. 001380–2020

framför allt när det gäller det grundläggande behovet annan hjälp som kräver ingående kunskaper om den funktionshindrade.^{10 11}

Över tid har sammansättningen av gruppen som får assistansersättning förändrats, bland annat när det gäller personkrets (se Figur 2. Antalet mottagare i personkrets 3 har minskat sedan 2011. Personkrets 1 ökade ända fram till 2015, men därefter har även denna grupp minskat. Minskningen de senaste åren är större i personkrets 3 än i de andra personkretsarna (se Bilaga 2, Tabell 15).

Figur 2   **Antal assistansmottagare i december per personkrets, 2002–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Att minskningen började tidigare i personkrets 3, samtidigt som personkrets 1 fortfarande ökade, har lett till att personkrets 1 och 3 numera är lika stora. Även personkrets 2 minskar i antal, men eftersom personkretsen är liten har minskningen inte så stor påverkan på det totala antalet assistansmottagare.

Fram till 2015 ökade det totala antalet assistansmottagare för nästan alla år (se Figur 3). Att det totala antalet har minskat efter 2015 beror på förändringar både i inflödet och i utflödet, men framför allt i inflödet. Som nämndes ovan består inflödet av de

¹⁰ Se HFD 2015 ref. 46. Domen analyseras närmare i det parallella regeringsuppdraget, dnr: 001381–2020. *Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.*

¹¹ Till följd av Försäkringskassans normering ingick *aktiv tillsyn av övervakande karaktär på grund av medicinsk problematik* i det grundläggande behovet *ingående kunskaper om den funktionshindrade* före HFD 2015 ref. 46. Det var framför allt barn som beviljats tid för ingående kunskaper, och ungefär 13 procent av de personer som beviljades assistansersättning för första gången 2014 beviljades tid för tillsyn av övervakande karaktär på grund av medicinsk problematik (Försäkringskassan 2015a).

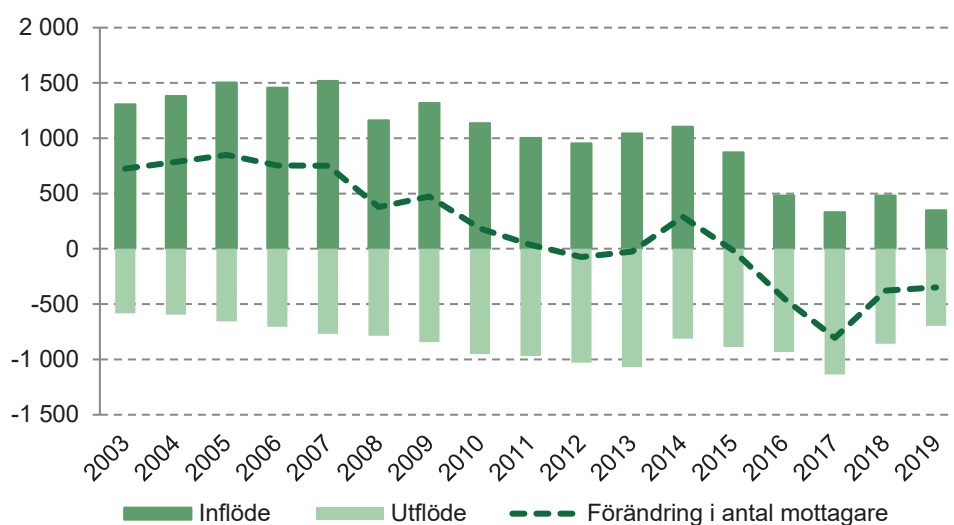
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

personer som tillkommer till ersättningen och utflödet av dem som lämnar den. Mellan 2015 och 2017 minskade antalet personer som tillkom med drygt 60 procent. Samtidigt ökade antalet personer som lämnade med knappt 30 procent. Som ett resultat minskade antalet assistansmottagare med cirka 1 250 personer mellan 2015 och 2017.

Figur 3 Inflöde, utflöde och förändring av antalet mottagare, 2003–2019

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Med inflöde avses personer som inte hade ersättning i december föregående år, men som har det i december det aktuella året. Med utflöde avses personer som hade ersättning i december föregående år, men inte i december det aktuella året.

Till följd av en lagändring som trädde i kraft 1 april 2018 togs tvåårsomprövningarna av rätten till assistansersättning bort.¹² Eftersom en del av omprövningarna ledde till indrag, är det efter lagändringen färre som lämnar ersättningen. Antalet personer som lämnar ersättningen är dock fortfarande större än antalet personer som tillkommer till ersättningen, vilket resulterar i att antalet mottagare fortsätter att minska även 2018 och 2019. De allra flesta som lämnar ersättningen är personer som avlider. Varje år är det ungefär 600 personer som lämnar ersättningen på grund av att de avlider (Försäkringskassan 2020).

¹² Enligt tidigare lagstiftning gällde ett beslut om assistansersättning tillsvidare, men skulle omprövas sedan två år förflutit från senaste prövningen. Sedan 1 april 2018 har reglerna ändrats och tvåårsomprövningarna tagits bort. Försäkringskassan ska bara ompröva rätten till assistansersättning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade (prop. 2017/2018:78).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Förändringar i rättspraxis är en viktig förklaring till det minskade antalet personer i inflödet. Det beskrivs mer ingående inom indikatorsområde 2 (Bifall och avslag) och indikatorsområde 4 (Grundläggande behov och andra personliga behov). Vidare behandlas frågan djupare i ett parallellt regeringsuppdrag.¹³

---

¹³ Dnr: 001381–2020. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.

Indikatorsområde 2: Bifall och avslag

Syftet med indikatorsområde 2 är att fördjupa bilden av dem som ansöker om rätten till assistansersättning, dem som blir beviljade och dem som får avslag på sin ansökan om rätten till assistansersättning.

Sammanfattningsvis framkommer det att andelen avslag på ansökan om rätten till assistansersättning har ökat över tid och andelen bifall har minskat. Drygt 300 personer beviljades assistansersättning 2019, jämfört med drygt 1 000 personer 2014.

Drygt 80 procent, cirka 1 600 personer, fick avslag på ansökan om rätten till assistansersättning 2019. För nästan två tredjedelar avslogs ansökan på grund av att de grundläggande behoven inte i genomsnitt översteg mer än 20 timmar i veckan, drygt hälften av dessa var barn och unga i åldern 0–19 år. Vissa av dem kan komma att beviljas assistansersättning när de blir äldre och föräldraansvaret avtar eller när behovet inte längre tillgodoses inom ramen för barnomsorg och skola. Vidare framkommer det att för knappt 500 personer avslogs ansökan på grund av att de inte bedömdes tillhöra personkretsen.

Andelen avslag på ansökan om rätten till assistansersättning har ökat över tid

I Figur 4 framgår att andelen som får avslag har ökat över tid och att andelen som får bifall har minskat. De flesta som ansöker om rätten till assistansersättning och får bifall är förstagångsmottagare som inte tidigare har haft assistansersättning. Men som framgår av figuren finns även en liten andel som har återbeviljats ersättningen efter att ha haft ett uppehåll.¹⁴

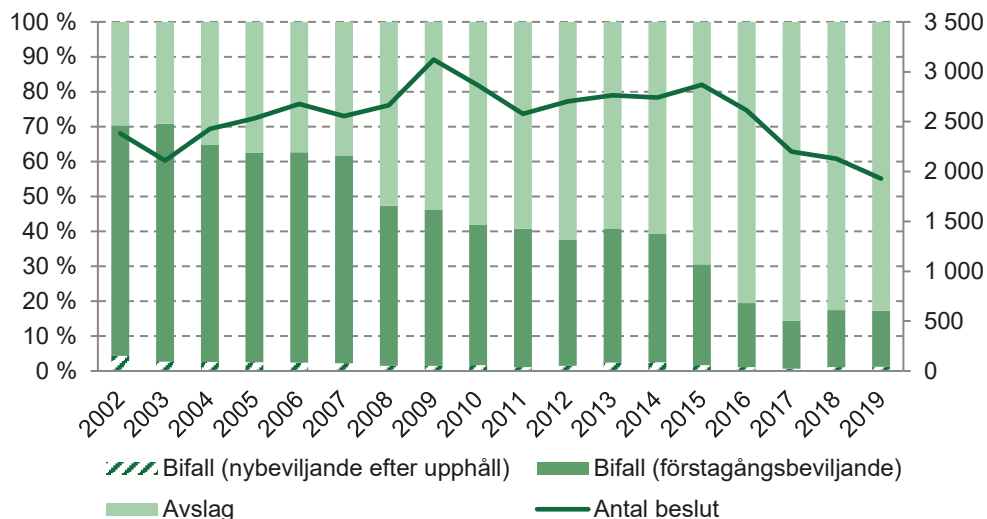
I figuren framgår även att antalet personer som får rätten till assistansersättningen prövad (det vill säga beslut om bifall eller avslag) har minskat något. Det tyder på att antalet ansökningar har minskat, men det går inte att säga säkert eftersom det i figuren inte ingår de ansökningar som har återtagits eller avskrivits innan beslut om rätten till assistansersättning har fattats.¹⁵ I figuren nedan redovisas dock alla beslut som medfört antingen bifall eller avslag om rätten till assistansersättning.

---

¹⁴ Det kan bero på att personen tidigare har fått ett indrag, ändrat boendeform (exempelvis har bott en tid i gruppboende) eller har haft en längre periods sjukhusvistelse.

¹⁵ Ärenden avskrivs om det inte längre finns anledning att göra en prövning exempelvis för att sökanden har återkallat sin ansökan. Ansökan avvisas exempelvis om ansökan trots påminnelse inte har undertecknats

Figur 4   **Antal och andel personer som fått bifall eller avslag på sin ansökan om rätten till assistansersättning, 2002–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Ett fåtal personer har fått avslagsbeslut och bifallsbeslut under ett och samma år; dessa personer räknas med i både antalet avslag och antalet bifall för det året. Ansökningar som har återtagits eller avskrivits ingår inte. Personer som har ansökt om rätten till assistansersättning och fått avslag på ansökan kan ansöka igen; de är då med i statistiken för varje år de ansökt om assistansersättning.

Förutom att andelen avslag har ökat gradvis över tid så har den ökat särskilt mycket vid två tillfällen: 2008 samt åren 2015 och 2016. Ökningen 2008 sammanföll med att Försäkringskassan förtydligade hur de tre första grundläggande behoven (personlig hygien, på- och avklädning och måltider) ska definieras och bedömas; detta för att öka kvaliteten i bedömningarna. Efter förtydligandet minskade antalet och andelen personer som beviljas tid för dessa grundläggande behov (Försäkringskassan 2015a). Försäkringskassans förtydligande bekräftades 2009 i en dom från HFD (RÅ 2009 ref. 57).

Ökningen från 2015 och 2016 sammanföll med en dom som HFD meddelade i juni 2015 (HFD 2015 ref. 46). Försäkringskassan har i en tidigare rapport analyserat konsekvenserna av domen, som innebar att bara personer med en psykisk funktionsnedsättning kan beviljas tid för det grundläggande behovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade*.¹⁶ Försäkringskassan gjorde ytterligare förtydliganden av hur annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper ska utredas och bedömas.¹⁷ Tillsammans har dessa förändringar sannolikt

¹⁶ Definitionen om annan hjälp som kräver ingående kunskap om den funktionshindrade har modifierats något under 2020, vilket inte är inkluderat i den här rapporten. Se vidare fotnot 8.

¹⁷ Försäkringskassans förtydligande motiverades av att det fanns brister i utredningar och bedömningar av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade och att behovet

bidragit till att en ökad andel sökande får avslag (se Försäkringskassan 2017a; 2017b). Förändrad rättspraxis och styrning som kan ha påverkat antalet mottagare av assistansersättning behandlas närmare i ett parallellt regeringsuppdrag.¹⁸

Personer som får bifall har minskat över tid

För att följa dem som får bifall på sin ansökan om assistansersättning studeras gruppen förstagångsmottagare. Förstagångsmottagare är personer som aldrig tidigare har haft assistansersättning. Antalet förstagångsmottagare är något färre än antalet personer i inflödet, vilket redovisades i föregående kapitel. Men som framgår av Figur 4 är de allra flesta som får ett bifallsbeslut förstagångsmottagare.¹⁹

Antalet förstagångsmottagare minskade 2019 efter en ökning i antalet för 2018. Det är ännu för tidigt att säga om ökningen för 2018 är ett trendbrott och minskningen för 2019 är en tillfällighet (eller vice versa). Det kan också handla om att antalet förstagångsmottagare nu är så lågt att kurvan därför kommer att vara mer oregelbunden framöver.

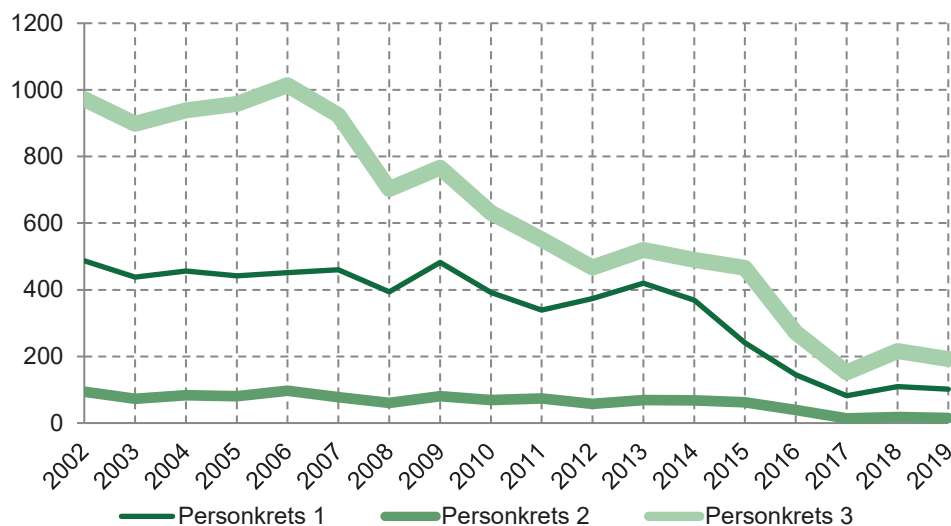
Antalet förstagångsmottagare minskade över tid i alla tre personkretsar (se Figur 5). Mellan 2006 och 2012 var det personkrets 3 som minskade mest både i antal och procentuellt sett. Minskningen mellan 2015 och 2017 var ungefär lika stor procentuellt sett i alla tre grupper.

---

upplevts som svårt att utreda och bedöma (Försäkringskassan 2015a; 2015b). I en rättslig kvalitetsuppföljning rekommenderade därför Försäkringskassans rättsavdelning att myndigheten ska tydliggöra i styrande och stödjande dokument vad som avses med aktiv tillsyn av övervakande karaktär (2015b), ett begrepp som är centralt i bedömningen av annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade.

¹⁸ Dnr: 001381–2020. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.

¹⁹ I Bilaga 1 finns mer ingående definitioner och förklaringar av olika begrepp som används och avgränsningar som görs i rapporten.

Figur 5   Antal förstagångsmottagare per personkrets, 2002–2019

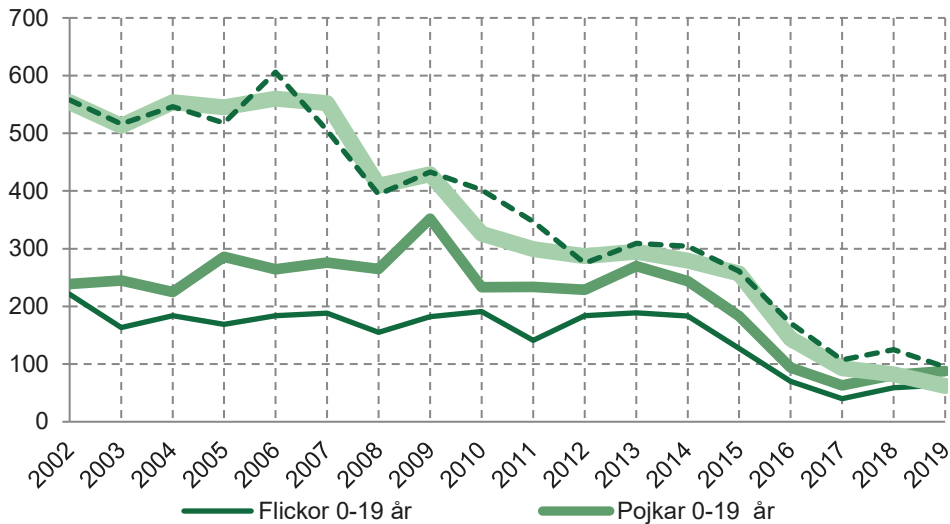
Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: För ett fåtal personer saknas det uppgift om personkrets (se Bilaga 3, Tabell 18).

Antalet förstagångsmottagare minskar över tid, både bland flickor och pojkar, och bland kvinnor och män (se Figur 6). Men det finns vissa skillnader i minskningsmönstret. Minskningen bland vuxna började redan 2006–2007, medan antalet ännu var relativt stabilt bland barn.²⁰ Sedan 2015 har det skett en antalsminskning i samtliga fyra grupper.

²⁰ Minskningen kan delvis förklaras av att Försäkringskassan förtydligade de tre första grundläggande behoven i sin interna styrning. Förtydligandet gjordes stegvis 2006 och 2007 och innebar att en mindre andel av de nya mottagarna beviljades tid för hjälp i samband med måltider och på- och avklädning (se vidare Försäkringskassan 2015a; 2017a).

Figur 6   **Antal förstagångsmottagare, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Könsskillnaden mellan barn är större än den bland vuxna, då fler pojkar än flickor beviljas assistansersättning. Däremot är bifallsandelen liknande för både pojkar och flickor. Det vill säga, det är lika vanligt att flickor får bifall på sin ansökan som pojkar. Att antalet pojkar som får bifall är högre än flickor beror således på att det är fler pojkar än flickor som ansöker om rätten till assistansersättning.

När gruppen barn och unga delas upp i olika åldersgrupper är mönstret för antalet förstagångsmottagare liknande det för alla mottagare. Antalet som beviljas ersättning har minskat över hela perioden, men efter 2015 är det väldigt få personer som beviljas ersättningen, framför allt i åldersgrupperna 0–6 år och 7–12 år (se Bilaga 3, Tabell 21)

Gruppen som beviljas assistansersättning för första gången kommer att beskrivas mer ingående i indikatorsområde 3 (Genomsnittligt antal timmar) och indikatorsområde 4 (Grundläggande behov och andra personliga behov).

Personer som får avslag de senaste åren

Det finns numera mer statistik än tidigare om orsaker till avslag, och information om de personer vars ansökan avslås, i och med Försäkringskassans nya handläggningsstöd. Den nya statistiken finns för helår från och med 2018.²¹

²¹ Se Bilaga 1 för utförligare beskrivning av Försäkringskassans handläggningsstöd.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

I handläggningen av ansökningarna om rätten till assistansersättning bedöms ansökan i den ordning som anges i Tabell 1. Först bedöms om den sökande uppfyller grundläggande förutsättningar i lagstiftningen.²² För dem som uppfyller dessa förutsättningar görs en bedömning av personkretstillhörighet. För dem som bedömts tillhöra personkretsen för LSS görs en bedömning av om de grundläggande behoven uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Om den sökande i något av stegen inte uppfyller kriterierna avslås ansökan och nästa steg utreds inte.

För båda åren 2018 och 2019 var den vanligaste orsaken till avslag att den sökande inte har grundläggande hjälpbehov som uppgår till mer än i genomsnitt 20 timmar per vecka. Den näst vanligaste orsaken var att den sökande inte bedöms tillhöra personkretsen (se Tabell 1).

Tabell 1 Motiveringar för avslag (antal personer), 2018 och 2019

Motivering	2018	2019
Uppfyller inte grundläggande förutsättningar eller annan anledning ²³	132	208
Tillhör inte personkretsen	468	465
Grundläggande hjälpbehov överstiger inte i genomsnitt 20 timmar per vecka	1 050	924
Totalt	1 650	1 597

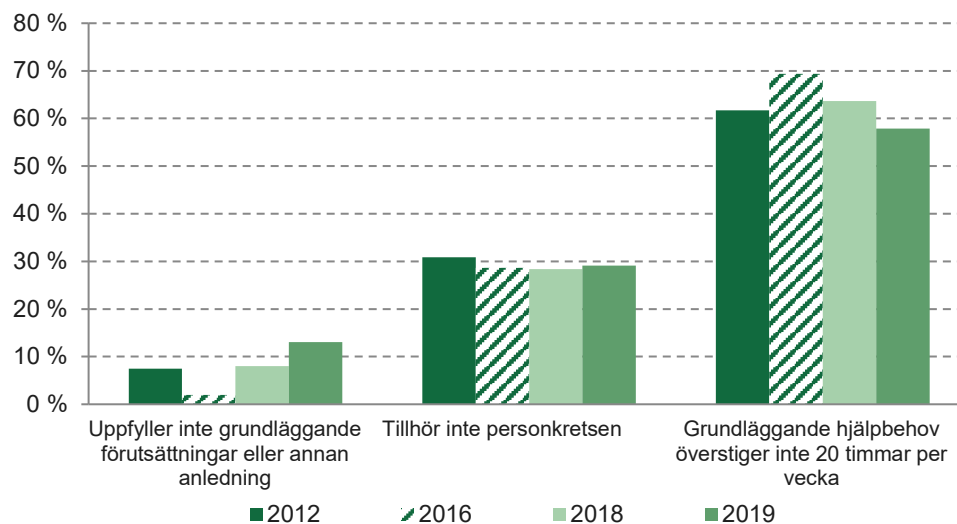
Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Många bedöms inte ha tillräckligt omfattande grundläggande behov

I Figur 7 visas avslagsmotiveringar för åren 2012, 2016, 2018 och 2019. För alla fyra åren är det en ungefär lika stor andel som får avslag på grund av att de inte tillhör personkretsen (cirka 30 procent). Andelen som får avslag på grund av att de grundläggande behoven inte uppgår till mer än i genomsnitt 20 timmar per vecka har inte heller ändrats så mycket under de fyra åren (andelen är 60–70 procent).

²² Att uppfylla grundläggande förutsättningar innebär till exempel att den sökande omfattas av svensk socialförsäkring, och inte har fyllt 65 år vid tidpunkten för ansökan eller vårdas på en institution eller bor i en gruppboad på heltid.

²³ Försäkringstillhörighet saknas, personen bor på gruppboad, personen bor på institution eller personen är äldre än 65 år.

Figur 7 Motiveringar för avslag (andel) för åren 2012, 2016, 2018 och 2019

Källa: Uppgifter för 2012 och 2016 kommer från en aktstudie om avslag (Försäkringskassan 2017c), och uppgifter för 2018 och 2019 kommer från Försäkringskassans handlägningsstöd HAPO.

Andelen avslag inom varje orsakskategori har inte förändrats nämnvärt under 2012, 2016, 2018 och 2019. Men eftersom *antalet avslag* har ökat över tid innebär det att fler personer får avslag på grund av att de inte tillhör personkretsen eller att grundläggande behov inte bedöms uppgå till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Som nämnts ovan fick exempelvis nästan 500 personer (cirka 30 procent) avslag 2019 på grund av att de inte tillhör personkretsen för LSS. Varken lagstiftning eller rättspraxis har förändrats när det gäller personkretstillhörighet. Att så många personer ansöker om assistansersättning trots att de inte tillhör personkretsen kan tyda på att det är otydligt för de sökande hur lagstiftningen ser ut och vem som kan beviljas assistansersättning.²⁴

Det finns skillnader mellan barn och vuxna när det gäller motiveringar till avslag (se Bilaga 3, Tabell 22). Bland vuxna är det ungefär lika vanligt att de inte bedöms tillhöra personkretsen för LSS som att deras grundläggande behov inte uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan.

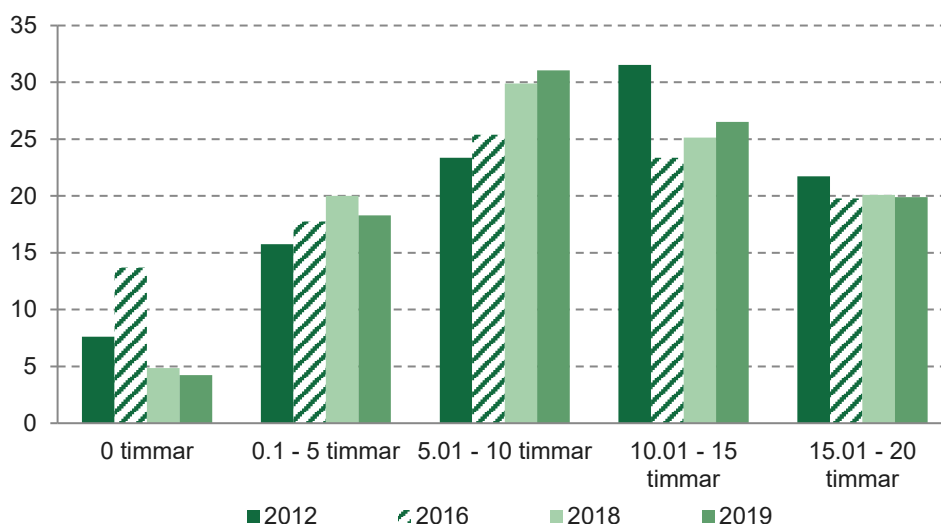
För barn motiveras däremot avslaget oftast av att deras grundläggande hjälpbehov inte uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Det betyder att många barn som får avslag ändå har bedömts tillhöra personkretsen, och det är möjligt att de kvalificerar sig för assistansersättningen när de blir äldre. Att barnen oftare bedöms

²⁴ Det bekräftas i intervjuer med personer verksamma inom handläggningen av assistansersättningen, vilket redovisas i det parallella regeringsuppdraget (dnr: 001381–2020. *Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning*).

ha behov som inte uppgår till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka beror till viss del på att det finns ett föräldraansvar som innebär att en del av barnens grundläggande behov inte ska tillgodoses med assistansersättning. Med ökande ålder avtar föräldraansvaret och därmed kan antalet godtagna timmar öka för grundläggande behov. Dessutom deltar barn ofta i verksamheter där kommunen tillgodoser deras behov, till exempel förskola, skola och korttidsvistelse²⁵.

I Figur 8 visas fördelningen av bedömt antal timmar för grundläggande behov per vecka bland personer som fått avslag på sin ansökan. I mer än hälften av avslagen 2019 har de grundläggande behoven bedömts uppgå till högst tio timmar per vecka. I nästan vart fjärde fall har de bedömts uppgå till mellan noll och fem timmar. Mönstret är likadant 2018.

Figur 8 Bedömt antal timmar för grundläggande behov för personer som fått avslag, andel personer per kategori, för åren 2012, 2016, 2018 och 2019

Källa: Uppgifter för 2012 och 2016 kommer från en aktstudie om avslag (Försäkringskassan 2017c), och uppgifter för 2018 och 2019 kommer från Försäkringskassans handlägningsstöd HAPO.

Fler pojkar än flickor får avslag på sin ansökan om rätten till assistansersättning

Figur 9 visar att antalet personer som får avslag på sin ansökan om assistansersättning har ökat över tid. Det finns en tydlig könsskillnad mellan pojkar och flickor. Antalet pojkar är alltså fler än flickor när det gäller avslag. Däremot är andelen avslag liknande för både pojkar och flickor. Det vill säga, det är lika vanligt att flickor får avslag på sin ansökan som pojkar. Att antalet pojkar som får avslag är högre än flickor beror således på att det är fler pojkar än flickor som ansöker om

²⁵ Om det finns särskilda skäl kan assistansersättning även lämnas under tid som barnet vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller vårdas på institution.

Datum

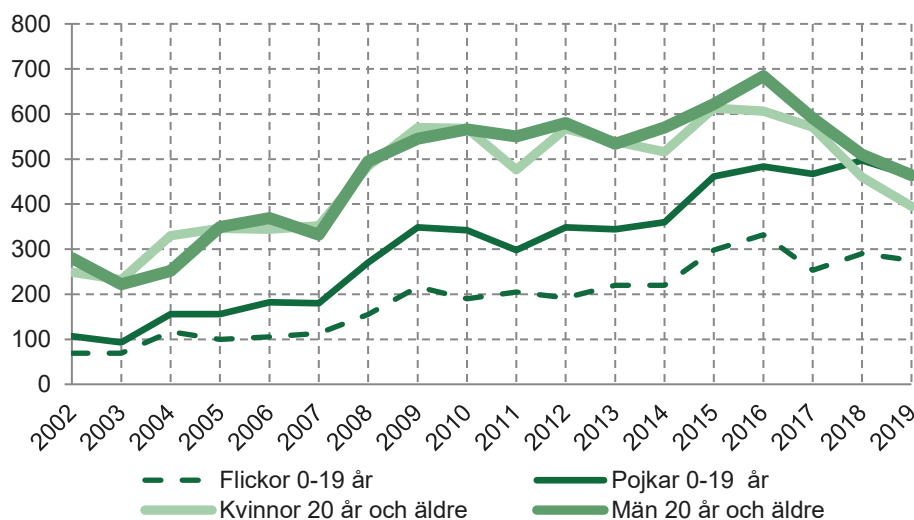
Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

rätten till assistansersättning. Som visades tidigare är mönstret detsamma när det gäller bifall på ansökan om rätten till assistansersättning för flickor och pojkar.

Figur 9   **Antal personer som får avslag, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019**

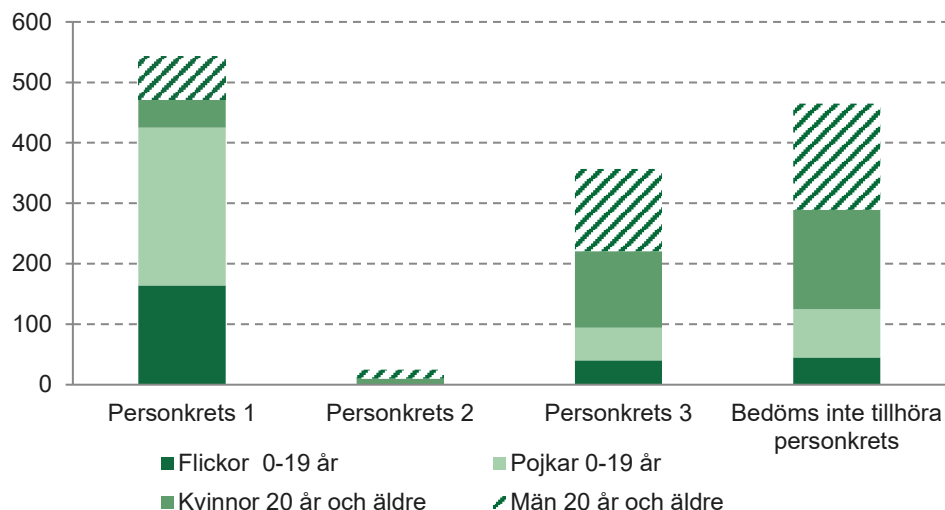

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Om gruppen barn och unga i stället fördelas i olika åldersgrupper är mönstret för antalet avslag inte entydigt (se Bilaga 3, Tabell 21). För det första ökade antalet avslag markant mellan 2014 och 2015 för åldersgrupperna 0–6 år och 13–19 år. Därefter var avslagen kvar på ungefär samma nivå till 2019 då antalet minskade något igen. För det andra var antalet avslag på en högre nivå 2014 för åldersgruppen 7–12 år än för de andra grupperna. Därefter har antalet avslag ökat något för varje år för åldersgruppen 7–12 år.

Försäkringskassans nya handläggningssystem inkluderar uppgifter om personkrets i de fall det har fastställts för dem som får avslag. Figur 10 visar att personkrets 1 är störst bland personer som får avslag och att det framför allt handlar om barn.

Figur 10   **Antal avslag per personkrets, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Som påpekades ovan är barn som får avslag, trots att de bedömts tillhöra personkretsen, en grupp som kan komma att beviljas assistansersättning när de blir lite äldre. I personkrets 3 kan det finnas både barn och vuxna som kan komma att ansöka igen, exempelvis på grund av avtagande föräldraansvar eller på grund av funktionsnedsättningar som utvecklas progressivt, vilket är fallet med vissa diagnoser.

Som framgår i Figur 10 är det knappt 500 personer som får avslag som inte bedömts tillhöra personkretsen. Till skillnad mot de andra personerna är det då själva personkretsbedömningen som varit avgörande för avslaget. De som däremot har bedömts tillhöra en personkrets har i stället fått avslag i nästa steg i bedömningen. Deras grundläggande behov har då inte bedömts uppgå till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka.

Indikatorsområde 3: Genomsnittligt antal timmar

Syftet med indikatorsområde 3 är att följa utvecklingen av timmar för dels samtliga mottagare, dels förstagångsmottagare. Det ökade antalet beviljade timmar har historiskt varit en viktig faktor bakom de ökade utgifterna för assistansersättningen (se indikatorsområde 5, Utgifter för assistansersättning).

Sammanfattningsvis framkommer det att för första gången sedan assistansersättningen infördes ökar inte genomsnittligt antal beviljade timmar från ett år till ett annat. Genomsnittligt antal beviljade timmar för 2019 var 128,9 timmar per vecka. Antalet beviljade timmar skiljer sig åt mellan olika grupper av mottagare. Vuxna beviljas i genomsnitt fler timmar än barn. År 2019 beviljades vuxna i genomsnitt knappt 134 timmar per vecka. Motsvarande siffra för barn var knappt 109 timmar. Samtidigt beviljas män fler timmar än kvinnor. År 2019 beviljades kvinnor i genomsnitt 130,1 timmar per vecka och män 136,7 timmar. När det gäller förstagångsmottagare är det genomsnittliga antalet beviljade timmar genomgående lägre än för samtliga assistansmottagare, men det följer i stort sett samma mönster.

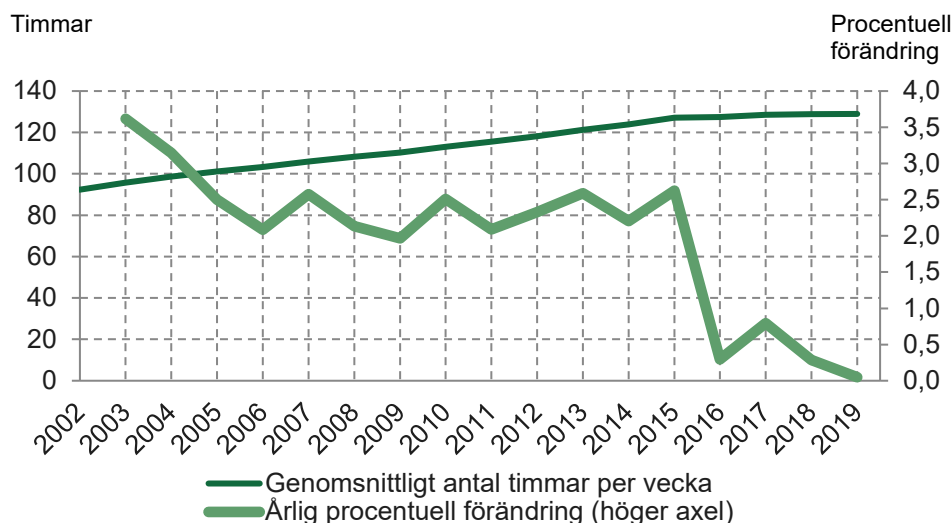
Trendbrott i ökningstakten av genomsnittligt antal timmar bland samtliga mottagare

Figur 11 visar att genomsnittligt antal timmar för samtliga assistansmottagare har ökat kontinuerligt över tid, men att ökningstakten har avtagit kraftigt från 2015. Fram till 2015 var ökningen nära nog konstant med en ökningstakt på 2,5 procent årligen (se även Bilaga 4, Tabell 24). Därefter har ökningstakten avtagit till omkring 0,6 procent årligen, fram till 2018²⁶. Genomsnittligt antal beviljade timmar var oförändrat mellan 2018 och 2019, vilket innebär ett trendbrott. För första gången sedan assistansersättningen infördes 1994 ökar inte antalet timmar från ett år till nästa.

---

²⁶ Statistiken över antalet timmar för 2018 var preliminär på grund av byte av källa under hösten 2018. Detta har uppdaterats till statistiken 2019.

Figur 11 Genomsnittlig och årlig förändring av antal timmar per vecka för samtliga assistansmottagare, 2002–2019

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Försäkringskassan har analyserat timutvecklingen i flera tidigare rapporter som publicerades under perioden 2015–2017. I rapporterna framkom att ökningen över tid bland annat berodde på att allt fler assistansmottagare beviljas tid för tillsyn, både som grundläggande behov (åtminstone fram till 2015) och som andra personliga behov.²⁷ Personer som hade beviljats tid för tillsyn hade i genomsnitt betydligt fler timmar än andra mottagare (Försäkringskassan 2015a). Andra orsaker som lyftes fram var att det funnits en stor efterfrågan på assistansersättning, samtidigt som lagen – och Försäkringskassans normering – inte hade gett ett tillräckligt stöd till handläggarna att ifrågasätta yrkanden som föreföll orimliga.

Genomsnittligt antal beviljade timmar ökade både bland dem som hade kommunen som anordnare och bland dem som hade en privat anordnare. Enligt en tidigare studie var ökningen av antalet timmar större för mottagare som hade en privat anordnare jämfört med dem som valt kommunen som anordnare. Störst ökning noterades för dem som bytt från en kommunal till en privat anordnare (Försäkringskassan 2015a; se även Försäkringskassan 2016a; 2017a). Det finns således anledning att tro att den ökade andelen privat utförd assistans kan ha bidragit något till ökningen av antalet timmar.

²⁷ Definitionen om annan hjälp som kräver ingående kunskap om den funktionshindrade modifierades något under 2020, vilket inte är inkluderat i den här rapporten. Se vidare fotnot 8.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

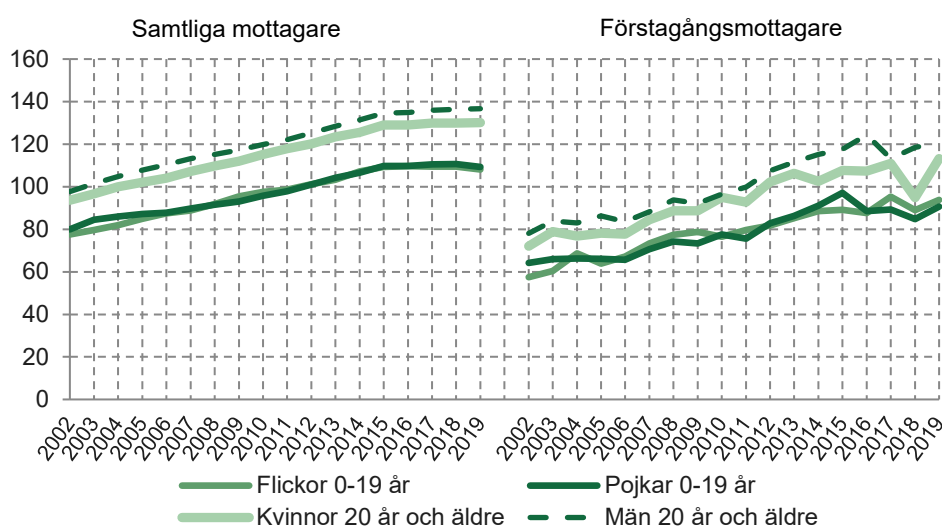
Dnr. 001380–2020

Skillnader mellan olika grupper

Genomsnittligt antal timmar för förstagångsmottagare är genomgående lägre än för samtliga assistansmottagare. Även om förstagångsmottagarnas timmar också har ökat över tid så har de gjort det från en lägre nivå (se Figur 12). Ökningen av antalet timmar bland förstagångsmottagare upphörde dock 2016, för att 2017 och 2018 minska något. År 2019 ökade de genomsnittliga timmarna för förstagångsmottagare igen.

Antalet förstagångsmottagare har minskat väsentligt de senaste åren, och uppgår nu till runt 300 personer per år. När antalet förstagångsmottagare är så lågt är det svårare att avgöra om det genomsnittliga antalet timmar varierar systematiskt eller slumpmässigt.

Figur 12 Genomsnittligt antal timmar för alla mottagare respektive förstagångsmottagare, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2018

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Över hela perioden 2002–2019 beviljades män i genomsnitt något fler timmar än kvinnor. Det gäller både bland alla assistansmottagare och bland förstagångsmottagare (se Bilaga 4, Tabell 25 och Tabell 26).²⁸

²⁸ Enligt en tidigare socialförsäkringsrapport har män alltid blivit beviljade ett högre timantal än kvinnor för dem som i vuxen ålder beviljas ersättning för första gången. Skillnaden i timmar är inte stor, men den är systematisk och finns där även när hänsyn har tagits till bakgrundsfaktorer som ålder, diagnos, anordnartyp, bostadslän eller om man är född inom eller utom Sverige. Skillnaden kvarstod tio år efter att de hade beviljats assistansersättning för första gången (Försäkringskassan 2017a).

Skillnaden i genomsnittligt beviljade timmar för kvinnor respektive män återfinns såväl bland dem som beviljats relativt få timmar som bland dem som beviljats relativt många timmar (Bilaga 4, Tabell 29 och Tabell 30).

Bland barn har det varierat över tid om det är flickor eller pojkar som har beviljats flest timmar i genomsnitt (Figur 12). Spridningen av beviljade timmar för flickor och pojkar är inte entydig. Fram till 2012 var det ingen systematisk skillnad i spridningen av beviljade timmar. Från och med 2012 är det dock vanligare att pojkar beviljats i genomsnitt fler timmar än flickor i gruppen med relativt få timmar. Samtidigt är det vanligare att flickor har beviljats i genomsnitt fler timmar än pojkar i gruppen med relativt många timmar (se Bilaga 4, Tabell 27 och Tabell 28).

Efter att assistansmottagaren har fyllt 65 år kan antalet assistanstimmar inte längre utökas.²⁹ Gruppen 65 år och äldre har därför en dämpande effekt på utvecklingen av genomsnittligt antal timmar för alla mottagare av assistansersättning. Dessutom har de i genomsnitt färre beviljade timmar än andra (se Bilaga 4, Tabell 31). Över tid ökar dock ändå genomsnittet för gruppen, eftersom varje ny årskull som tillkommer till gruppen har beviljats fler timmar än tidigare årskullar.

Avstannad utveckling av antalet beviljade timmar kan ha flera orsaker

I samtliga figurer i detta kapitel går det att se att det skett ett trendbrott i utvecklingen av antalet beviljade timmar. Fram till 2015 var ökningen nära nog konstant över tid. Därefter har den avtagit kraftigt. Det genomsnittliga antalet timmar är oförändrat mellan 2018 och 2019, vilket är första gången det sker. Bland förstagångsmottagare har genomsnittligt antal timmar till och med minskat något under några av senaste åren, även om det ökar igen för 2019. Eftersom det är relativt få förstagångsmottagare, drygt 300, är det svårt att säga hur timmarna kommer att utvecklas framöver.

För att försöka förklara vad orsakerna till den dämpande utvecklingen av genomsnittligt antal timmar beror på finns i årets rapport en fördjupningsdel där detta undersöks och analyseras. Den sammantagna bilden som ges där är att den dämpande timutvecklingen bland annat beror på att färre personer har ansökt om fler timmar de senaste åren. Det innebär att det är färre personer som kan få beslut om fler beviljade timmar.

Att färre personer ansöker om fler timmar kan också tyda på att det har börjat uppstå en viss mättnad i assistansersättningen. Det skulle kunna handla om att mottagarna i stort beviljats så många timmar som de behöver eller kan styrka att de behöver.

---

²⁹ Ett undantag är dock i det fall personen lämnat in en ansökan senast dagen före sin 65-årsdag men beslutet på ansökan fattas efter det att personen fyllt 65 år.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Det framkommer även att borttagandet av tvåårsomprövningar 2018, ålderssammansättningen av mottagare av assistansersättning samt förändringar i rättspraxis och Försäkringskassans styrning kan ha påverkat timutvecklingen. Se vidare i Fördjupningsdel 1 på sidan 44.

Indikatorsområde 4: Grundläggande behov och andra personliga behov

Syftet med indikatorsområde 4 är att visa genomsnittligt antal timmar fördelat på grundläggande behov och andra personliga behov. De grundläggande behoven har betydelse för vem som uppfyller lagens krav för rätt till assistansersättning. För att den sökande ska ha rätt till assistansersättning ska han eller hon ha behov av personlig assistans med mer än 20 timmar per vecka i genomsnitt för att tillgodose de grundläggande behoven. Den som har rätt till assistansersättning har även rätt till tid för andra personliga behov.

Sammanfattningsvis framkommer det att fördelningen mellan grundläggande behov och andra personliga behov har förändrats över tid. Andelen andra personliga behov utgör numera en allt större andel, knappt två tredjedelar, av den totala beviljade tiden. De vanligaste grundläggande behoven att beviljas tid för är hjälp med personlig hygien, på- och avklädning samt måltider, vilket var fallet för cirka 90 procent av förstagångsmottagarna 2019. De vanligaste andra personliga behoven som det beviljas tid för är hjälp med på- och avklädning samt handräckning och förflyttningar, vilket var fallet för cirka 80 procent av förstagångsmottagarna 2019.

Siffrorna i detta kapitel gäller enbart förstagångsmottagare, vilket avser personer som inte tidigare har haft assistansersättning. Uppgifter om vilka behov personerna bedömts ha, och antal timmar för respektive behov, registreras endast i samband med en prövning av rätten till assistansersättning. Därför finns inte motsvarande uppgifter för samtliga mottagare. Det finns inte heller uppgifter i registerdata om hur många timmar personerna yrkar på eller vilka behov yrkandet gäller. Det innebär att det bara går att uttala sig om de behov och de timmar det faktiskt beviljas assistansersättning för.

Andra personliga behov utgör en allt större andel av den totala beviljade tiden

Figur 13 visar att genomsnittligt antal beviljade timmar för grundläggande behov har varit stabilt över tid. Däremot har antalet timmar för andra personliga behov varit betydligt fler de senaste åren. Antalet timmar för grundläggande behov var högre 2014 än tidigare, men lägre än senare år. Den utvecklingen kommer att förklaras mer ingående nedan. Siffrorna för de olika åren kommer dock från olika källor så det är inte säkert att de är helt jämförbara.

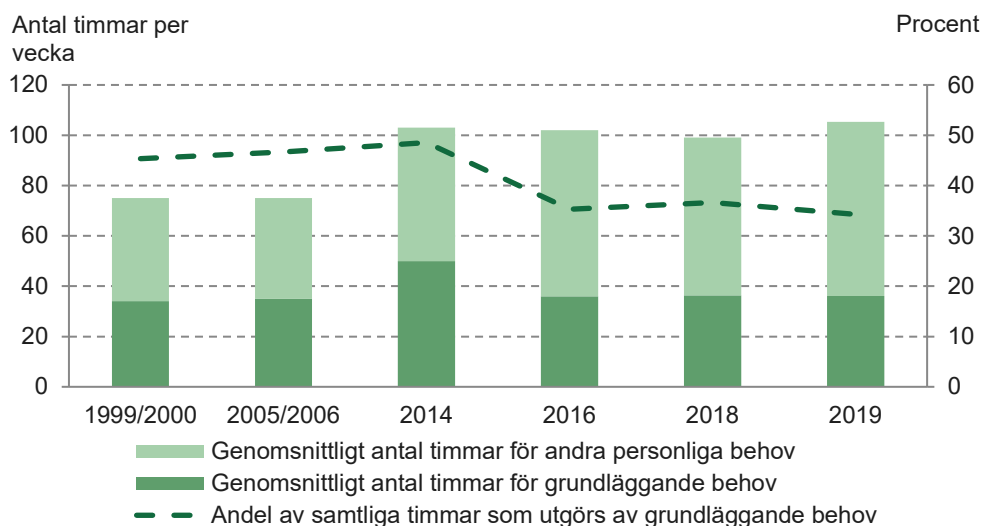
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

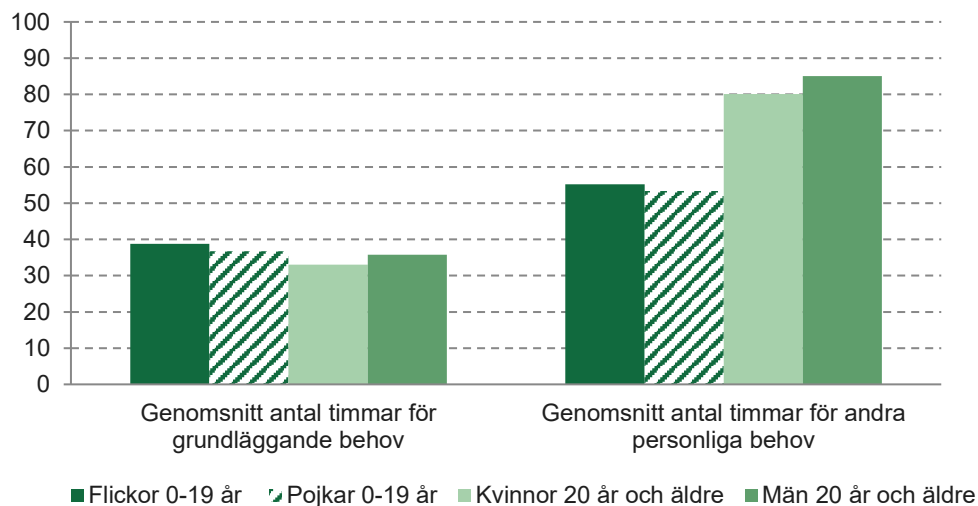
Figur 13 Genomsnittligt antal timmar för grundläggande respektive andra personliga behov, samt andel av timmarna som utgörs av grundläggande behov för förstagångsmottagare, urval av år under 1999/2000–2019

Källa: Siffrorna för 1999/2000, 2005/2006 och 2014 kommer från olika aktstudier (RFV 2001; SOU 2008:77; Försäkringskassan 2015a). Siffrorna för 2016 kommer från en tillfällig statistiklösning (TSL) som föregick HAPO. Siffrorna för 2018 och 2019 kommer från handlägningsstödet HAPO. Enbart de personer ingår vars beviljade timmar har fördelats på grundläggande behov respektive andra personliga behov.

För 2019 beviljades i genomsnitt cirka 36 timmar för grundläggande behov och cirka 69 timmar för andra personliga behov för alla nya mottagare. Figur 14 visar de genomsnittliga timmarna för flickor och pojkar, kvinnor och män. Barn och vuxna har ungefär lika många timmar i grundläggande behov, i genomsnitt mellan 33 och 38 timmar per vecka. Däremot beviljas vuxna betydligt fler timmar än barn och unga för andra personliga behov.

Figur 14   **Genomsnittligt antal timmar för grundläggande respektive andra personliga behov, för flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019**

Källa: HAPO. Enbart de personer ingår vars beviljade timmar har fördelats på grundläggande behov respektive andra personliga behov.

Vuxna är i genomsnitt beviljade cirka 83 timmar per vecka i genomsnitt, medan barn och unga är beviljade cirka 54 timmar. Detta innebär att andelen grundläggande behov av alla beviljade timmar är högre för barn och unga än för vuxna, cirka 40 procent respektive cirka 30 procent. En viss skillnad mellan barn och ungas respektive vuxnas behov av tid för andra personliga behov skulle kunna förklaras av att de befinner sig i olika skeenden av livet. Barn och unga har, till skillnad från vuxna, exempelvis inte ansvar för inköp till hushållet eller matlagning. Det är således normalt för alla barn att delar av deras personliga behov ryms inom föräldraansvaret. Detsamma gäller för delar av annat som andra personliga behov kan beviljas för, exempelvis läkarbesök och fritidsaktiviteter.

Eftersom föräldraansvaret avtar med barnets ålder är det rimligt att anta att de som är unga, 13–19 år, är beviljade mer tid för andra personliga behov än dem som är 0–12 år. Om uppdelningen mellan barn och unga görs visar det sig att barn i åldern 0–12 år i genomsnitt beviljas 51 timmar per vecka för andra personliga behov. Motsvarande siffra för unga i åldern 13–19 år är 68 timmar per vecka.

I Tabell 2 redovisas genomsnittligt antal timmar för olika grundläggande behov och andra personliga behov. Till de grundläggande behoven brukar integritetsnära behov och behov som kräver ingående kunskap om mottagaren räknas. De integritetsnära behoven kan handla om stöd för att sköta den personliga hygien, såsom dusch, tandborstning eller på- och avklädning. Behov som kräver ingående kunskaper kan vara stöd och hjälp med kommunikation och tillsyn. Sedan 1 november 2019 ingår även hjälp med andning.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Till de andra personliga behoven räknas alla andra personliga behov där den personliga assistenten hjälper till med de aktiviteter som mottagaren annars själv skulle ha gjort, om det inte var för dennas funktionsnedsättning och funktionshinder. Det kan exempelvis handla om fritidsaktiviteter, mathandling, förflyttningar eller handräckning.

Tabell 2 Genomsnittligt antal timmar per vecka för respektive behov bland förstagångsmottagare, för åren 2014, 2016, 2018 och 2019

Genomsnitt antal timmar per vecka och behov (för dem som har fått beviljade timmar för respektive behov)	2014	2016	2018	2019
Grundläggande behov				
Personlig hygien	21	18	18	16
På- och avklädning	5	4	4	4
Måltider	13	11	15	16
Kommunikation	5	4	3	3
Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper	83	50	*	*
Andning***	-	-	-	*
Sondmatning***	-	-	-	25
Andra personliga behov				
Personlig hygien	3	6	4	3
På- och avklädning	3	3	3	3
Måltider	9	10	10	8
Kommunikation	3	4	3	2
Handla eller uträtta ärenden	**	**	3	3
Sköta sin del av hushållsarbete	**	**	3	3
Sköta sin hälsa eller besöka vårdinrättningar	**	**	4	4
Träna	**	**	9	9
Handräckning och förflyttningar	10	9	11	10
Arbete och studier	*	*	*	*
Fritids- och samhällsaktiviteter	10	10	8	8
Att fungera som förälder	*	4	*	*
Hjälp inom annat område, t.ex. tillsyn	28	34	30	38
Väntetid	13	12	13	13

Källa: Siffrorna för 2014 kommer från en urvalsundersökning (Försäkringskassan 2015a). Siffrorna för 2016 kommer från en tillfällig statistiklösning (TSL). Siffrorna för 2018 kommer från det nya handläggningsstödet HAPO. För åren 2015 och 2017 finns det inte helårsuppgifter.

Anm.: Genomsnittligt antal timmar har beräknats utifrån dem som beviljats tid för respektive behov.

*Genomsnitt redovisas i tabellen bara för behov som har beviljats för minst 10 personer. Därför redovisas inte annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade, andning, stöd för att fungera som förälder, eller arbete och studier för de år det inte har beviljats för minst 10 personer.

**Uppgiften finns inte för det året. Tidigare användes behovskategorin hemliv för behoven att handla eller uträtta ärenden, hushållsarbete, sköta hälsa och träna, vilket gör att det inte går att redovisa timmar för de behoven.

***Det grundläggande behovet andning infördes 1 november 2019. Sondmatning särredovisas från 1 oktober 2019, dessförinnan har det varit inkluderat i redovisningen av måltider.

Genomsnittligt antal timmar för det grundläggande behovet *annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade* har minskat väsentligt

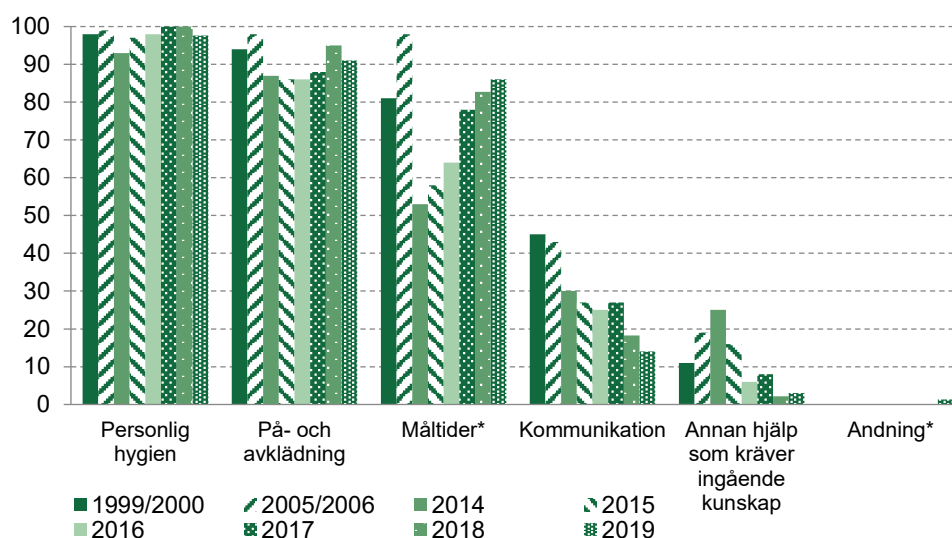
efter HFD 2015 ref. 46. Försäkringskassan har tidigare konstaterat att minskningen i hög grad kompenseras genom att mer tid beviljas för andra personliga behov (Försäkringskassan 2017a; 2017b). Det syns tydligast i behovet *hjälp inom annat område*. I det behovet ingår bland annat tid för tillsyn.

De vanligaste grundläggande behoven att beviljas tid för är hjälp med personlig hygien, på- och avklädning och måltider

Figur 15 visar hur stor andel som har beviljats tid för de olika grundläggande behoven. Som nämndes ovan saknas uppgifter om yrkandet i registerdata, varför det inte går att uttala sig om hur stor andel av alla sökande som har yrkat på respektive behov. Att studera andelen som beviljas tid för respektive grundläggande behov kan däremot ge en indikation på om det har skett några förändringar eller förskjutningar mellan olika behov över tid.

De grundläggande behov som flest personer är beviljade är hjälp med personlig hygien, på- och avklädning och måltider. När det gäller personlig hygien samt på- och avklädning har fler än 90 procent beviljats tid vid samtliga studerade år. När det gäller måltider har andelen personer som beviljats tid varierat något mellan åren, men de senaste åren har andelen legat på över 80 procent.

Figur 15 Andel förstagångsmottagare som har beviljats tid för vart och ett av de grundläggande behoven, urval av år under 1999/2000–2019

Källa: Siffrorna för 1999/2000, 2005/2006 och 2014 kommer från olika aktstudier (RFV 2001; SOU 2008:77; Försäkringskassan 2015a). Siffrorna för 2016 kommer från en tillfällig statistiklösning (TSL). Siffrorna för 2018 och 2019 kommer från handläggningsstödet HAPO.

Anm. I måltider ingår även sondmatning. Andning kan beviljas som ett grundläggande behov från och med 1 november 2019.

Något som har förändrats över åren är att en mindre andel beviljas numera tid för behoven *kommunikation med andra* och *annan hjälp som förutsätter ingående*

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

kunskap om den funktionshindrade. Att en mindre andel numera beviljas tid för kommunikation kan delvis förklaras av Försäkringskassans rättsliga ställningstagande (FKRS 2015:05). Det förtydligade att behov av hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer utanför familj och förskola helt ska omfattas av föräldraansvaret till och med juli det år då barnet fyller sex år (Försäkringskassan 2017a).

Andelen som beviljas tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper minskade kraftigt efter HFD:s dom som innebar att bara personer med en psykisk funktionsnedsättning kan beviljas tid för det behovet (HFD 2015 ref. 46). Cirka 25 procent beviljades tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskap 2014, jämfört med 3 procent 2019. I genomsnitt beviljades varje person 83 timmar per vecka för det behovet 2014. Det är en förklaring till det som nämndes ovan, nämligen att det genomsnittliga antalet timmar för grundläggande behov ökade 2014, men att antalet timmar därefter har minskat. Utvecklingen av behovet annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper bidrog troligen till en gradvis ökning av antalet timmar för grundläggande behov; från att behovet infördes genom en lagändring 1996 (SFS 1996:534) till HFD:s dom 2015 när ökningen upphörde.³⁰

Andelen förstagångsmottagare som beviljas tid för kommunikation har också minskat under de senaste åren, medan andelen som beviljas tid för måltider har ökat. Som nämndes ovan kommer siffrorna från olika källor, varför tolkningen av eventuella skillnader måste göras med viss försiktighet.³¹

De vanligaste andra personliga behoven att beviljas tid för är hjälp med på- och avklädning samt handräckning och förflyttningar

I Figur 13 framgick att det genomsnittliga antalet timmar för andra personliga behov har ökat. Som nämndes ovan finns det inte uppgifter i registerdata om yrkandet, varför det inte går uttala sig om hur många timmar och vilka behov det ansöks om. I de grundläggande behoven är det ganska tydligt vad som ingår. För andra personliga behov finns inte samma avgränsning av behoven. Därför är det intressant att följa både andelen som beviljas tid och hur många timmar som beviljas för olika kategorier av andra personliga behov över tid.

I Figur 16 framgår att andelen som beviljats tid har ökat för flera andra personliga behov. Som framgår av figuren kan hjälp med hygien, av- och påklädning, måltider,

---

³⁰ Försäkringskassan har tidigare konstaterat att personer som beviljas tid för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade beviljas många timmar för just det behovet. När en minskad andel beviljas tid för det behovet påverkar det därför det genomsnittliga antalet timmar för grundläggande behov. Vidare styrker intervjuer med handläggare att annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade varit en viktig orsak till ökningen av det genomsnittliga antalet timmar, åtminstone fram till 2015 (Försäkringskassan 2015a).

³¹ Från och med 2018 registreras uppgifter om enskilda behov i det nya handläggningssystemet HAPO, vilket gör att siffrorna kommer att vara helt jämförbara framöver.

Datum

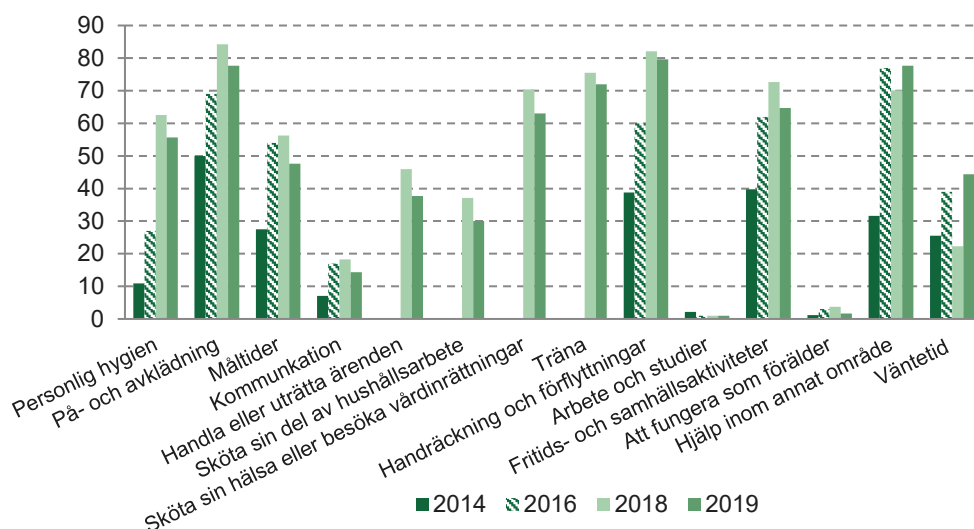
Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

kommunikation och andning beviljas även som andra personliga behov. Det görs i de fall då assistansmottagarna har behov som inte motsvarar de kriterier som gäller för grundläggande behov. Andelen förstagångsmottagare som beviljats tid för vart och ett av behoven har ökat sedan 2014 för de flesta behov.

Figur 16 Andel förstagångsmottagare som har beviljats tid för andra personliga behov, 2014–2019

Källa: Siffrorna för 2014 kommer från en urvalsundersökning (Försäkringskassan 2015a). Siffrorna för 2016 kommer från en tillfällig statistiklösning (TSL). Siffrorna för 2018 och 2019 kommer från handläggningsstödet HAPO. Anm.: Uppgift om att handla eller uträtta ärenden, sköta sin del av hushållsarbete, sköta sin hälsa eller besöka vårdinrättningar samt träna finns bara för 2018 och 2019. De behoven redovisades tidigare under en gemensam post som kallades "hemliv".

De behov som flest har beviljats tid för är på- och avklädning samt handräckning och förflyttningar (omkring 80 procent). Att träna, sköta sin hälsa, fritidsaktiviteter och hjälp inom annat område (till exempel tillsyn) är också vanliga behov. Omkring 70 procent har beviljats tid för de behoven. Däremot är det få som beviljats tid för att vara förälder³² eller för arbete och studier. Att få personer beviljas tid för dessa behov skulle kunna vara en indikation på att det är få som yrkar på tid för dessa behov. Eftersom att uppgifter om yrkandet inte finns i registerdata går det inte att säga säkert om det är få som har yrkat tid för dessa behov, eller om det finns vissa personer som har fått avslag på yrkandet.

³² Om en förälder med funktionsnedsättning har en personlig assistent kan föräldern under barnets första tid få hjälp med den praktiska omvårdnaden om barnet som han eller hon inte kan ge själv. Det kan gälla till exempel vid amning och blöjbyten. Behovet av personlig assistans i föräldrarollen varierar efter hand som barnet växer och utvecklas, men är störst under de första åren i barnets liv (se vägledning 2003:6).

Indikatorsområde 5: Utgifter för assistansersättningen

Syftet med indikatorsområde 5 är att visa hur statens utgifter för assistansersättningen utvecklas över tid.³³ Fram till och med 2015 ökade utgifterna för assistansersättningen kontinuerligt, både i löpande och fastprisberäknade priser. Sedan 2016 har utgifterna varierat, vilket beror på administrativa förändringar av utbetalningen av assistansersättning samt ett minskat antal mottagare av ersättningen.

Utveckling för assistansersättningens utgifter

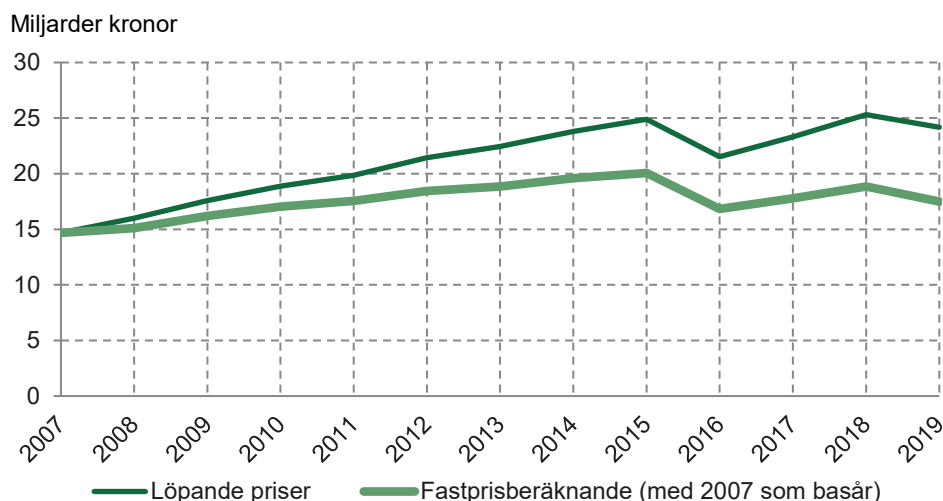
Utgifterna ökade kontinuerligt fram till och med 2015, både i löpande och fasta priser (se Figur 18). Utgifterna uppgick till knappt 25 miljarder kronor 2015 (i löpande priser). I oktober 2016 övergick Försäkringskassan till att betala ut ersättning till assistansberättigade som köper personlig assistans i efterskott i stället för, som tidigare, i förskott.³⁴ Syftet var att förbättra kontrollen och minska risken för felaktiga utbetalningar. Det skedde en utgiftsminskning det året, vilket alltså berodde på en förskjutning av utgifterna. Utgifterna fortsatte att öka igen 2017 och 2018, men minskade något 2019. När utgifterna fastprisberäknas är 2019 års utgifter fortfarande lägre än utgifterna 2015, det vill säga före övergången till efterskottsutbetalningar.

---

³³ Siffror och analys för indikatorsområde 5 bygger på underlag från Avdelningen för analys och prognos, verksamhetsområde APP.

³⁴ För den som själv anställer sina assistenter finns dock fortfarande möjligheten att få ersättningen utbetalad i förskott.

Figur 17 Utgifter för den statliga assistansersättningen (miljarder kronor), löpande och fastprisberäknade priser, 2007–2019

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Figuren visar endast statens utgifter för assistansersättningen; kommunernas del uppgår till cirka 4 miljarder kronor per år. Fastprisberäkningen görs med utgångspunkt från ett kostnadsindex som tas fram av Sveriges Kommuner och Landsting för omsorgssektorn (OPI).

Även utgifterna per assistansmottagare ökade fram till och med 2018 (se Bilaga 6, Tabell 34) Eftersom antalet mottagare minskat de senare åren beror ökningen fram till och med 2018 framför allt på att det genomsnittliga antalet timmar har fortsatt att öka något (men i avtagande takt som visades i indikatorsområde 3). Utgifterna per mottagare minskade under 2019, både i löpande och fasta priser. Minskningen beror framför allt på administrativa förändringar av utbetalningen av assistansersättning. Bland annat utbetalades 500 miljoner kronor mer än normalt under 2018, vilket fick till följd att 2019 års utgifter blev lägre. Av Tabell 34 framgår att kostnaden per mottagare var drygt 1,7 miljoner kronor 2019.

Utgiftsutvecklingens tre huvudorsaker

Utvecklingen av utgifterna för statlig assistansersättning beror i huvudsak på tre faktorer:

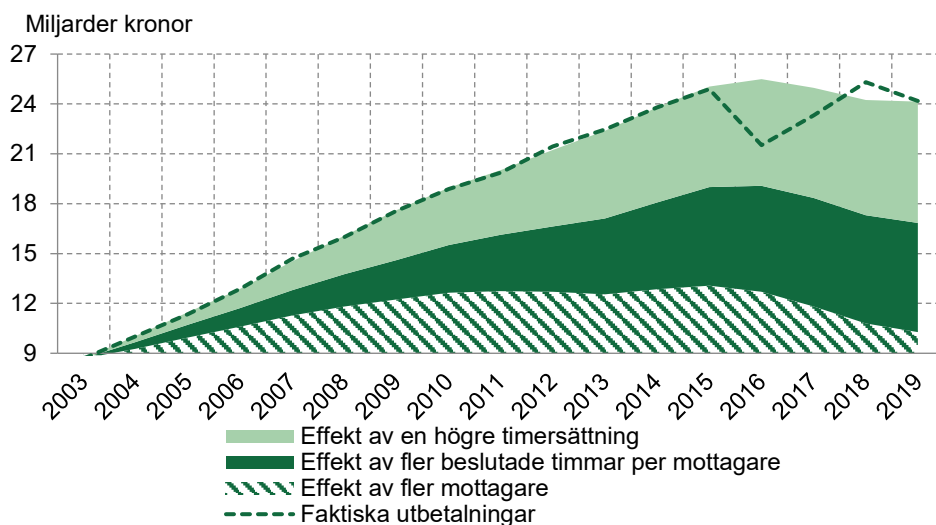
1. antalet mottagare av assistansersättning
2. antalet assistanstimmar per mottagare
3. ersättningen per assistanstimme (timersättningen).³⁵

³⁵ Nivån på timersättningen bestäms årligen av regeringen.

Figur 18 visar hur stor del av utgifterna (i löpande priser) som förklaras av förändrat antal mottagare, förändrat antal timmar per mottagare respektive högre timersättning med start 2003.

Figur 18 Uppdelad utgiftsutveckling, löpande priser (miljarder kronor), 2003–2019

Källa: Försäkringskassans datalager STORE samt schablonbelopp från regeringen.

Anm.: Figuren startar 2003 då statens utgifter för assistansersättningen uppgick till knappt nio miljarder kronor. Figuren visar hur stor del av utgifterna som förklaras av fler mottagare, ökat antal timmar per mottagare respektive högre timersättning efter 2003.

I indikatorsområde 1 framgår det att *antalet assistansmottagare* ökade fram till 2010 och att antalet därefter stabiliserades. Mellan 2003 och 2010 var ökningen av antalet mottagare en viktig förklaring till den sammanlagda utgiftsökningen för assistansersättningen de åren. Mellan 2011 och 2015 var antalet mottagare relativt konstant. De ökade utgifterna drevs i stället av att antalet assistanstimmar per mottagare ökade och att timersättningen blev högre. Sedan 2016 bidrar det minskande antalet mottagare till att hålla tillbaka utvecklingen av utgifterna.

I indikatorsområde 3 framgår det att det genomsnittliga antalet timmar per mottagare har ökat kontinuerligt över tid, även om ökningstakten är väldigt låg sedan 2015 (och helt oförändrad 2019). Denna utveckling har alltid varit en viktig förklaring till utgiftsökningen inom assistansersättningen. Under perioden när antalet mottagare var relativt konstant, stod ett högre genomsnittligt antal timmar för omkring hälften av kostnadsutvecklingen, medan en högre timersättning stod för resten av ökningen. Det genomsnittliga antalet timmar började dock bromsa in 2016 och är oförändrat 2019, vilket också bidrar till att hålla tillbaka utgiftsökningen.

Timersättningen beslutas varje år av regeringen i form av ett schablonbelopp per utförd assistanstimme. Även den har alltid varit en viktig förklaring till utgiftsökningen inom assistansersättningen. Schablonbeloppet har ökat över tid, både i

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

löpande och fastprisberäknade priser (se Bilaga 6, Tabell 36). Timersättningens utveckling har främst varit en följd av stigande löner hos personliga assistenter. Även om antalet mottagare och det genomsnittliga antalet timmar skulle ligga kvar på samma nivå som de gör i dag skulle (de löpande) utgifterna fortsätta att öka.

Om det finns särskilda skäl som gör att schablonbeloppet inte räcker till, finns möjlighet att ansöka om att Försäkringskassan betalar ett högre timbelopp, ett så kallat förhöjt timbelopp.³⁶ Särskilda skäl kan exempelvis vara att den försäkrade har högre kostnader för sin assistans på grund av att det krävs speciell kompetens eller om tillräckligt stor del av assistansen utförs på obekvämt arbetstid. Det förhöjda timbeloppet utgör ungefär en procent av de årliga utgifterna, och dess andel av de totala utgifterna för assistansersättningen har varit konstant över hela tidsperioden. Det förhöjda timbeloppet påverkar utgifterna ytterst marginellt.

Det streckade linjen i Figur 18 visar de *faktiska utbetalningarna*. De faktiska utbetalningarna minskade 2016 till följd av införandet av efterskottsbetalningar. Minskningen innebar att utbetalningarna försköts framåt i tiden och utbetalningarna blev mycket lägre under övergångsmånaderna. År 2018 översteg de faktiska utbetalningarna något de timmar som Försäkringskassan har beviljat. Det beror på att Försäkringskassan 2018 övergick till att fakturera kommunerna i efterskott för deras betalningsansvar (motsvarande de första 20 timmarna som kommunerna finansierar).³⁷ År 2019 motsvarade de faktiska utbetalningarna återigen de timmar som Försäkringskassan har beviljat.

Jämförelse av faktiska utgifter och beviljade timmar (utbetalningsgrad)

Efter övergången till efterskottsutbetalningar måste Försäkringskassan få redovisat hur mycket assistans som har utförts innan Försäkringskassan betalar ut ersättningen.³⁸ Före övergången till efterskottsbetalningar var utbetalningsgraden nästan 100 procent. Det betyder att Försäkringskassan betalade ut nästan 100 procent av de timmar som beviljats. I Figur 19 syns det genom att utgifterna för beviljade timmar och de faktiska utbetalningarna var ungefär lika höga fram till 2015. När Försäkringskassan 2016 övergick till efterskottsbetalningar minskade de faktiska utbetalningarna. Efter vad som förefaller vara en tillfällig minskning i utbetalningsgraden 2016 och 2017, var den återigen runt 100 procent 2018 och 2019.

---

³⁶ Ersättningen får inte överstiga schablonbeloppet med mer än 12 procent.

³⁷ Detta gjorde att det blev ett glapp i inbetalningarna från kommunerna vid övergången, vilket ledde till lägre inbetalningar under 2018 (det motsvarar en höjning av utgifterna 2018).

³⁸ Tidigare gjorde Försäkringskassan preliminära utbetalningar i förskott som sedan stämdes av periodvis. Genom att sedan 2016 i stället betala ut ersättning efter utfört och redovisat arbete kan myndigheten betala ut rätt ersättning från början.

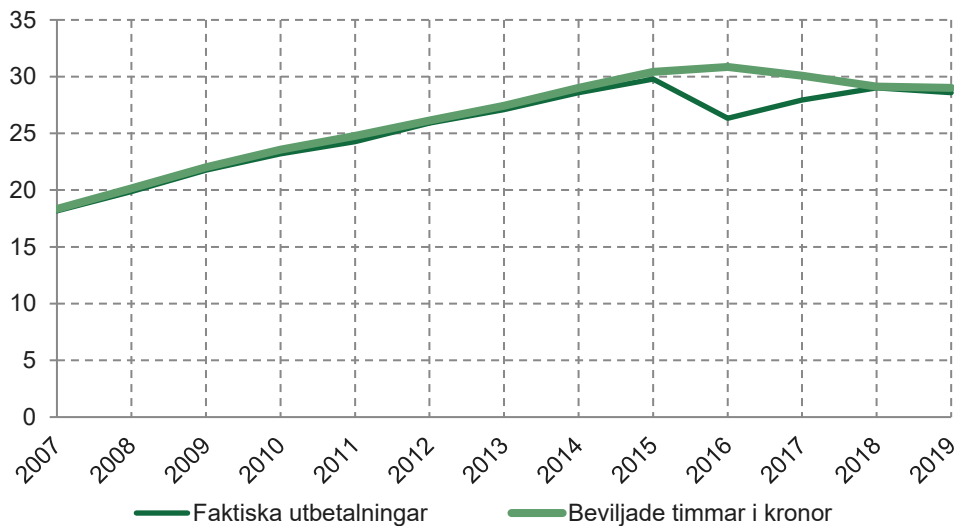
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Figur 19 Faktiska utbetalningar och beviljade timmar (miljarder kronor), 2007–2019

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Tabellen visar de faktiska utbetalningarna, varav kommunernas del uppgår till cirka 4 miljarder kronor per år.

Fördjupningsdel 1: Varför har det genomsnittliga antalet beviljade timmar slutat att öka?

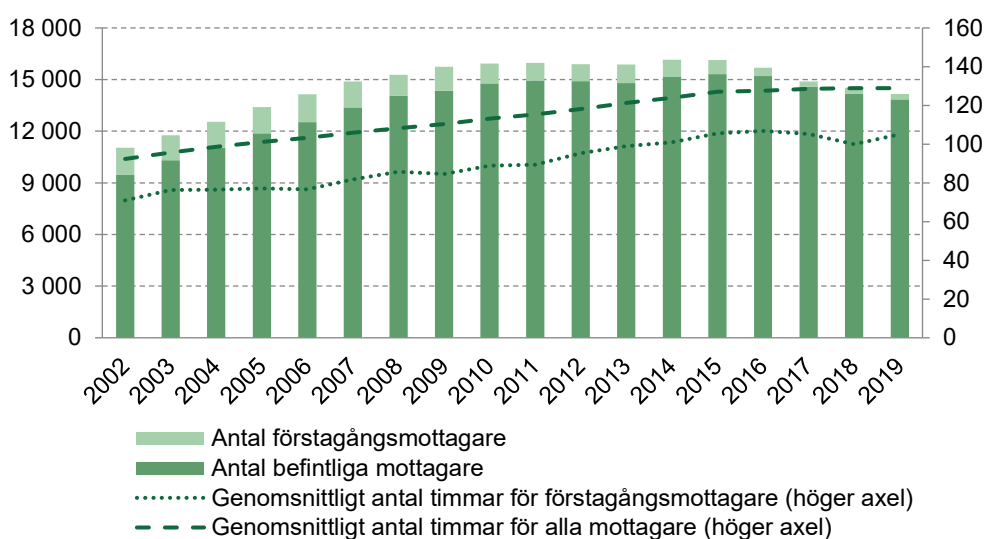
Det genomsnittliga antalet beviljade timmar per mottagare av assistansersättning var oförändrat mellan 2018 och 2019 – vilket är historiskt. Det är första gången sedan assistansersättningen infördes 1994 som genomsnittligt antal timmar inte ökar jämfört med föregående år. Åren före 2018–2019 kännetecknas av en väldigt svag ökning av timutvecklingen, vilket står i stark kontrast mot hur utvecklingen fram till dess hade sett ut. I det här kapitlet beskrivs och analyseras orsaker till att det genomsnittliga antalet timmar har slutat att öka.

Från konstant ökning av genomsnittligt antal timmar och mottagare till oförändrad timutveckling och färre mottagare

Från 2002 till 2015 ökade det genomsnittliga antalet beviljade timmar per mottagare av assistansersättning för varje år, men under 2015–2018 avtog ökningstakten allt mer (se Figur 20). Mellan 2018 och 2019 var det genomsnittliga antalet timmar oförändrat.

Antalet mottagare ökade fram till 2010 för att därefter vara konstant i några år. Från 2016 har antalet mottagare minskat för varje år. Se utförligare beskrivning av förändringen av antalet mottagare i Indikatorsområde 1.

Figur 20   **Antal mottagare och genomsnittligt antal beviljade timmar, fördelat på förstagångsmottagare och alla mottagare, 2002–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager Store.

Fram till 2015 ökade det genomsnittliga antalet timmar med i genomsnitt cirka 2,5 procent årligen. Ökningen berodde främst på att befintliga mottagare beviljades fler timmar samt att de som beviljades assistansersättning för första gången beviljades

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

fler timmar jämfört med förstagångsmottagarna året innan. Efter 2016 har antalet förstagångsmottagare minskat drastiskt, samtidigt som trenden har brutits att förstagångsmottagare varje år beviljas fler timmar än förstagångsmottagarna föregående år. Dessutom ansöker numera färre befintliga mottagare om fler timmar, vilket påverkar hur många som kan bli beviljade fler timmar.

Det som troligast påverkat att timutvecklingen har dämpats de senaste åren är följande:

- Det är färre som ansöker om fler timmar och det är färre av dem som beviljas mer tid, vilket bidrar till att minska det genomsnittliga antalet timmar.
- Antalet förstagångsmottagare är lägre än tidigare år. Dessutom beviljas de i genomsnitt färre antal timmar än förstagångsmottagarna föregående år.³⁹
- Allt fler är beviljade många timmar per vecka, vilket kan tyda på att allt fler mottagare har beviljats den tid som de behöver eller kan styrka att de behöver.
- Rättspraxis och styrning har förändrats, vilket påverkar vilka behov som kan beviljas tid för.

Den sammantagna bilden är att den dämpande timutveckling bland annat beror på att färre personer har ansökt om fler timmar de senaste åren, vilket innebär att det är färre personer som kan få beslut om fler beviljade timmar. En förklaring till att färre ansöker om fler timmar är att det är färre personer som beviljas rätt till assistansersättning (det vill säga förstagångsmottagare). Historiskt sett ansöker ungefär hälften av alla nya mottagare om fler timmar inom två år från att de beviljas assistansersättning för första gången. Det är därför rimligt att anta att ju färre personer som tillkommer till assistansersättningen, desto mindre kommer förstagångsmottagarna att påverka det genomsnittliga antalet beviljade timmar.

Att färre personer ansöker om fler timmar kan också tyda på att det har börjat uppstå en viss mättnad i assistansersättningen. Det skulle kunna vara förklaringen till att antalet ansökningar om fler timmar har mer än halverats sedan 2015. Det sammanfaller även med att förändringarna i fördelningen av antalet timmar, det vill säga hur många som har ett visst intervall av antal timmar, har varit stabil de senaste åren. Mättnaden skulle i sådana fall kunna handla om att mottagarna i stort beviljats så många timmar som de behöver eller kan styrka att de behöver.

En annan orsak som sannolikt har bidragit till att färre ansöker om fler timmar är att tvåårsomprövningarna togs bort från och med 1 april 2018. Det var vanligt att mottagare ansökte om fler timmar i samband med en tvåårsomprövning, och majoriteten av dem beviljades fler timmar. Att tvåårsomprövningarna avskaffades bör således ha bidragit till att det genomsnittliga antalet timmar inte längre ökar.

---

³⁹ Antalet beviljade timmar hos dem som tillkommer till respektive lämnar assistansersättningen kan verka i två riktningar; det kan bidra till att öka eller minska det genomsnittliga antalet timmar.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Detta eftersom det troligtvis fanns en grupp av assistansmottagare som enbart ansökte om fler timmar när en tvåårsomprövning genomfördes och det faktiska hjälpbehovet bedömdes.

Att andelen avslag på ansökan om fler timmar ökade kraftigt från 2016 sammanfaller med att Försäkringskassan började utveckla kvaliteten i handläggningen och ställa högre krav på de medicinska underlagen. Det kan ha bidragit till en mer restriktiv bedömning av ansökningar om assistansersättning och ansökningar om fler timmar. Något som i sin tur kan ha lett till att det genomsnittliga antalet timmar inte utvecklas på samma sätt som före 2016.

Förändrad rättspraxis har haft en dämpande effekt på det genomsnittliga antalet timmar. I tidigare rapporter har det framgått att personer som beviljats tid för tillsyn i genomsnitt hade betydligt fler timmar än andra mottagare (Försäkringskassan 2017a). Förtydligandet i HFD 2015 ref. 46 innebar att personer utan psykisk funktionsnedsättning som enbart hade behov av olika slags tillsyn inte längre kunde beviljas ersättningen.

Vissa av ovanstående förklaringar till den dämpande timutvecklingen kan samtidigt påverka i motsatt riktning. Det är därför svårt att exakt bedöma den sammantagna effekten på det genomsnittliga antalet timmar. Det gäller bland annat hur förstagångsmottagare och tvåårsomprövningar påverkar utvecklingen av de genomsnittliga timmarna.

Förstagångsmottagare beviljas i genomsnitt färre timmar än dem som redan har assistansersättning, vilket gör att förstagångsmottagarnas timmar även kan ha en dämpande effekt på ökningstakten. När det är färre personer som beviljas assistansersättning för första gången, är det också färre personer som bidrar till att dra ned genomsnittet av antalet timmar. Men det är samtidigt färre som kan ansöka om fler timmar, något som har varit vanligt bland dem som är nya i ersättningen.

När en person bedömdes att inte ha fortsatt rätt till assistansersättning vid en tvåårsomprövning kunde det leda till två lika utfall. Hade personen fler timmar än genomsnittet, dämpades genomsnittet när personen inte längre hade rätt till assistansersättning. På motsvarande vis ökade genomsnittet om personen hade färre timmar än genomsnittet.

Den dämpande utvecklingen av genomsnittligt antal timmar beskrivs och analyseras i följande fyra delar:

1. Antalet personer som ansöker om fler timmar
2. Bifall och avslag på ansökningar om fler timmar
3. Rättspraxis och Försäkringskassans styrning
4. Antalet beviljade timmar hos dem som tillkommer till respektive lämnar assistansersättningen.

Allt färre mottagare ansöker om fler timmar än föregående år och en minskande andel av ansökningarna beviljas

Antalet personer som ansöker om fler timmar har minskat sedan 2015. Det kan förklaras av att färre personer ansöker om fler timmar, vilket i sin tur bland annat kan bero på att färre personer beviljas rätt till assistansersättning. Därmed är det färre personer som kan ansöka om fler timmar.

Färre personer beviljas rätt till assistansersättning vilket leder till att färre personer ansöker om fler timmar

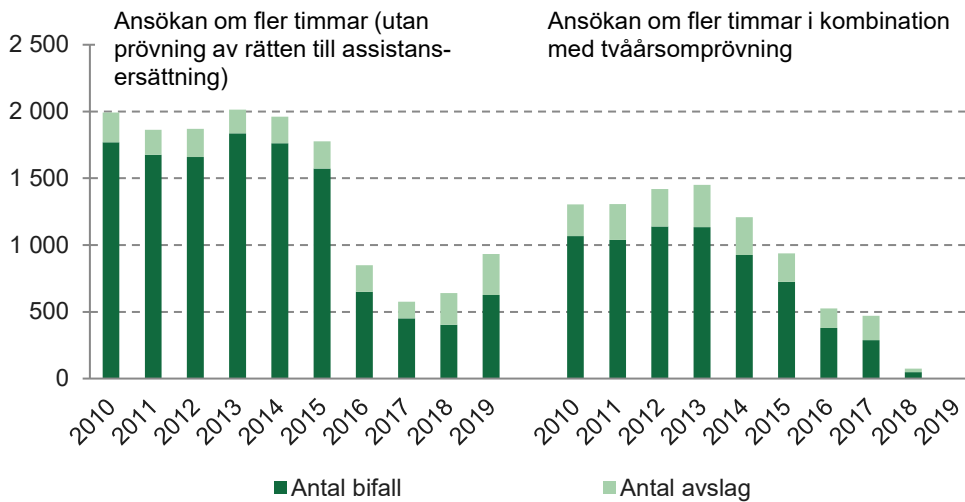
Många som beviljas assistansersättning för första gången ansöker om fler timmar inom två år från det datum de beviljats. För de som nybeviljades under perioden 2010–2014 var det nära hälften som ansökte om fler timmar inom två år. I nio av tio fall beviljades detta och med en ökning på i genomsnitt 32 timmar per vecka (Försäkringskassan 2017a).

Mellan 2014 och 2019 minskade antalet nya mottagare från cirka 1 000 personer till cirka 300 personer. När färre personer tillkommer, innebär det att färre personer kan ansöka om fler timmar inom två år.

Allt färre mottagare av assistansersättning ansöker om fler timmar

Antalet ansökningar om fler timmar har minskat kraftigt de senaste åren. För åren 2012–2015 ansökte knappt 2 000 personer årligen om fler timmar (se vänstra delen av Figur 21). Det står i stark kontrast till perioden därefter, 2016 och framåt, när knappt 700 personer årligen ansöker om fler timmar.

Figur 21   **Antal ansökningar om fler timmar, fördelat på bifall och avslag, 2012–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager Store.

Anm.: Från och med 1 april 2018 görs inga tvåårsomprövningar, och såldes ej heller ansökningar om fler timmar i kombination med tvåårsomprövning. Det totala antalet ansökningar om fler timmar per år motsvarar summan av "ansökan om fler timmar utan prövning av rätten till assistansersättning" och "ansökan om fler timmar i kombination med tvåårsomprövning".

En delförklaring till att antalet ansökningar om fler timmar inte förekommer i lika stor utsträckning som tidigare är att de så kallade tvåårsomprövningarna togs bort från och med 1 april 2018. Tidigare gjorde Försäkringskassan tvåårsomprövningar av mottagarnas rätt till assistansersättning. Dessa innebar att Försäkringskassan skulle ompröva rätten till assistansersättningen två år efter såväl nybeviljande som senaste beslut för att pröva om rätten till assistansersättning hade förändrats.

Tvåårsomprövningarna kunde leda till att antalet timmar minskade eller var oförändrat. De kunde även leda till att rätten till assistansersättning upphörde (indrag av assistansersättningen). När en tvåårsomprövning genomfördes kunde även den försäkrade lämna in en ansökan om fler timmar. På liknande sätt kunde en ansökan om fler timmar leda till en tvåårsomprövning i det fall mer än två år förflutit sedan senaste prövningen.

Det var vanligt med en kombination av tvåårsomprövning och ansökan om fler timmar, precis som högra delen av Figur 21 visar.⁴⁰ Antalet ansökningar om fler timmar i kombination med en tvåårsomprövning har följt ungefär samma mönster som ansökningar om fler timmar utan en omprövning, men på en lägre nivå.

⁴⁰ I registerdata går det ej att särskilja vilken som kom först, tvåårsomprövning eller ansökan om fler timmar. I registerdata är det registrerat som en kombination.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Exempelvis, var antalet ansökningar 2014 drygt 1 200 stycken. Tre år senare, 2017, hade antalet minskat till färre än 500 ansökningar.

Tvåårsomprövningar gjordes bara fram till och med 31 mars 2018, vilket gör att de är väldigt få det året, och inga 2019. När tvåårsomprövningar inte längre görs, verkar det finnas mottagare av assistansersättning som inte ansöker om fler timmar, men som förmodligen hade ansökt om fler timmar om en tvåårsomprövning hade påbörjats.

Bifall och avslag på ansökningar om fler timmar

I analysen nedan definieras bifall på en ansökan om fler timmar som ett beslut där en person har beviljats fler timmar jämfört med föregående beslut – oavsett om personen har blivit beviljad alla timmar som yrkats eller bara en del av dessa timmar. På motsvarande vis definieras avslag på en ansökan om fler timmar som ett beslut där en person har samma antal timmar som vid föregående beslut.⁴¹

Samtidigt som antalet ansökningar om fler timmar minskar, har andelen avslag på ansökningar om fler timmar ökat (se vänstra delen av Tabell 3). Under perioden 2010–2015 avslogs cirka 10 procent; motsvarande siffra var mellan 22 och 37 procent 2016–2019. Kombinationen av ett minskat antal ansökningar och en större andel avslag bör vara en av de viktigaste orsakerna till att det genomsnittliga antalet timmar för alla mottagare inte längre ökar.

Det genomsnittliga antalet timmar som beviljas har varit ganska stabilt under perioden och bör därför inte ha bidragit till någon större förändring. Andelen som får bifall har dock minskat. Det kan göra att den genomsnittliga ökningen av antalet timmar för dem som beviljas fler timmar påverkar genomsnittet för samtliga mottagare i mindre utsträckning. För ansökningar som inte gjorts i samband med en tvåårsomprövning har den genomsnittliga ökningen varit knappt 30 timmar per vecka, för de andra något lägre (se Tabell 3).

---

⁴¹ I det här kapitlet används registerdata, vilket inte innehåller uppgift om yrkande. I avsnittet om ärendegranskningen redovisas utfallet av en granskning av ansökningar om fler timmar för 2018. I ärendena finns uppgifter om yrkandet, och via en ärendegranskning är det möjligt jämföra beslutsutfall med yrkandet. I ärendegranskningen delas beslutsutfallen i helt bifall, delvis bifall och avslag.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 3 Andel avslag och bifall samt genomsnittlig ökning av antalet timmar per vecka på ansökningar om fler timmar, 2010–2019

År	Ansökningar om fler timmar (utan prövning av rätten till assistansersättning)			Ansökningar om fler timmar i kombination med tvåårsomprövning		
	Andel avslag	Andel bifall	Ökning, antal timmar*	Andel avslag	Andel bifall	Ökning, antal timmar*
2010	11,2	88,8	27,4	18,2	81,8	22,9
2011	10,1	89,9	28,2	20,5	79,5	21,6
2012	11,3	88,7	28,9	19,9	80,1	21,1
2013	8,9	91,1	28,3	21,8	78,2	22,8
2014	10,1	89,9	28,4	23,4	76,6	25,3
2015	11,4	88,6	28,7	22,8	77,2	26,7
2016	23,4	76,6	32,8	27,8	72,2	28,5
2017	21,5	78,5	28,3	38,4	61,6	24,1
2018	37,0***	63,0***	31,8	36,5**	63,5**	50,5**
2019	32,8	67,2	28,1	-	-	-

Källa: Försäkringskassans datalager Store.

Anm.: *Genomsnittlig ökning i antal timmar vid bifall. **Siffran avser enbart januari-mars eftersom tvåårsomprövningar upphörde därefter. ***I fördjupningsdel 2 (ärendegranskningen) är andelen avslag lägre och andel bifall högre. Det beror dels på att ärendegranskningen endast gäller en del av 2018, dels på att ett beslut i registret definieras som ett bifall endast om beslutet resulterar i fler timmar. I ärendegranskningen har även en del beslut bedömts som bifall, det gäller exempelvis när en person anses fortsatt ha särskilda skäl att ha med sig assistenter i verksamhet som annan huvudman ansvarar för

Drygt 20 procent av ansökningarna om fler timmar i kombination med tvåårsomprövningar avslogs under åren 2010–2015 (se högra delen av Tabell 3). Därefter ökade andelen avslag, och uppgick till drygt 35 procent 2017 och 2018.

Den genomsnittliga ökningen av antalet timmar per vecka varierar mer för dem som ansöker om fler timmar i kombination med tvåårsomprövning än för dem som bara ansöker om fler timmar.⁴² Mellan 2010 och 2017 varierade ökningen mellan 21 timmar och 29 timmar per vecka. Den genomsnittliga ökningen för 2018 är långt högre, men eftersom beslut vid tvåårsomprövning endast fattades januari till och med mars är siffran inte jämförbar med tidigare år.

Allt fler är beviljade många timmar per vecka

Som framkom ovan (se Figur 20) har genomsnittligt antal timmar ökat både för personer som tillkommer till assistansersättningen och för personer som redan är beviljade assistansersättning. Ökningen var särskilt framträdande fram till 2015, men har sedan dess minskat för att vara oförändrad mellan 2018 och 2019.

⁴² Vissa som ansöker om fler timmar gör det innan två år har förflutit sedan senaste prövning. Därmed var inte en tvåårsomprövning aktuell i dessa fall.

Datum

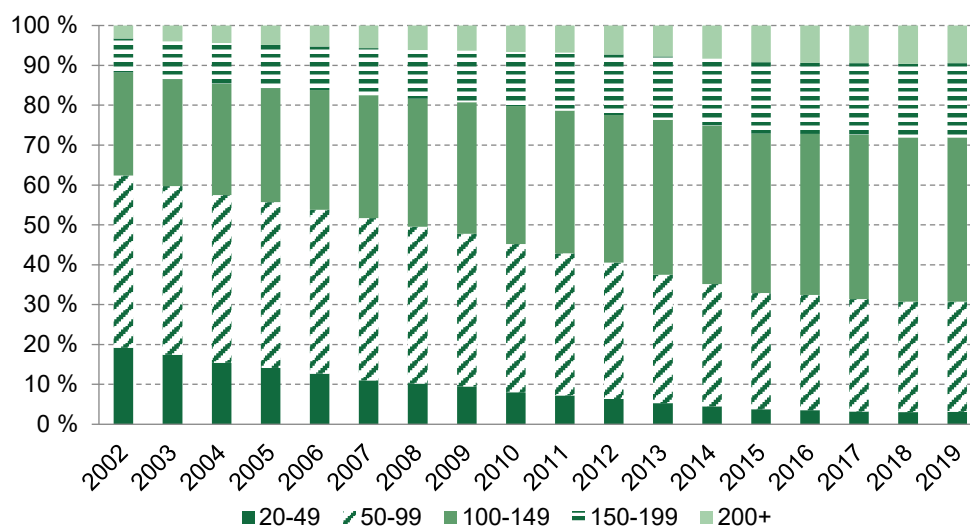
Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Figur 22 visar hur fördelningen av antalet beviljade timmar har förändrats över tid. Mellan 2002 och 2015 beviljades en allt större andel av mottagarna allt fler timmar. Andelen som beviljas mer än 100 timmar per vecka ökade från ungefär 38 procent år 2002 till ungefär 67 procent 2015. Därefter har andelen inte förändrats nämnvärt.

Figur 22 Fördelning av genomsnittligt antal beviljade timmar för alla mottagare, 2002–2019

Källa: Försäkringskassans datalager Store.

Tendensen är att det blir allt vanligare att mottagarna i genomsnitt har fler beviljade timmar. Exempelvis hade över 60 procent av mottagarna färre än 100 timmar assistans per vecka 2003, i jämförelse med 30 procent 2019. Vidare, antalet som har färre än 50 timmar per vecka har minskat från knappt 20 procent till 2 procent under samma period.

Fördelningen av antalet beviljade timmar förändrades framför allt under åren 2002 till 2015. De senaste fem åren har fördelningen varit relativt stabil. Det vill säga att det har varit ungefär lika stora andelar som beviljats mellan 20 och 49 timmar, mellan 50 och 99 timmar, mellan 100 och 149 timmar, mellan 150 och 199 timmar och 200 timmar eller fler. Att de här andelarna stabiliserats skulle kunna tolkas som att allt fler mottagare har nått en nivå där det beviljade antalet timmar motsvarar det faktiska behovet. Det kan ha bidragit till att den genomsnittliga ökningen av antalet timmar minskat. En möjlig förklaring till att det genomsnittliga antalet timmar inte längre ökar kan således vara att det har börjat uppstå en viss mättnad: många

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

mottagare har beviljats så många timmar som de behöver eller kan styrka att de behöver. Då uppstår inte behovet att ansöka om fler timmar.⁴³

Det är endast mottagare som är under 65 år som kan beviljas fler timmar.⁴⁴ Personer som är 65 år och äldre får behålla ersättningen de var beviljade före 65-årsdagen, men de kan inte beviljas fler timmar. Trots det har de genomsnittliga timmarna för gruppen ökat över tid, eftersom varje ny årskull är beviljad assistansersättning med i genomsnitt fler timmar än föregående årskull (se Bilaga 4, Tabell 31). Andelen som är 65 år och äldre har ökat över tid och de utgjorde 2019 cirka 18 procent av alla mottagare.

Genomsnittligt antal timmar för dem som är 65 år och äldre är lägre än genomsnittet för mottagarna som är 0–64 år. Gruppen 65 år och äldre bidrar alltså till att sänka genomsnittet för alla mottagare. Ju större gruppen äldre är relativt andra åldrar, desto mer bör timutvecklingen dämpas av att de har färre timmar.

Rättspraxis och styrning kan påverka genomsnittligt antal beviljade timmar

Något som också kan påverka utvecklingen av genomsnittligt antal timmar är förändringar när det gäller rättspraxis och styrning.

Rättspraxis

Förändring av rättspraxis över tid och Försäkringskassans arbete med förbättrade utredningar och en mer enhetlig handläggning, kan ha påverkat antalet beviljade timmar. En förändrad rättspraxis över tid innebär exempelvis att det förtydligas vad som utgör ett grundläggande behov. Det innebär att behov som uppfyllde kriterierna för att beviljas assistansersättning 2014 i vissa fall inte gjorde det 2019 och vice versa. Fram till dess att tvåårsomprövningarna upphörde 1 april 2018 kunde förändringar i rättspraxis få genomslag i omprövningarna långt efter domslut i de fall det förflutit betydligt längre tid än två år sedan den senaste prövningen. I dessa fall blev ärendet bedömt med utgångspunkt från samtliga förändringar i rättspraxis som gjorts sedan den senaste prövningen.

I en dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD 2015 ref. 46) förtydligades det grundläggande behovet *annan hjälp som kräver ingående kunskaper om den*

---

⁴³ I fördjupningsdel 2 framkommer det att bland personer med relativt många beviljade timmar är andelen som ansöker om fler timmar lägre jämfört med samtliga mottagare.

⁴⁴ Ett undantag är dock det fall där personen ansökt om fler timmar före sin 65-årsdag men beslutet fattas när personen hunnit fylla 65 år.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

funktionshindrade. Förtydligandet innebar att behovet endast kan komma ifråga för den som har en psykisk funktionsnedsättning (se Försäkringskassan 2020⁴⁵).

Försäkringskassan har även förtydligat definitionen av tillsyn som andra personliga behov i styrande och stödjande dokument. Försäkringskassan har i tidigare rapporter publicerade under 2015–2017 analyserat timutvecklingen. Där framgår att ökningen av antalet timmar över tid bland annat berodde på att allt fler assistansmottagare hade beviljats tid för tillsyn, både som en del av det grundläggande behovet annan hjälp som kräver ingående kunskaper om den funktionshindrade och som andra personliga behov. Personer som hade beviljats tid för tillsyn hade i genomsnitt betydligt fler timmar än andra mottagare (Försäkringskassan 2015a). I indikatorsområde 4 framgår att det genomsnittliga antalet timmar för båda dessa behov minskat.

HFD:s förtydligande innebar att det fanns mottagare som fick ersättningen indragen. Det innebar också att personer utan psykisk funktionsnedsättning som enbart hade behov av olika slags tillsyn inte längre kunde beviljas ersättningen. När det gäller den dämpande effekten av HFD 2015 ref. 46 kan den komma att förändras av genomförda och föreslagna lagändringar gällande sondmatning, andning och föräldransvar.

Försäkringskassans styrning

På Försäkringskassan har det under många år pågått ett kontinuerligt arbete med att förtydliga rättstillämpningen i styrande och stödjande dokument; detta för att få till stånd enhetliga bedömningar som är likvärdiga över hela landet. Arbetet har bland annat utgått från ett strategiskt initiativ för assistansersättningen som Försäkringskassan tog fram under hösten 2015 (Försäkringskassan 2017b). Försäkringskassan har också gjort flera andra förtydliganden i styrande och stödjande dokument.⁴⁶ Dessutom togs en ny blankett för läkarutlåtande fram under 2016, specifikt utformad för just assistansersättning.

Att färre av dem som ansöker om fler timmar beviljas fler timmar kan till viss del bero på att Försäkringskassan har ökat sitt fokus på de medicinska underlag som krävs för att styrka behovet av timmar. Detta som ett led i arbetet med att utveckla kvaliteten i handläggningen. Vidare har det genomförts en tvådagarsutbildning i utredningsmetodik, riktad till handläggare, beslutsfattare, specialister och enhetschefer. Målet med utbildningen var bland annat att öka handläggarnas förståelse för vilka utredningsinsatser som krävs och att säkerställa att det finns tillräckliga underlag som del av beslutsunderlagen. Utbildningen handlade även om att bedöma

---

⁴⁵ Dnr: 001381–2020. Analys av minskat antal mottagare av assistansersättning.

⁴⁶ Till exempel har gränsdragningen mellan hälso- och sjukvård och så kallad egenvård (som kan tillgodoses med assistansersättning) förtydligats (IM 2016:063), likaså att ”goda levnadsvillkor” inte bara är ett kvalitetsmått utan även kan vara ett bedömningskriterium (FKRS 2016:09). IM 2016:063 inarbetades samma år i vägledningen version 14; i och med det upphörde IM:et.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

förutsättningarna i rätt ordning när man handlägger assistansersättning och att bedöma om en förutsättning inte är uppfylld.

I en tidigare rapport från Försäkringskassan framgår att en konsekvens av det interna utvecklingsarbetet inom assistansersättningen är att utredningarna numera är noggrannare och mer enhetliga än tidigare. Det bedöms sannolikt ha medfört mer korrekta och rättssäkra bedömningar av rätten till assistansersättning (Försäkringskassan 2017b). Arbetet med att utveckla kvaliteten i handläggningen sammanfaller i tid med att andelen avslag på ansökningar om fler timmar minskade – detta hände 2016 – men det går inte att avgöra om det finns ett samband.

Under senare år har Försäkringskassan haft ett större fokus på att motverka ett brottsligt nyttjande av assistansersättningen. Ovan nämnda strategiska initiativ inom assistansersättningen hade det övergripande syftet att stärka assistansersättningens legitimitet och att eliminera förekomsten av fusk och oegentligheter.⁴⁷ Till grund för arbetet låg erfarenheter från en myndighetsövergripande satsning från 2011 till 2016, den så kallade Operation Fjord. Satsningen hade till syfte att upptäcka, utreda och i förekommande fall lagföra och förebygga brott i samband med assistansersättning.⁴⁸ Operation Fjord kan ha haft en avskräckande effekt på andra anordnare som befunnit sig på gränsen till fusk eller oegentligheter, vilket skulle kunna ha en viss dämpande effekt på timutvecklingen.

Regeringens styrning av Försäkringskassans uppdrag

Försäkringskassans interna arbete påverkas även av hur det uppdrag myndigheten har förtydligas av regeringen. Arbetet med att utveckla kvaliteten i handläggningen ligger i linje med att regeringen i flera regleringsbrev till myndigheten uttryckt att arbetet med assistansersättningen ska präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet så att rätt person får rätt ersättning. Försäkringskassans arbete med förbättrade utredningar av rätten till assistansersättning kan också ses i ljuset av att Försäkringskassan 2016 fick i uppdrag att bryta trenden med ökande timmar (Socialdepartementet 2015). Även om Försäkringskassan i sin styrning har fokuserat på rättssäkerhet genom höjd kvalitet i handläggningen, och inte på att bryta trenden med ökande timmar, går det inte att helt utesluta att en så tydlig styrsignal från regeringen kan ha viss omedveten påverkan i verksamheten.

I regleringsbrevet för 2017 specificerades att Försäkringskassan skulle verka för att de medicinska underlagen håller hög kvalitet (Socialdepartementet 2016). Högre krav på kvaliteten kan också ha bidragit till att färre timmar beviljas i de fall de

---

⁴⁷ Arbetet bestod av en rad insatser med en spännvidd från administration av ersättningen till kontroller av impulser om misstänkt fusk.

⁴⁸ Resultatet från Operation Fjord var att flera personer med anknytning till granskade privata assistansanordnare dömdes till fängelse för bedrägeri eller bidragsbrott. (Försäkringskassan 2016b).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

medicinska underlagen inte styrker det medicinska behovet eller inte håller tillräckligt hög kvalitet. En mer enhetlig bedömning av dessa kan därför ha bidragit till att färre timmar beviljas.

Antalet beviljade timmar hos dem som tillkommer till respektive lämnar assistansersättningen kan påverka utvecklingen av det genomsnittliga antalet timmar

Det finns även andra faktorer som möjligen påverkar det genomsnittliga antalet beviljade timmar, men som förmodligen har mindre effekt än de orsaker som redovisats ovan.

Som tidigare nämndes har de som beviljas ersättning för första gången i genomsnitt färre timmar än dem som redan får ersättning. Det innebär att förstagångsmottagarna som grupp har en dämpande effekt på det genomsnittliga antalet beviljade timmar, vilket de har haft över tid. De senaste åren har dock antalet personer som tillkommer till assistansersättningen kraftigt minskat. Det innebär att den dämpande effekten av nya mottagare på det genomsnittliga antalet timmar har blivit mindre över tid.

Även det antal timmar som personer som lämnar ersättningen har varit beviljade kan ha påverkat utvecklingen av den genomsnittliga tiden för alla mottagare. Fram till 2015 hade personer för vilka assistansersättningen upphörde i genomsnitt färre beviljade timmar jämfört med dem som fortsatt hade rätt till ersättningen.⁴⁹ På så vis har alltså de genomsnittliga timmarna för dem som lämnar ersättningen bidragit till att höja det genomsnittliga antalet beviljade timmar för dem som varit kvar i ersättningen. Under perioden 2016–2019 är skillnaden marginell i genomsnittligt antal timmar mellan dem som lämnar och dem som fortsatt har rätt till assistansersättningen. Därmed bidrar troligen inte längre personer som lämnar ersättningen till att höja genomsnittet, vilket bör bidra till att hålla tillbaka timutvecklingen.

---

⁴⁹ Den vanligaste orsaken till att assistansersättningen upphör är att personen avlider. Andra orsaker kan vara att det grundläggande behovet inte längre bedöms vara över i genomsnitt 20 timmar per vecka och personen därför får indrag (gäller främst fram till och med 1 april 2018 då tvåårsomprovning upphörde), eller att personen numera bor i gruppboende eller vårdas på institution.

Fördjupningsdel 2: Ärendegranskning av ansökningar om fler timmar

Personer som är beviljade assistansersättning kan ansöka om ersättning för fler timmar om de har stadigvarande behov av fler timmar för att tillgodose sitt behov av stöd. I registerdata finns inte uppgifter om hur många timmar personerna yrkar på, inte heller för vilka behov de yrkar mer tid. Motiveringar till eventuella avslag (helt eller delvis) på ansökningar om fler timmar finns inte heller i datalagret. För att beskriva och få en bild av ovanstående har en ärendegranskning av ansökningar om fler timmar gjorts för alla beslut som fattades mellan 1 april och 31 december 2018.

Det finns två övergripande syften med ärendegranskningen. Det ena syftet är att undersöka hur gruppen som har ansökt om fler assistanstimmar är sammansatt och vilka behov ansökningarna gäller. Det andra syftet är att undersöka hur många timmar personerna yrkar och beviljas, samt anledningar till (eventuella) avslag.

Med hjälp av ärendegranskningen går det att sammanställa hur många timmar som yrkas vid ansökningarna, vilka behov det yrkas för, om ansökningarna helt eller delvis beviljas eller avslås och vilka motiveringar till avslag som görs. Om Försäkringskassan har bedömt att de yrkade timmarna eller behoven inte kan godtas i sin helhet innebär det att en ansökan endast delvis beviljas.⁵⁰ I följande analys används benämningen *delvis bifall* för sådana beslut.⁵¹ Vidare analyseras ärendena för att visa eventuella mönster när det gäller exempelvis orsakerna till att ansöka om mer tid, antalet timmar som ansökts om och utfallen av besluten.⁵²

Ärendegranskningen visar följande:

- Under perioden 1 april till 31 december 2018 fattades det beslut om 544 ansökningar om fler timmar. Alla dessa ärenden är inkluderade i den här granskningen.⁵³

---

⁵⁰ Att en ansökan delvis beviljas är samma sak som att den delvis avslås. Det innebär att vissa yrkanden godtas, medan andra yrkanden inte godtas.

⁵¹ När det gäller motiveringar till avslag, används i stället benämningen delvis avslag.

⁵² I det här kapitlet används benämningarna bifall, delvis bifall och avslag på en ansökan om fler timmar beroende på om ansökan beviljas eller avslås. Det skiljer sig från hur det registreras i registerdata där utfallet endast registreras utifrån rätt till assistansersättning. Det vill säga, det registreras som bifall i de fall mottagaren har fortsatt rätt till assistansersättning och som avslag i de fall mottagaren inte längre har rätt till assistansersättning.

⁵³ Totalt ingick 585 ärenden, varav 41 ärenden föll bort på grund av att de inte var ansökningar/anmälan om fler timmar. Det gör att antalet ärenden som har granskats och ingår i studien uppgår till 544 ärenden (se vidare i Bilaga 2 – Metod, avgränsningar och avvägningar).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

- Nästan 80 procent av alla ansökningar ledde till att personen beviljades fler timmar, varav de flesta beviljades delvis (delvis bifall).
- I genomsnitt yrkades 57 extra timmar per vecka och i genomsnitt beviljades 30 timmar (till dem som beviljats mer tid).
- Ungefär hälften av ansökningarna gällde barn och unga (0–19 år).
- De vanligaste motiveringarna i en ansökan om fler timmar var behov av dubbel assistans eller väntetid⁵⁴ och ett förändrat hälsotillstånd.
- Ett hundratal personer ansökte om särskilda skäl att ha med sig sina personliga assistenter vid byte till en annan verksamhet, främst från skola till daglig verksamhet.

Den sammantagna bilden av ärendegranskningen är att de flesta som ansöker om fler timmar faktiskt beviljas fler timmar. Endast två av tio får helt avslag. I vissa fall handlar det om personer som inte anses ha särskilda skäl att ha med sig sina assistenter i verksamhet som kommunen ansvarar för. Det handlar också om personer som, till följd av förändringar i lagstiftning och rättspraxis, inte skulle beviljas assistansersättning om deras ansökningar var nyansökningar om rätt till assistansersättning.⁵⁵

Vissa avslag görs, på hela eller delar av den yrkade tiden, på grund av att ansökan avser hjälpbehov för vilka assistansersättning i regel inte kan beviljas. Det gäller yrkad tid i verksamhet som annan huvudman ansvarar för eller tid som tillgodoses av make eller föräldrar. Det gäller också vissa moment av aktiva insatser under dygnsvilan. Det kan handla om att yrkad aktiv tid eller extra stöd⁵⁶ i form av dubbel assistans avslås, men att väntetid⁵⁷ beviljas i stället. Det är vanligare bland äldre än unga att få avslag på sin ansökan om fler timmar för att de inte medicinskt kan stycka ett ökat behov av stöd.

En stor andel, knappt var femte, ansökte om särskilda skäl att ha med sig sina personliga assistenter vid byte till en annan verksamhet, främst från skola till daglig

---

⁵⁴ Väntetid avser tid under assistansmottagarens dygnsvila när en assistent behöver vara tillgänglig i väntan på att personen behöver hjälp utan att det är fråga om tillsyn.

⁵⁵ Med andra ord skulle dessa personer få indrag av rätten till assistansersättning om tvåårsomprovningar fortfarande gjordes. Eftersom det inte längre görs innebär det att personen således får behålla den redan beviljade tiden men inte beviljas ytterligare timmar.

⁵⁶ I ärendegranskningen har behoven av extra stöd undersökts. De behov av extra stöd som återfanns i ärendegranskningen handlade om dubbel assistans och väntetid. I följande kapitel benämns kategorin som *dubbel assistans eller väntetid* för att tydliggöra för läsaren vad det extra stödet är.

⁵⁷ Om ansökan gäller dubbel assistans under dygnsvilan kan exempelvis aktiva insatser beviljas för den ena personliga assistenten, och väntetid beviljas för den andra personliga assistenten.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

verksamhet. Det tyder på att det inte är ovanligt att anses ha särskilda skäl att ha med sig sina assistenter i skolan, trots att assistansersättning i regel inte lämnas för det.

Analysen består av fem delar där följande beskrivs och analyseras:

1. Hur ser beslutsutfallen ut – bifall eller avslag?
2. Vilka ansöker om fler timmar?
3. Vilka behov gäller ansökningarna och hur många timmar yrkas det på?
4. Hur många timmar beviljas?
5. Vilka ansökningar avslås och hur motiveras avslagen?

Åtta av tio beviljas mer tid när de ansöker om fler timmar – men de flesta får inte all tid de ansökt om

I granskningen framkommer att det vanligaste utfallet av en ansökan om fler timmar är att det beviljas mer tid (se Tabell 4).

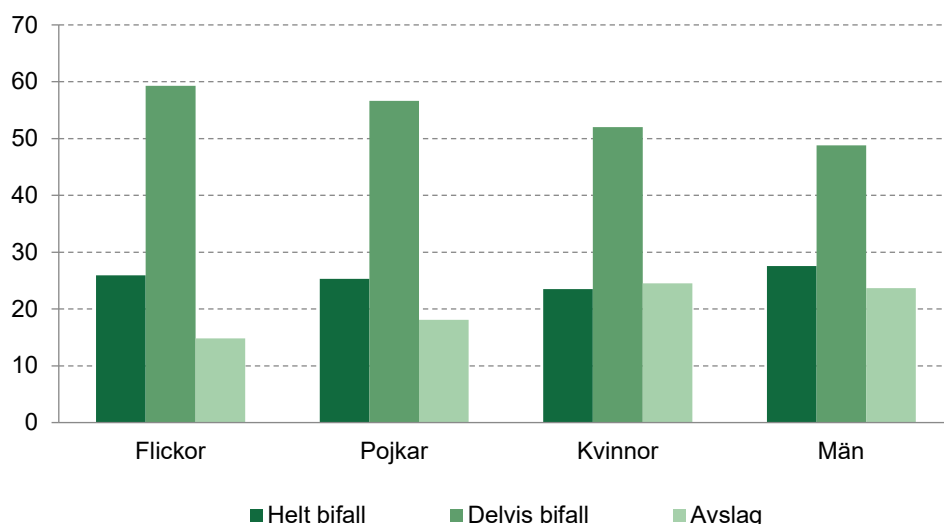
Tabell 4   **Beslut på ansökningar om fler timmar, per beslutsutfall**

	Antal	Andel (%)
Bifall	423	78
varav helt bifall	139	26
varav delvis bifall	284	52
Avslag	121	22
Total	544	100

I nästan åtta av tio beslut blir personen beviljad fler timmar. Drygt tre av tio av dem som beviljas fler timmar blir beviljade all tid som de ansökt om, medan övriga inte får alla timmar som de ansökt om. I de övriga fallen, drygt vart femte ärende, får assistansmottagaren avslag på sin ansökan om fler timmar.

Det framkommer att det är vissa skillnader mellan barn och vuxna när det gäller vilka beslut de får på sina ansökningar (se Figur 23). Cirka 83 procent av barn och unga beviljas mer tid, medan motsvarande siffra är 76 procent för vuxna. Det innebär att färre barn och unga får avslag jämfört med vuxna.

Figur 23 Beslut på ansökningar om fler timmar per beslutsutfall, fördelat på flickor, pojkar, kvinnor och män (andel)

Av alla som får bifall på sin ansökan om fler timmar, får cirka 30 procent av flickorna, pojkarna och kvinnorna alla timmar de yrkar på. Motsvarande andel för män är större; runt 36 procent av männen får helt bifall. Vad skillnaderna mellan helt och delvis bifall är för utfallet, det vill säga hur många timmar som faktiskt beviljas analyseras närmare nedan. Även skillnader i motiveringar för avslag mellan olika åldersgrupper diskuteras nedan.

Det finns vissa skillnader mellan de tre personkretsarna när det gäller vilka beslut de får på sina ansökningar om fler timmar (se Tabell 5).

Tabell 5 Beslut på ansökningar om fler timmar per beslutsutfall och personkrets, andel

Beslutsutfall	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3
Bifall	80 %	*	75 %
varav helt bifall	29 %	*	21 %
varav delvis bifall	50 %	*	54 %
Avslag	20 %	*	25 %
Antal beslutsutfall	282	18	244

Anm.: *Personkrets 2, som är den minsta gruppen, utgjorde endast drygt tre procent av dem som ansökte om fler timmar och därför är antalet personer för få för att visa beslutsutfallet uppdelat på kategorier i tabellen.

Ungefär åtta av tio personer beviljas mer tid. Det är något vanligare att personer i personkrets 1 beviljas helt bifall, samtidigt som att det är något vanligare för personer i personkrets 3 att beviljas delvis bifall. När det gäller avslag får något fler i personkrets 3 än personkrets 1 det beslutet. Var fjärde person fick avslag i personkrets 3 jämfört med var femte person i personkrets 1.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

När man tittar på hur besluten ser ut fördelat på anordnartyp framkommer vissa skillnader (se Tabell 6).

Tabell 6 Beslut på ansökningar om fler timmar per beslutsutfall och anordnartyp

	Privat anordnare	Kommunal anordnare	Brokarkollektiv	Egen regi
Bifall	79 %	73 %	84 %	*
varav helt bifall	25 %	24 %	52 %	*
varav delvis bifall	54 %	49 %	32 %	*
Avslag	21 %	27 %	*	*
Totalt antal beslut	399	102	31	10

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Bland personer som anlitar ett brukarkollektiv som anordnare får drygt åtta av tio bifall, vilket är något högre än för både dem med privat anordnare och dem med kommunal anordnare. Det är något vanligare att personer med en kommunal anordnare får avslag (se Bilaga 8, Tabell 41).

Relativt jämn fördelning mellan vilka som ansöker om fler timmar – förutom unga vuxna som är de som ansöker allra mest

Ålders- och könsfördelningen bland dem som ansökt om fler timmar motsvarar i stort fördelningen för alla mottagare av assistansersättningen. Bland de 544 personer som fick ett beslut på ansökan om fler timmar under perioden 1 april till 31 december 2018 var 407 vuxna och 137 barn och unga.

Könsfördelningen var i princip jämn bland de vuxna, 49 procent var kvinnor och 51 procent var män. Det motsvarar i stort hur könsfördelningen ser ut för alla vuxna mottagare av assistansersättning, även om kvinnor utgör en något mindre andel sett till alla mottagare. När det gäller barn och unga var det däremot betydligt färre flickor än pojkar som ansökte, 39 procent respektive 61 procent. Men det motsvarar ändå i stort hur fördelningen ser ut bland alla barn och unga i mottagare i åldern 0–19 år.

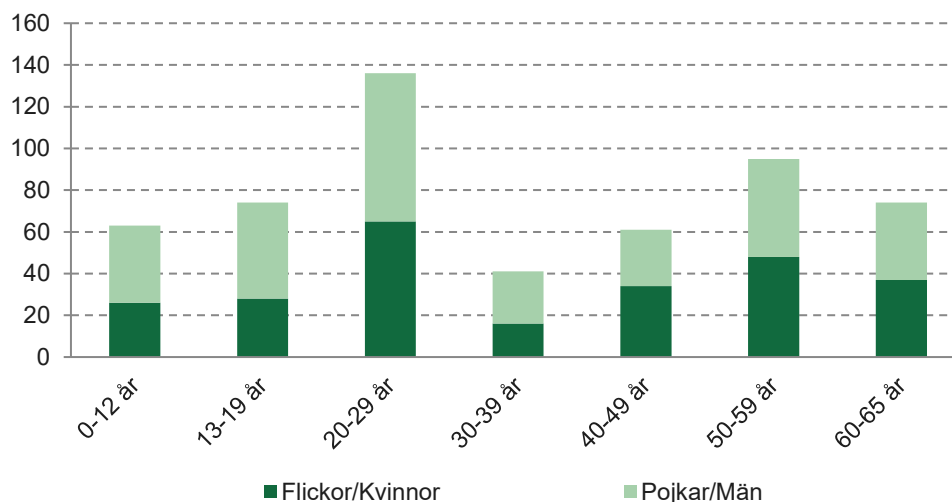
Figur 24 visar hur könsfördelningen ser ut i respektive åldersgrupp bland dem som ansökt om fler timmar.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Figur 24   Antal ansökningar per åldersgrupp, fördelat på kön

Bland dem som ansöker om fler timmar är det en relativt jämn fördelning mellan könen bland dem som är 20–29 år samt 50 år och äldre. Bland dem som är upp till 20 år samt 30–39 år är det fler pojkar och män än flickor och kvinnor som kommer in med en ansökan om mer tid. Det motsatta gäller för personer i åldern 40–49 år där fler kvinnor än män återfinns bland dem som ansöker.

I stort sett finns det inga skillnader mellan ålderskategorierna bland de som ansöker om fler timmar. Antalet ansökningar per åldersgrupp utgör mellan fyra och sex procent av alla mottagare i respektive åldersgrupp som har assistansersättning 2018 – förutom för åldersgruppen 30–39 år där antal ansökningar endast är två procent (se Bilaga 8, Tabell 43).

Det är endast personer som redan är beviljade assistansersättning som kan ansöka om fler timmar. I genomsnitt är de som ansöker om fler timmar beviljade drygt 121 timmar per vecka vid ansökningstillfället. I Tabell 7 visas fördelningen av antalet beviljade timmar per vecka – fördelat på fem intervall med beviljade timmar – bland de sökande vid tidpunkten för ansökan. Som jämförelse finns i tabellen även motsvarande fördelning bland samtliga mottagare av assistansersättning i åldern 0–65 år.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 7 Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället för dem som ansöker om fler timmar

Genomsnittligt antal timmar per vecka	Antal ansökningar	Andel ansökningar (%)	Motsvarande andel bland alla mottagare 0–65 år (%)
20–49 timmar	19	3,5	2,4
50–99 timmar	185	34,0	26,2
100–149 timmar	224	41,2	42,2
150–199 timmar	78	14,3	18,9
Över 200 timmar	38	7,0	10,3
Total antal ansökningar	544	100,0	100,0

Det framgår av tabellen att bland dem i de lägre intervallen – 20–49 timmar respektive 50–99 timmar – är andelen som ansöker om fler timmar större än andelen de utgör av samtliga mottagare. I motsats till det är andelen som ansöker i de högre intervallen – 150–199 timmar respektive över 200 timmar – lägre än andelen de utgör sett till samtliga mottagare. Det senare skulle kunna tyda på det som diskuterades om mättnad i fördjupningsdel 1, nämligen att mottagarna i de högre intervallen i större utsträckning redan har beviljats så många timmar som de behöver eller kan styrka att de behöver.

Som visades i indikatorsområde 3 var den genomsnittligt beviljade tiden per vecka knappt 129 timmar för alla mottagare av assistansersättning för 2018. Drygt 60 procent av dem som ansökte om fler timmar hade färre beviljade timmar vid ansökningstillfället än vad samtliga mottagare hade i genomsnitt. Knappt 40 procent hade fler beviljade timmar. Av dem som ansökte om fler timmar hade nära åtta av tio personer färre än 150 timmar per vecka vid ansökningstillfället. En liten andel av dem som ansökte om fler timmar hade färre än 50 timmar eller fler än 200 timmar per vecka. Det motsvarar i stort hur fördelningen ser ut för samtliga mottagare av assistansersättning.

Ser man till åldersfördelningen i de olika intervallen med beviljade timmar framträder vissa mönster (se Figur 25). För alla åldersgrupper har de som ansöker om fler timmar i genomsnitt färre timmar beviljade än genomsnittet för alla mottagare i respektive åldersgrupp (se även Bilaga 8, Tabell 44). Unga personer har minst antal timmar beviljade när de ansöker om fler timmar. De som har allra flest timmar vid ansökningstillfället är de som är 20–29 och 30–39 år.

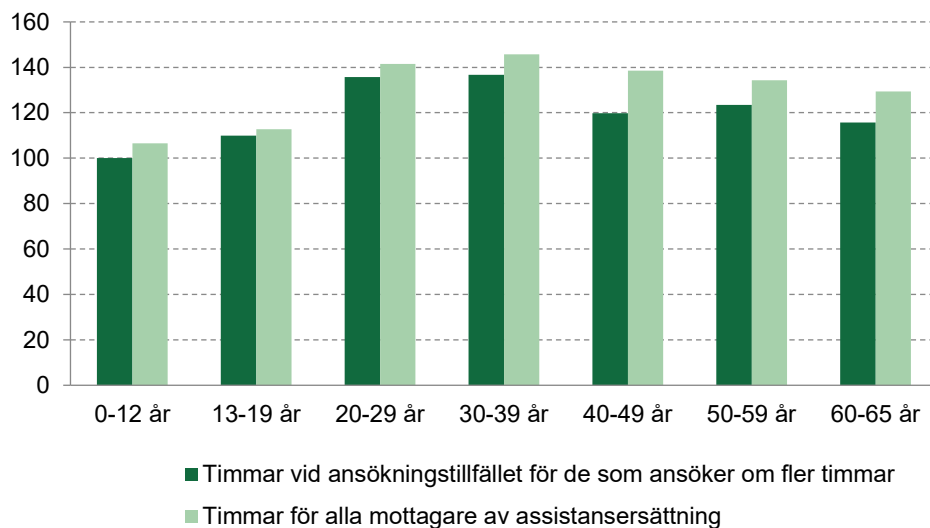
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Figur 25 Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället per åldersgrupp jämfört med alla mottagare i åldern 0–65 år

Fler än hälften som ansöker om ytterligare timmar med assistansersättning, 52 procent, hör till personkrets 1 (se Bilaga 8, Tabell 45). Något färre än hälften, 45 procent, hör till personkrets 3, vilket är liknande som för alla mottagare av assistansersättning. Endast ett fåtal procent, drygt 3 procent, hör till personkrets 2, som är den minsta gruppen.

Ser man till ålder och personkrets är det en klar majoritet som tillhör personkrets 1 – i genomsnitt strax under 80 procent – bland personer till och med 29 år (se Figur 26).⁵⁸ Detta motsvarar ungefär hur fördelningen ser ut bland alla mottagare (se Bilaga 8, Tabell 46). Även för de andra åldersgrupperna och personkretsarna stämmer fördelningen väl överens med fördelningen för alla mottagare av assistansersättning. Undantaget är åldersgruppen 30–39 år. Samtidigt är det få ansökningar i den gruppen, vilket gör det svårt att jämföra.

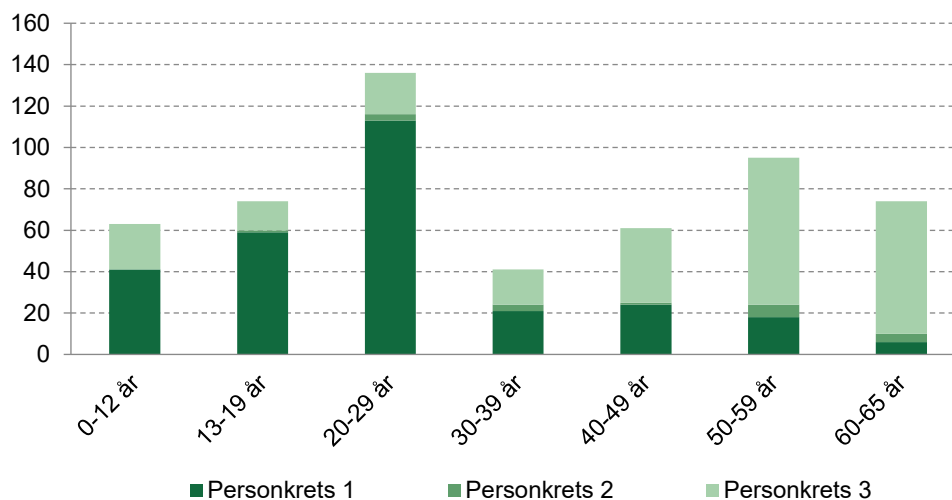
⁵⁸ Gruppen 0–12 år består främst av barn 7–12 år. Det är endast ett fåtal barn som är under 7 år som ansökt om fler timmar.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Figur 26   Antal ansökningar per personkrets och åldersgrupp

Bland dem som ansöker om fler timmar har majoriteten, knappt tre av fyra, en privat assistansanordnare. Ungefär var femte person har en kommunal anordnare. Övriga personer, färre än var tionde, anlitar ett brukarkollektiv eller anordnar assistansen i egen regi. Fördelningen mellan de olika anordnartyperna bland dem som ansöker om fler timmar motsvarar i stort hur fördelningen ser ut för alla mottagare av assistansersättning (se Bilaga 8 Tabell 47 och Tabell 48). Skillnader i hur många timmar personerna har vid ansökningstillfället och hur många timmar som beviljas för olika anordnartyper beskrivs närmare nedan.

Dubbel assistans eller väntetid samt förändrat hälsotillstånd är de vanligaste motiveringarna till att ansöka om fler timmar

Det är vanligast att ansöka om fler timmar för att hälsotillståndet har förändrats eller att det har uppstått ett behov av extra stöd i form av dubbel assistans eller väntetid (se Figur 27 och Bilaga 8, Tabell 49). För vilka behov som assistansmottagaren ansöker om fler timmar beror till viss del på vilket skede i livet mottagaren befinner sig i.

För att kunna analysera vad som ligger till grund för ansökan om fler timmar, har motiveringar och behov delats in i kategorier utifrån vad som framkommit i de granskade ärendena.⁵⁹ Det är vanligt att motiveringar och behov gäller fler än en

⁵⁹ Kategorierna som har framkommit och som har använts i ärendegranskningen är: extra stöd i form av dubbel assistans eller väntetid, förändrat hälsotillstånd, skola eller arbete (särskilda skäl att ha med sig sina assistenter i annan verksamhet), minskat kommunalt stöd, fritidsaktiviteter, mer vaken tid, ändrade familjeförhållanden, tillsyn, egenvård och övriga orsaker.

Datum

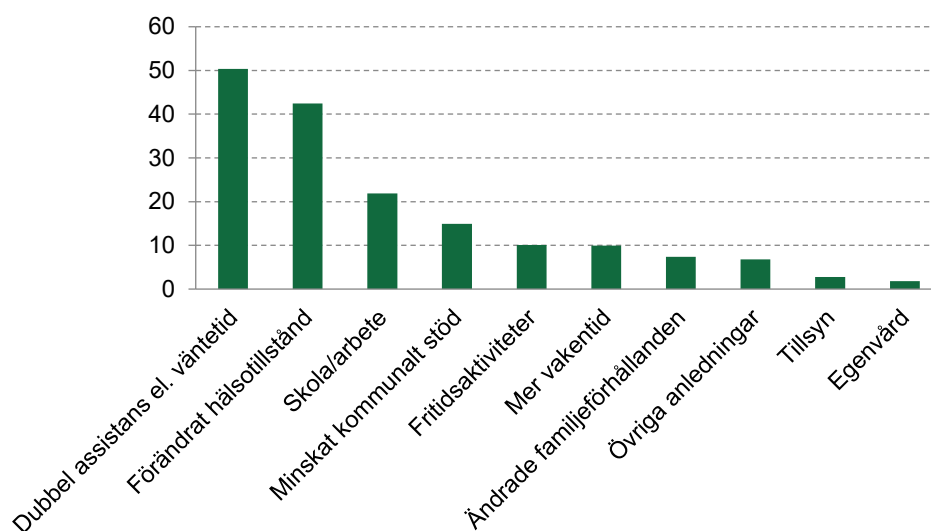
Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

kategori. I hälften av ärendena ansöker personerna om tid för dubbel assistans eller väntetid.⁶⁰ I något mindre än vartannat fall, 42 procent, handlar det om ett förändrat hälsotillstånd. Det är även vanligt med en kombination av dessa två, det vill säga att personer anger förändrat hälsotillstånd som orsak till att de behöver dubbel assistans. Ungefär hälften av alla ansökningar gäller en kombination av förändrat hälsotillstånd och behov av dubbel assistans. Den tredje vanligaste orsaken, som förekommer i drygt vart femte ärende, handlar om en förändrad situation eller ett förändrat behov av stöd i relation till arbete eller skolgång.

Figur 27 Motiveringar till ansökan om fler timmar, andel ansökningar som har angett respektive behov

Anm.: Det är vanligt att ange mer än en motivering till yrkandet om mer tid, vilket gör att andelarna inte summeras till 100. Kategorin övriga anledningar inkluderar exempelvis ett ökat behov av stöd till följd av att en person flyttar hemifrån eller att ansökan gäller att få ha med sig sina assistenter under den kommunala korttidsvistelsen.

Utöver ovanstående finns det ett antal återkommande, om än mindre vanliga, anledningar till att personer ansöker om mer tid. Ett sådant exempel är att personen börjat med en fritidsaktivitet som medför ett utökat hjälpbehov, exempelvis vid ridning eller simning. Ett annat exempel är att en förälder, till ett barn eller en vuxen, som har hjälpt personen i vardagen har avlidit och därför behöver personen nu fler timmar. Något som också framkommer i flera ärenden är att den vakna tiden på dygnet har ökat och att behovet av ytterligare stöd därför har uppstått. I de flesta av

⁶⁰ Från och med den 1 april 2018 ges rätt till assistans för väntetid, beredskap och tid mellan insatser i samband med aktiviteter. I ärendegranskningen ingår dubbel assistans och väntetid i samma kategori, vilket gör att det inte går att säga hur många som ansökte specifikt om väntetid eller dubbel assistans. Vissa personer kan även ha yrkat på timmar för både dubbel assistans och väntetid. Från ärendegranskningen är det tydligt att ett flertal personer har inväntat lagändringen och ansöker om mer tid från och med den 1 april 2018.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

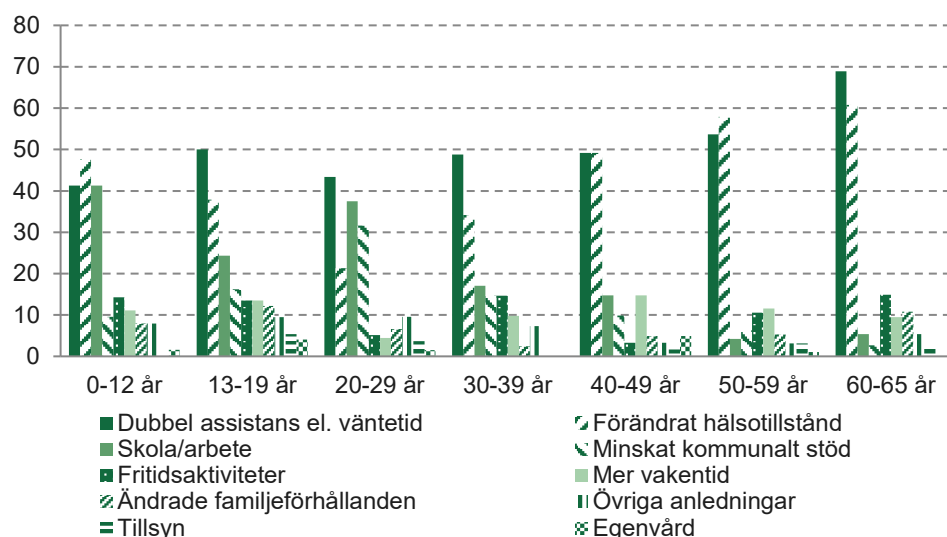
Dnr. 001380–2020

ansökningarna om fler timmar framkommer det mer än en anledning till ett utökat behov av stöd.

Studerars olika åldersgrupper förstärks bilden av att de två vanligaste anledningarna till att ansöka om fler timmar är behov av extra stöd i form av dubbel assistans eller väntetid samt ett förändrat hälsotillstånd (se Figur 28 och Bilaga 8, Tabell 50). Detta gäller alla åldersgrupper, förutom dem som är mellan 20 och 29 år. I den gruppen är förvisso dubbel assistans eller väntetid den vanligaste orsaken. Däremot är behov i relation till arbete och studier respektive ett minskat kommunalt stöd vanligare orsaker än ett förändrat hälsotillstånd.

Det kan delvis förklaras av att det är vanligt att personer i den här gruppen avslutar en förlängd skolgång och påbörjar daglig verksamhet eller tillbringar mer tid hemma. Det kan gälla en person som ansetts ha haft särskilda skäl att ha med sig sina personliga assistenter i skolan, och som nu ansöker om särskilda skäl för att ha med sig sina personliga assistenter i daglig verksamhet i stället. I andra fall kan ett minskat kommunalt stöd handla om personer som inte har haft särskilda skäl för assistansersättning i skolan, det vill säga att kommunen som ansvarig huvudman har tillhandahållit stöd under tid i skolan. Eftersom det kommunala stödet upphört i samband med att studierna avslutats ansöker personen om assistansersättning för den utökade tiden som nu tillbringas hemma.

Figur 28 Motiveringar till ansökan om fler timmar, andel ansökningar som har angett respektive behov fördelat per åldersgrupp

Anm.: Det är vanligt att ange mer än en motivering till yrkandet om mer tid, vilket gör att andelarna inte summeras till 100. Kategorin övriga anledningar inkluderar exempelvis ett ökat behov av stöd till följd av att en person flyttar hemifrån eller att ansökan gäller att få ha med sig sina assistenter under den kommunala korttidsvistelsen.

Om barn och unga jämförs med vuxna så är det vanligare att ansökan avser skola för dem som är unga än arbete för dem som är äldre. Det gäller särskilt för gruppen som är mellan 60 och 65 år, där knappt 5 procent av ansökningarna avser arbete. Att det

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

är vanligt att ansökan om assistansersättning gäller barn beror på att det är många som ansöker om att få ha med sig sina personliga assistenter i skolan på grund av särskilda skäl.⁶¹

I genomsnitt ansöks det om 57 timmar extra per vecka – den beviljade tiden är i genomsnitt 30 timmar extra per vecka

I ansökan om fler timmar motiverar den ansökande behovet av ytterligare beviljad tid (se avsnitt ovan) och anger hur mycket tid som yrkas. Men det är inte alltid som ett exakt yrkande i tid anges i ansökan eller framgår av utredningen. Det innebär att det i de fallen inte går att bedöma hur många extra timmar ansökan avser. När det saknas, går det inte att analysera ärendet i det avseendet. När ansökan gäller särskilda skäl att ha med sig sina personliga assistenter vid byte till en annan verksamhet, främst från skola till daglig verksamhet, finns det heller inte någon egentlig tid att analysera. I de flesta av dessa fall gäller ansökan inte fler timmar än vad personen har i nuläget. I stället gäller ansökan att få ta med sig samma tid till annan verksamhet. I nedanstående analys är därför dessa ärenden exkluderade.⁶²

För dem som ansökte om fler timmar ökade den genomsnittliga tiden per vecka med nästan 25 timmar vid nytt beslut (se Figur 29). Även de som fick avslag ingår i uppgifterna i figuren.⁶³

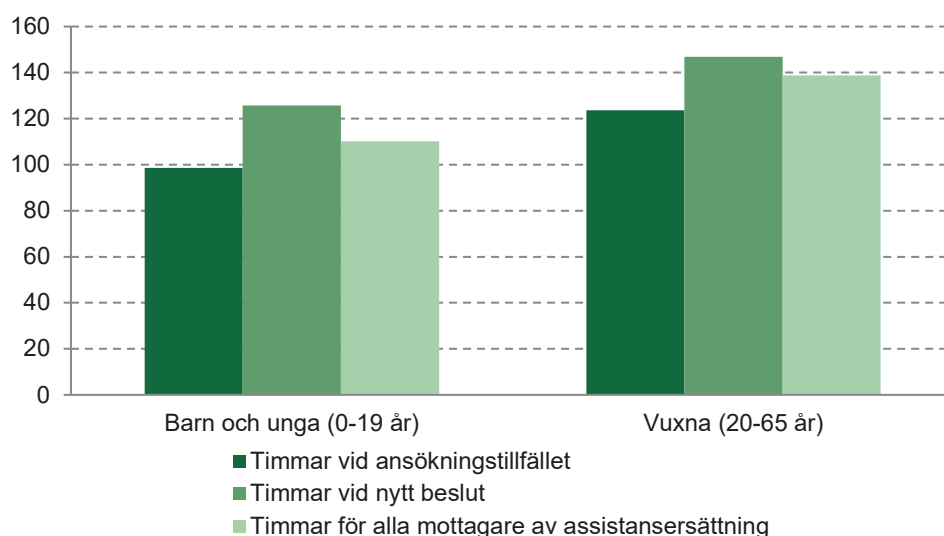
---

⁶¹ Gruppen 0–12 år består främst av barn 7–12 år, vilket innebär att de är i skolåldern.

⁶² Se utförligare beskrivning i Bilaga 2 – Metod, avgränsningar och avvägningar.

⁶³ Se nedan för genomsnittligt beviljade timmar för dem som fått bifall.

Figur 29 Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället och vid nytt beslut, jämfört med genomsnittligt antal timmar per vecka för alla mottagare av assistansersättning

Anm.: Här ingår endast de 407 ärenden där timmar går att analysera vilket gör att genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället skiljer sig något jämfört med då alla ansökningar är inkluderade. Notera även att avslag ingår i genomsnittligt antal timmar vid nytt beslut (dvs. oförändrade timmar jämfört med vid ansökningstillfället). För jämförbarhet med analysen i det här kapitlet är endast år 0–65 år inkluderade i siffran för alla mottagare.

I genomsnitt ökade tiden för barn och unga med 27 timmar per vecka, medan den ökade med i genomsnitt 23 timmar i veckan för vuxna. Det innebär att den genomsnittliga tiden per vecka efter det nya beslutet är högre än den genomsnittliga tiden som alla mottagare av assistansersättningen hade i december 2018. Dessutom innebär ökningen av den beviljade tiden för dem som ansökte om fler timmar, även att det genomsnittliga antalet timmar ökar för alla mottagare. För fördelning på åldersgrupp för beviljade timmar vid ansökningstillfället och vid nytt beslut, se Bilaga 8, Figur 35.

Vid fördelning på anordnartyp för beviljade timmar vid ansökningstillfället och vid nytt beslut, framkommer att de med privata anordnare eller brukarkollektiv beviljas i genomsnitt knappt 25 timmar extra per vecka. De med kommunal anordnare och de som anordnar assistansen i egen regi beviljas i genomsnitt knappt 19 timmar extra per vecka. I genomsnitt ökade den beviljade tiden för dem med privata anordnare med drygt tjugo procent, medan den beviljade tiden ökade med cirka femton procent för dem med andra anordnartyper (se vidare Bilaga 8, Figur 36).

I Tabell 8 redovisas antalet extra timmar som personer med assistansersättning i genomsnitt ansökte om, och antalet extra timmar som de i genomsnitt blev

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

beviljade.⁶⁴ I tabellen ingår endast de ärenden där det fanns uppgifter om beviljade timmar vid ansökningstillfället, yrkade extra timmar och beviljade extra timmar vid nytt beslut.

I 351 ärenden fanns uppgifter om yrkade extra timmar. I dessa ärenden ansökte personerna i genomsnitt om cirka 57 extra timmar per vecka utöver den redan beviljade tiden. Det finns en stor variation när det gäller hur mycket extra tid det ansöktes om, från mindre än en timme till över 230 timmar per vecka. I genomsnitt beviljades personerna 30 timmar extra i veckan.

Tabell 8 Genomsnittligt antal extra ansökta timmar per vecka och extra beviljade timmar per vecka

Beslutsutfall	Antal ärenden	Extra ansökta timmar	Minimum ansökta timmar	Maximum ansökta timmar	Extra beviljade timmar
Bifall	288	57	0,2	205	30
varav helt bifall	105	31	0,2	205	31
varav delvis bifall	183	72	1,5	238	30
Avslag	63	53	3	221	0
Totalt antal beslut	351				

Anm.: Det är 193 ärenden som inte har specificerat ett yrkande i timmar. Alla ärenden är dock inkluderade i all övrig del av ärendegranskningen, såsom vilka behov de ansöker om och beslutsutfall. Notera även att avslag ingår i genomsnittligt antal timmar vid nytt beslut (dvs. oförändrade timmar jämfört med vid ansökningstillfället).

Genomsnittligt antal extra ansökta timmar per vecka för alla 351 ärenden uppgår till 56,6 timmar. Motsvarande siffra för dem som fick bifall på ansökan var 57,4 timmar.

De som beviljades all sin yrkade tid ansökte i genomsnitt om 31 timmar och beviljades således 31 timmar. De som fick delvis bifall på sin ansökan om fler timmar beviljades i genomsnitt cirka 30 timmar, jämfört med de 72 timmar de ansökte om. För de personer som fick avslag på sin ansökan var yrkandet i genomsnitt på 53 timmar extra per vecka.

I Tabell 9 jämförs antalet beviljade timmar vid ansökningstillfället och vid nytt beslut. Eftersom denna jämförelse inte kräver kännedom om antalet yrkade extra timmar, ingår fler ärenden i denna tabell (407 ärenden) jämfört med Tabell 8 (351 ärenden).

I 320 av de 407 ärendena fattades det beslut om att bevilja personen fler timmar. I 105 av dessa ärenden beviljades all tid som personen ansökt om, medan endast delar

---

⁶⁴ När den genomsnittliga beviljade tiden beräknas för alla som ansökte om fler timmar och där det finns ett yrkande, är den genomsnittliga beviljade tiden 25 timmar per vecka (se Figur 29). När de som fick avslag på ansökan exkluderas, är den genomsnittliga beviljade tiden drygt 30 timmar per vecka (se Tabell 8).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

av den ansökta tiden beviljades i 215 ärenden. Beslut om avslag på ansökan om fler timmar fattades i 87 ärenden.

Tabell 9 Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället och vid beslut samt förändringen mellan dessa

Beslutsutfall	Antal ärenden	Timmar vid ansökningstillfället	Timmar vid nytt beslut	Förändring, i timmar
Bifall	320	116	147	31
varav helt bifall	105	121	152	31
varav delvis bifall	215	114	144	30
Avslag	87	126	126	0
Totalt antal beslut	407			

Anm.: Det är 137 ärenden som är exkluderade i analysen av timmar på grund av att ansökan gäller en omfördelning av tid, snarare än en ansökan om mer tid. Ärendena är dock inkluderade i all övrig del av ärendegranskningen, såsom vilka behov det ansöks om och beslutsutfall.

De 320 personer som, helt eller delvis, beviljades den tid de ansökt om var vid ansökningstillfället i genomsnitt beviljade 116 timmar och de fick i genomsnitt 31 fler timmar per vecka. Som minst beviljades knappt en kvart extra per vecka och som mest beviljades drygt 205 ytterligare timmar per vecka.

De som fick helt bifall på sin ansökan var vid tidpunkten för ansökan i genomsnitt beviljade 121 timmar per vecka. Spridningen i antalet beviljade timmar vid ansökningstillfället var mellan 47 timmar och 269 timmar per vecka. Efter beslutet om fler beviljade timmar var den genomsnittliga tiden 152 timmar per vecka. I genomsnitt beviljades 31 timmar extra per vecka. I och med det nya beslutet ökade spridningen till mellan 66 timmar och 336 timmar per vecka.

Nedanstående fingerade exempel är tänkt att illustrera en ansökan som beviljas i sin helhet, det vill säga ett helt bifall på en ansökan om fler timmar. Exemplet avser ett beslut som fattades under 1 april–31 december 2018.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Marvin 20 år (helt bifall)

Marvin är 20 år. Marvin har cerebral pares med dyskinetiskt syndrom och språkstörning. Marvin behöver handgriplig hjälp i alla moment vid personlig hygien, måltider, av- och påklädning. Marvin behöver också stöd med att kommunicera med andra. Marvin bedöms tillhöra grupp 3 i den personkrets som kan ha rätt till assistansersättning. Marvin är beviljad assistansersättning.

Marvin har gått i skolan. Enligt huvudregeln 106 kap. 24 § SFB lämnas inte assistansersättning när en person med funktionshinder vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet. Marvins funktionsnedsättning har bedömts vara av den betydelsen att kriterierna för särskilda skäl i skolan är uppfyllda.

Marvin har nu slutat skolan och med anledning av det har Försäkringskassan omprövat hans rätt till assistansersättning, vilket har inneburit att antalet timmar minskat motsvarande den han tidigare varit beviljad assistansersättning i skolan. Eftersom Marvin nu har börjat studera på universitet och har ett hjälpbehov där lämnar han in en ansökan om fler timmar.

Anm.: Försäkringskassan ska från och med 1 april 2018 endast ompröva rätten till assistansersättning i den utsträckning som denna rätt har minskat i omfattning på grund av väsentligt ändrade förhållanden som är hänförliga till den försäkrade och som påverkar den försäkrades rätt till assistansersättning. De väsentligt ändrade förhållandena kan innebära att en persons rätt till assistansersättning minskar i omfattning eller helt upphör.

De som fick delvis bifall på sin ansökan var vid tidpunkten för ansökan i genomsnitt beviljade 114 timmar per vecka. Spridningen i antalet beviljade timmar vid ansökningstillfället var mellan 25 timmar och 282 timmar per vecka. Efter beslutet på ansökan om fler timmar var den genomsnittliga beviljade tiden 144 timmar per vecka. Det innebär att mottagarna i genomsnitt beviljades 30 timmar extra per vecka (det vill säga i genomsnitt en timme mindre än de som fick helt bifall).

Nedanstående fingerade exempel är tänkt att illustrera en ansökan där delar av den yrkade tiden beviljas och delar av den yrkade tiden avslås, det vill säga ett delvis bifall på en ansökan om fler timmar. Exemplet avser ett beslut som fattades under 1 april–31 december 2018.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Konrad 64 år (delvis bifall)

Konrad är 64 år och gift med Sture. Konrad har en progredierande neurologisk sjukdom. Konrad har en försvagad andningsfunktion och är i behov av andningsstöd. Konrad tillhör personkretsen enligt LSS, grupp 3. Konrad är beviljad 81 timmar i veckan. Han har försämrats i andnings- och muskelfunktion. Konrad ansöker om personlig assistans för aktiva insatser under natten och ytterligare tid för dubbel assistans för aktiviteter utanför hemmet.

Konrad behöver hjälp med personlig hygien, av- och påklädning och måltider, sedvanliga hushållssysslor, fritidsaktiviteter, handräckning, besöka vårdinrättningar med mera. Konrad behöver hjälp med alla förflyttningar, hjälp med att ändra kroppsställning och byta andningsmask. Konrads behov av andningsstöd har bedömts som egenvård.

I det nya medicinska underlaget framkommer att Konrads andnings- och muskelfunktion har försämrats sedan tidigare provning. Efter utredning bedöms Konrads nuvarande hjälpbehov under natten vara utöver vad som kan anses ingå i makars gemensamma ansvar.

De som fick avslag på sin ansökan var vid tidpunkten för ansökan i genomsnitt beviljade 126 timmar per vecka. Spridningen i antalet beviljade timmar vid ansökningstillfället var mellan 26 timmar och 320 timmar per vecka. Eftersom de fick avslag på ansökan om fler timmar, är deras beviljade timmar oförändrade i det nya beslutet.

Nedanstående fingerade exempel är tänkt att illustrera en ansökan som avslås i sin helhet, det vill säga ett avslag på en ansökan om fler timmar. Exemplet avser ett beslut som har fattades under 1 april–31 december 2018.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Erika 8 år (avslag)

Erika är 8 år. Hon tillhör personkrets 1. Erika har en psykomotorisk utvecklingsstörning och epilepsi. Erika bedöms ha en utvecklingsnivå motsvarande ett nio-månaders spädbarn. Erika kommunicerar med ljud och kroppsspråk. Erika behöver hjälp med allt. Hon behöver skötas som ett spädbarn.

Erika går i särskola. Erika är beviljad assistansersättning för den tid som hon inte vistas i skolan. I ett tidigare beslut har Försäkringskassan bedömt att Erikas hjälpbehov kan tillgodoses i skolan. Hennes föräldrar ansöker om fler timmar för den tid Erika går i skola eftersom de anser att Erikas hjälpbehov inte tillgodoses i skolan.

Huvudregeln säger att man inte kan få assistansersättning när man vistas i eller deltar i skola, barnomsorg eller daglig verksamhet (106 kap. 24 § 4 socialförsäkringsbalken). Barn med funktionshinder har ofta särskilda behov av stöd i barnomsorg och skola. Behovet av särskilt stöd bör i princip tillgodoses inom ramen för den kommunala verksamheten. Det bör vara huvudmannens uppgift att se till att de resurser som krävs med hänsyn till barnets behov tillförs verksamheten, till exempel genom höjd personaltäthet, specialpedagogiskt stöd eller elevassistans. Om behovet av särskilt stöd i skolan inte tillgodoses inom ramen för den ordinarie verksamheten är det huvudmannens uppgift att tillsätta de resurser som behövs med hänsyn till barnets behov.

En grundtanke i assistansreformen var att personlig assistans inte ska ersätta personal som behövs för att driva en kommunal verksamhet, till exempel barnomsorg, skola eller daglig verksamhet om det inte föreligger särskilda skäl.

De vanligaste avslagsmotiveringarna är att dubbel assistans inte godtas eller att den tid som redan är beviljad anses tillräcklig

Bland de 544 ärenden som ingår i ärendegranskningen fattas det beslut om att helt eller till delar avslå ansökan om fler timmar i 405 ärenden. I 121 fall avslås ansökan i sin helhet och i 284 fall får personen avslag på delar av den tid som ansökan avser. Med andra ord handlar det i det senare fallet om en ansökan som delvis avslås och delvis bifalls, vilket i den här granskningen utgör ett delvis bifall.

Personer som får avslag på sin ansökan har angett olika motiveringar till varför de ansöker om fler timmar. Den vanligaste anledningen, som återfinns i 36 procent av fallen, är att de ansöker om mer tid för dubbel assistans eller väntetid. Nästan lika vanligt är ett förändrat hälsotillstånd, som är anledningen i knappt vart tredje ärende. I drygt vart fjärde ärende handlar det om tid i relation till arbete och studier.

Att en ansökan om fler timmar avslås kan ha flera orsaker. Vanliga orsaker är:

- att det inte finns en koppling mellan hjälpbehov och funktionsnedsättning
- att det inte handlar om ett behov som kan tillgodoses med personlig assistans
- att det inte anses finnas särskilda skäl för att den sökande ska få ha med sig sina personliga assistenter i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet

Datum

Vår beteckning

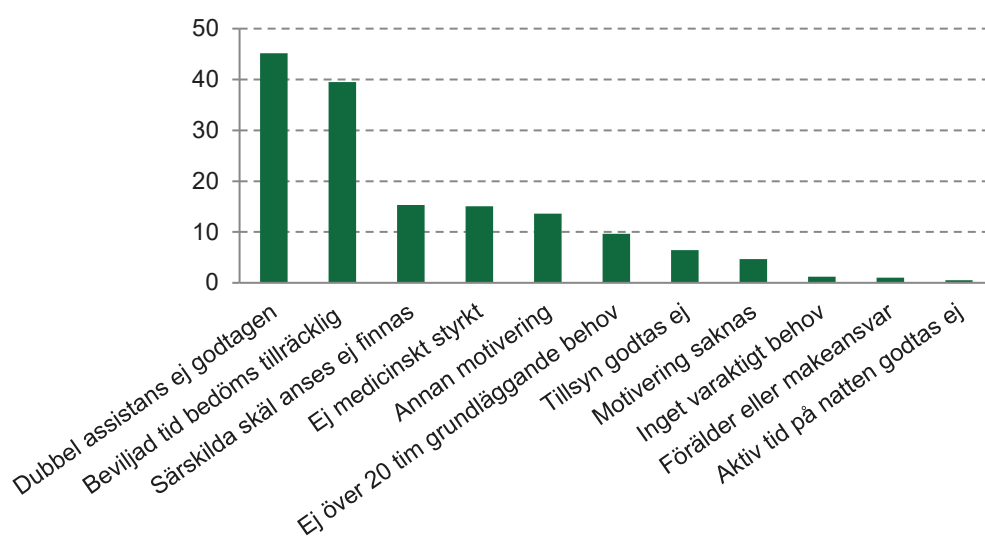
2020-05-25

Dnr. 001380–2020

- att rättspraxis har ändrats och den som ansöker om fler timmar inte längre bedöms ha ett grundläggande behov som överstiger i genomsnitt 20 timmar i veckan.⁶⁵

När ansökningar om fler timmar avslås, helt eller delvis, är det två avslagsmotiveringar som är vanligast i ärendegranskningen (se Figur 30 och Bilaga 8, Tabell 51). Det handlar om att tid för dubbel assistans inte godtas (gäller i 45 procent av fallen) eller att den tid som redan är beviljad bedöms vara tillräcklig för att täcka det angivna behovet (cirka 40 procent). Här kan det handla om att det är behov som tidigare har gett rätt till ersättning, men som inte längre anses göra det. Det beviljade antalet timmar kan därför inte öka. I mer än vart tionde fall gäller avslaget att särskilda skäl att få assistansersättning i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet inte bedöms föreligga respektive att det yrkade behovet inte är medicinskt styrkt.

Figur 30 Avslagsmotiveringar (helt avslag och delvis bifall), andel av avslagsbesluten där respektive avslagsmotivering anges

Anm.: Annan motivering till avslaget kan exempelvis vara: att stödet bedöms handla om sjukvårdande insatser (för vilket inte assistansersättning kan beviljas); att en del av den ansökta tiden bedöms falla inom ramen för det ansvar som annan huvudman har; att det saknas underlag som styrker hjälpbehovet; eller att all yrkad tid för olika aktiviteter inte kan godtas eftersom den överstiger personens vakna tid. Mer än en avslagsmotivering kan anges, vilket gör att andelarna inte summeras till 100.

I Tabell 10 är avslagsmotiveringarna uppdelade på helt avslag och delvis bifall. Bland dem som får delvis bifall på sin ansökan är den vanligaste anledningen att dubbel assistans inte beviljas, vilket gäller fler än hälften av fallen. I vissa av dessa

⁶⁵ Assistansmottagaren har dock rätt till samma antal timmar som tidigare. Däremot kan fler timmar inte beviljas eftersom grundläggande behov inte längre bedöms överstiga i genomsnitt 20 timmar i veckan.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

fall kan det handla om att delar av den yrkade tiden för dubbel assistans under dygns-
vilan inte kan beviljas, men att väntetid beviljas i stället (vilket ger rätt till en fjärde-
del av den yrkade tiden). Vidare bedöms den redan beviljade tiden vara tillräcklig i
knappt hälften av ärendena, vilket exempelvis kan handla om att personen redan är
beviljad assistansersättning all vaken tid.

**Tabell 10 Avslagsmotivering fördelat på helt avslag och delvis bifall, andel av
avslagsbesluten där respektive avslagsmotivering anges**

Motivering	Avslag (alla)	varav helt avslag	varav delvis bifall
Dubbel assistans ej godtagen	45 %	23 %	55 %
Beviljad tid bedöms tillräcklig	40 %	26 %	45 %
Särskilda skäl anses inte finnas	15 %	25 %	11 %
Ej medicinskt styrkt	15 %	20 %	13 %
Annan motivering	14 %	19 %	11 %
Ej över 20 timmar grundläggande behov	10 %	26 %	*
Tillsyn godtas ej	6 %	*	7 %
Motivering saknas	5 %	*	7 %
Inget varaktigt behov	*	*	*
Förälder eller makeansvar	*	*	*
Aktiv tid på natten godtas ej	*	*	*
Antal beslut	405	121	284

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell. **Annan motivering till avslaget kan exempelvis vara: att stödet bedöms handla om sjukvårdande insatser (för vilket inte assistansersättning kan beviljas); att en del av den ansökta tiden bedöms falla inom ramen för det ansvar som annan huvudman har; att det saknas underlag som styrker hjälpbehovet; eller att all yrkad tid för olika aktiviteter inte kan godtas eftersom den överstiger personens vakna tid.

Mer än en avslagsmotivering kan anges, vilket gör att andelarna inte summeras till 100.

För personer som får helt avslag på sin ansökan om fler timmar är det en jämnare fördelning mellan olika avslagsmotiveringar än vad som är fallet vid delvis bifall. Tre av orsakerna förekommer var och en i cirka en fjärdedel av avslagsbesluten: att den redan beviljade tiden bedöms tillräcklig för att tillgodose behovet; att personen inte anses ha särskilda skäl för att ha med sig sina personliga assistenter i skola eller daglig verksamhet; och att personen inte längre bedöms ha grundläggande hjälpbehov i genomsnitt mer än 20 timmar i veckan. Eftersom tvåårsomprövningarna upphörde 1 april 2018 görs inte längre indrag av det skälet.⁶⁶ Det innebär att personen således får behålla den redan beviljade tiden, men inte beviljas ytterligare timmar.

⁶⁶ Eftersom att det inte längre sker fullständiga omprövningar av rätten till assistansersättningen får personen behålla den tidigare beviljade ersättningen, såvida förhållandena inte har ändrats väsentligt, men personen kan inte beviljas fler timmar eftersom förutsättningarna för rätt till ersättning inte är uppfyllda.

Datum

Vår beteckning

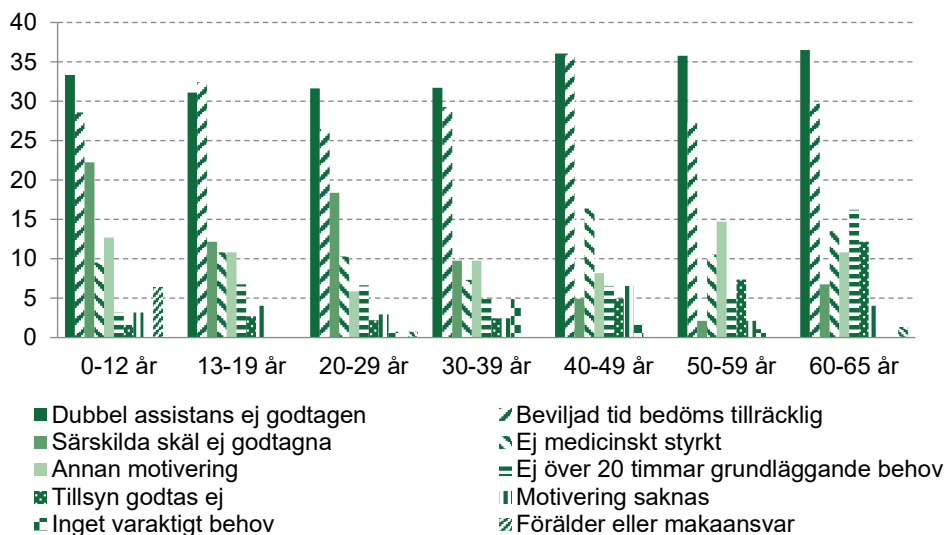
2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Om en fullständig omprövning hade gjorts i de ärendena hade dessa drygt 30 personer förlorat sin rätt till assistansersättning.

För nästan alla åldersgrupper är den vanligaste avslagsmotiveringen att tid för dubbel assistans, helt eller delvis, inte godtas. Den näst vanligaste avslagsmotiveringen är att den redan beviljade tiden bedöms som tillräcklig för att möta de yrkade behoven (se Figur 31).

Figur 31 Avslagsmotiveringar, andel av avslagsbeslut där respektive avslagsmotivering anges, per åldersgrupp

Anm.: Mer än en avslagsmotivering kan anges, vilket gör att andelarna inte summeras till 100.

En av åldersgrupperna, de som är 13–19 år, avviker något från mönstret genom att dessa två motiveringar är omkastade – det vill säga att tiden bedöms vara tillräcklig är den vanligaste avslagsmotiveringen och att dubbel assistans inte godtas den näst vanligaste.

För dem som är 0–12 år respektive 20–29 år är det också vanligt att särskilda skäl inte anses finnas. Det betyder oftast att personen inte anses ha rätt till assistansersättning för att ha med sig sina personliga assistenter i barnomsorgen, skolan eller i den dagliga verksamheten. I dessa fall är bedömningen att kommunen ska tillgodose behovet under tid som personen vistas i verksamhet som kommunen är ansvarig huvudman för.

För dem som är 40–49 år är det vanligare att de får avslag på grund av att behovet inte är medicinskt styrkt. Det gäller även för dem som är 50–59 år respektive 60–65 år. I de äldre åldersgrupperna är det också vanligare att orsakerna till avslaget är att de inte bedöms ha behov av hjälp med de grundläggande behoven med i genomsnitt över 20 timmar per vecka eller att tid för tillsyn inte kan godtas.

Referenser

ESV 2006. Måluppfyllelseanalys. Hur måluppfyllelse, effekter och effektivitet kan undersökas och rapporteras. ESV 2006:7.

FKRS 2015:05. Föräldraansvarets omfattning vid hjälp med kommunikation i vanliga sociala situationer inom assistansersättning. Försäkringskassan, Rättsligt ställningstagande, beslutat 2015-05-22.

FKRS 2016:09. Begreppet goda levnadsvillkor vid bedömningen av assistansersättning för andra personliga behov. Försäkringskassan, Rättsligt ställningstagande, beslutat 2016-10-07.

Försäkringskassans vägledning 2003:6. *Assistansersättning*.

Försäkringskassan 2015a. Assistansersättningens utveckling. Orsaker till ökningen av antalet assistansmottagare och genomsnittligt antal timmar. Socialförsäkringsrapport 2015:13.

Försäkringskassan 2015b. *Assistansersättning*. Rättslig kvalitetsuppföljning 2015:7.

Försäkringskassan 2016a. Assistansersättningens utveckling. Förändringsprocesser 2005–2015. Socialförsäkringsrapport 2016:5.

Försäkringskassan 2016b. Hur kan Försäkringskassan bli bättre på att motverka fusk och oegentligheter med assistansersättning? Socialförsäkringsrapport 2016:8.

Försäkringskassan 2017a. *Assistansersättningens utveckling*. Socialförsäkringsrapport 2017:4.

Försäkringskassan 2017b. Assistansersättning. Inflöde, utflöde och konsekvenser av förändrad rättspraxis. Socialförsäkringsrapport 2017:14.

Försäkringskassan 2017c. Avslag inom assistansersättningen. Hur kan vi förstå den senaste tidens ökning? Socialförsäkringsrapport 2017:8.

Försäkringskassan 2020. *Analys av minskat antal mottagare av assistansersättningen*. Svar på regeringsuppdrag dnr 1381–2020.

HFD 2015 ref. 46. Rätt till personlig assistans för annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade enligt 9 a § LSS har ansetts förutsätta att personen har en psykisk funktionsnedsättning. Mål nr 3527–14.

IM 2016:063. Assistansersättning – hälso- och sjukvård eller egenvård? Försäkringskassan: Informationsmeddelande.

LSS. Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Prop. 1992/93:159. Om stöd och service till vissa funktionshindrade. Regeringens proposition.

Prop. 2017/2018:78. *Vissa förslag om personlig assistans*. Regeringens proposition.

RFV 2001. *Resurser för att leva som andra*. RFV analyserar 2001:3.

RÅ 2009 ref. 57. Fråga om en funktionshindrad persons behov av hjälp med de grundläggande behoven är av den karaktär och omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Mål nr 5321–07.

SFB. Socialförsäkringsbalk (2010:110).

Socialdepartementet 2015. *Försäkringskassans regleringsbrev för 2016*. Regeringsbeslut 2015-12-17, S2015/07997/RS.

Socialdepartementet 2016. *Försäkringskassans regleringsbrev för 2017*. Regeringsbeslut 2016-12-20, 2016/07776/RS.

Socialdepartementet 2019. *Försäkringskassans regleringsbrev för 2020*. Regeringsbeslut 2019-12-19, S2019/05315/RS.

Socialstyrelsen 2020. Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade 2019. Art.nr: 2020-3-6668.

SFS 1996:534. Lag (1996:534) om ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade.

SOU 2008:77. Möjlighet att leva som andra. Ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning, LSS-kommitténs slutbetänkande, bilaga 17.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabellförteckning

Tabell 1	Motiveringar för avslag (antal personer), 2018 och 2019	22
Tabell 2	Genomsnittligt antal timmar per vecka för respektive behov bland förstagångsmottagare, för åren 2014, 2016, 2018 och 2019.....	35
Tabell 3	Andel avslag och bifall samt genomsnittlig ökning av antalet timmar per vecka på ansökningar om fler timmar, 2010–2019.....	50
Tabell 4	Beslut på ansökningar om fler timmar, per beslutsutfall.....	58
Tabell 5	Beslut på ansökningar om fler timmar per beslutsutfall och personkrets, andel	59
Tabell 6	Beslut på ansökningar om fler timmar per beslutsutfall och anordnartyp	60
Tabell 7	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället för dem som ansöker om fler timmar	62
Tabell 8	Genomsnittligt antal extra ansökta timmar per vecka och extra beviljade timmar per vecka.....	69
Tabell 9	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället och vid beslut samt förändringen mellan dessa	70
Tabell 10	Avslagsmotivering fördelat på helt avslag och delvis bifall, andel av avslagsbesluten där respektive avslagsmotivering anges	75
Tabell 11	Antal assistansmottagare i december fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, samt 0–64 år och 65 år och äldre, 2002–2019.....	89
Tabell 12	Årlig procentuell förändring av antalet assistansmottagare i december fördelat på flickor pojkar kvinnor och män, samt 0–64 år och 65 år och äldre, 2003–2019.....	90
Tabell 13	Antal assistansmottagare i december och årliga procentuell förändring av mottagare för barn och unga, 2002–2019	91
Tabell 14	Inflöde, utflöde och årlig förändring av antalet mottagare i december 2003–2019	91
Tabell 15	Antal assistansmottagare i december per personkrets, 2002–2019.....	92
Tabell 16	Årlig förändring i antal assistansmottagare i december fördelat på personkrets, 2003–2019	93

Datum	Vår beteckning
2020-05-25	Dnr. 001380–2020

Tabell 17	Antal personer med avslagsbeslut eller bifallsbeslut (fördelat på förstagångsmottagare, bifall efter uppehåll), samt antal beslut 2002–2019	94
Tabell 18	Antal förstagångsmottagare per personkrets, 2002–2019	95
Tabell 19	Antal förstagångsmottagare fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019	95
Tabell 20	Antal personer som fått avslag fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019	96
Tabell 21	Antal personer som fått bifall och avslag fördelat barn och unga i åldersgrupperna 0–6 år, 7–12 år och 13–19 år, 2002–2019	96
Tabell 22	Antal avslag per åldersgrupp och motivering till avslag, 2018 och 2019	97
Tabell 23	Antal avslag per personkrets fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019	98
Tabell 24	Genomsnittligt och årlig förändring av antal timmar per vecka i december, fördelat på alla mottagare och förstagångsmottagare, 2002–2019	99
Tabell 25	Genomsnittligt och årlig förändring av antal timmar per vecka i december, alla mottagare fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019	100
Tabell 26	Genomsnittligt antal timmar per vecka i december, för förstagångsmottagare fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019	101
Tabell 27	Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för flickor 0–19 år, 2002–2019	102
Tabell 28	Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för pojkar 0–19 år, 2002–2019	103
Tabell 29	Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för kvinnor 20 år och äldre, 2002–2019	104
Tabell 30	Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för män 20 år och äldre, 2002–2019	105
Tabell 31	Genomsnittligt antal timmar per vecka i december bland samtliga assistansmottagare, fördelat på åldrarna 0–64 år och 65 år eller äldre, 2002–2019	106

Datum	Vår beteckning
2020-05-25	Dnr. 001380–2020

Tabell 32	Andel förstagångsmottagare (procent) som beviljats tid för grundläggande behov och andra personliga behov fördelat på flickor, pojkar, kvinnor och män, 2019	107
Tabell 33	Genomsnittligt antal timmar per vecka för förstagångsmottagare för olika grundläggande behov och andra personliga behov, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019	108
Tabell 34	Utgifter för den statliga assistansersättningen per mottagare, löpande och fastprisberäknade priser, 2007–2019	109
Tabell 35	Faktiska utbetalningar, beviljade timmar (i kronor) och utbetalningsgrad (procent), 2007–2018.....	110
Tabell 36	Schablonbeloppets storlek i löpande priser och fastprisberäknade priser, 2007–2019	110
Tabell 37	Granskade ärenden och bortfall	112
Tabell 38	Beslutsutfall per åldersgrupp, antal.....	114
Tabell 39	Beslutsutfall för flickor och pojkar, kvinnor och män, antal	114
Tabell 40	Antal beslut, fördelat på personkrets.....	114
Tabell 41	Antal beslut, fördelat på anordnartyp.....	114
Tabell 42	Antal ansökningar per åldersgrupp, fördelat på kön	115
Tabell 43	Antal ansökningar som andel av alla mottagare, fördelat på åldersgrupp	115
Tabell 44	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället jämfört med alla mottagare, per åldersgrupp	115
Tabell 45	Antal ansökningar fördelat på personkrets och åldersgrupp.....	115
Tabell 46	Andel ansökningar per åldersgrupp och personkrets, jämfört med alla mottagare av assistansersättning 2018.....	116
Tabell 47	Andel ansökningar per anordnartyp, jämfört med alla mottagare av assistansersättning 2018	116
Tabell 48	Antal ansökningar fördelat på anordnartyp och åldersgrupper	116
Tabell 49	Motiveringar till ansökan om fler timmar, antal och andel som har angett respektive behov	117

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 50	Motiveringar till ansökan om fler timmar, antal fördelat åldersgrupp och respektive behov	117
Tabell 51	Avslagsmotivering, fördelat på beslutsutfall (antal)	119

Datum	Vår beteckning
2020-05-25	Dnr. 001380–2020

Figurförteckning

Figur 1	Antal assistansmottagare i december, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, samt 0–64 och 65 år och äldre, 2002–2019	13
Figur 2	Antal assistansmottagare i december per personkrets, 2002–2019	14
Figur 3	Inflöde, utflöde och förändring av antalet mottagare, 2003–2019	15
Figur 4	Antal och andel personer som fått bifall eller avslag på sin ansökan om rätten till assistansersättning, 2002–2019	18
Figur 5	Antal förstagångsmottagare per personkrets, 2002–2019	20
Figur 6	Antal förstagångsmottagare, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019	21
Figur 7	Motiveringar för avslag (andel) för åren 2012, 2016, 2018 och 2019.....	23
Figur 8	Bedömt antal timmar för grundläggande behov för personer som fått avslag, andel personer per kategori, för åren 2012, 2016, 2018 och 2019.....	24
Figur 9	Antal personer som får avslag, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019.....	25
Figur 10	Antal avslag per personkrets, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019.....	26
Figur 11	Genomsnittlig och årlig förändring av antal timmar per vecka för samtliga assistansmottagare, 2002–2019.....	28
Figur 12	Genomsnittligt antal timmar för alla mottagare respektive förstagångsmottagare, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2018	29
Figur 13	Genomsnittligt antal timmar för grundläggande respektive andra personliga behov, samt andel av timmarna som utgörs av grundläggande behov för förstagångsmottagare, urval av år under 1999/2000–2019	33
Figur 14	Genomsnittligt antal timmar för grundläggande respektive andra personliga behov, för flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019	34
Figur 15	Andel förstagångsmottagare som har beviljats tid för vart och ett av de grundläggande behoven, urval av år under 1999/2000–2019.....	36
Figur 16	Andel förstagångsmottagare som har beviljats tid för andra personliga behov, 2014–2019.....	38
Figur 17	Utgifter för den statliga assistansersättningen (miljarder kronor), löpande och fastprisberäknade priser, 2007–2019.....	40
Figur 18	Uppdelad utgiftsutveckling, löpande priser (miljarder kronor), 2003–2019	41
Figur 19	Faktiska utbetalningar och beviljade timmar (miljarder kronor), 2007–2019	43

Datum	Vår beteckning
2020-05-25	Dnr. 001380–2020

Figur 21	Antal ansökningar om fler timmar, fördelat på bifall och avslag, 2012–2019	48
Figur 22	Fördelning av genomsnittligt antal beviljade timmar för alla mottagare, 2002–2019	51
Figur 23	Beslut på ansökningar om fler timmar per beslutsutfall, fördelat på flickor, pojkar, kvinnor och män (andel)	59
Figur 24	Antal ansökningar per åldersgrupp, fördelat på kön	61
Figur 25	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället per åldersgrupp jämfört med alla mottagare i åldern 0–65 år	63
Figur 26	Antal ansökningar per personkrets och åldersgrupp	64
Figur 27	Motiveringar till ansökan om fler timmar, andel ansökningar som har angett respektive behov	65
Figur 28	Motiveringar till ansökan om fler timmar, andel ansökningar som har angett respektive behov fördelat per åldersgrupp	66
Figur 29	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället och vid nytt beslut, jämfört med genomsnittligt antal timmar per vecka för alla mottagare av assistansersättning	68
Figur 30	Avslagsmotiveringar (helt avslag och delvis bifall), andel av avslagsbesluten där respektive avslagsmotivering anges	74
Figur 31	Avslagsmotiveringar, andel av avslagsbeslut där respektive avslagsmotivering anges, per åldersgrupp	76
Figur 32	Årlig förändring i antal assistansmottagare i december fördelat på personkrets, 2003–2019	93
Figur 33	Antal avslag per åldersgrupp och avslagsanledning, 2019	97
Figur 34	Antal mottagare med förhöjt timbelopp	109
Figur 35	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället jämfört med genomsnittligt antal timmar per vecka vid nytt beslut, per åldersgrupp	118
Figur 36	Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället jämfört med genomsnittligt antal timmar vid nytt beslut per anordnartyp	118

Bilaga 1. Definitioner av begrepp samt datakällor

Definitioner av begrepp

Förstagångsmottagare

Uppgifter om förstagångsmottagare hämtas från TP och HAPO. I TP definieras förstagångsmottagare som får sitt första bifallsbeslut (oavsett prövningstyp). I det nya IT-stödet HAPO har alla förstagångsmottagare tagits fram med prövningstyperna ”Anmälan” och ”Ansökan”. Det är ett fåtal mottagare vars genomsnittliga antal timmar per vecka inte är fördelade efter grundläggande behov och andra personliga behov vilket gör att de inte är inkluderade i rapporten.⁶⁷

Nybeviljande efter uppehåll

Uppgiften om nybeviljande efter uppehåll tas från TP. Alla beviljade beslut registrerades i TP, men det saknas uppgifter om det var en ansökan om fler timmar eller om det var en annan typ av ansökan. För att få fram uppgifter om det är ett bifall efter uppehåll görs därför en begränsning; de fall som har mer än tre månader mellan två ersättningsperioder räknas som ett bifall efter uppehåll.

Avslag

Antalet avslags begränsas till ett avslag per år och person.

Upprepade avslag

En person som inte uppbär ersättning och som vid närmast tidigare beslut fått avslag.

Avslag efter har haft ersättning

En person som uppburit ersättning, men ersättningen har av någon anledning upphört och personen får avslag på ny ansökan.

Antal mottagare

Antalet mottagare av assistansersättning i december aktuellt år.

Inflöde och utflöde

Med inflöde avses personer som inte hade ersättning i december föregående år, men som har det i december det aktuella året. Med utflöde avses personer som hade ersättning i december föregående år, men inte i december det aktuella året.

Indrag

Personer som inte längre har rätt till assistansersättning och där det beror på att grundläggande hjälpbehov inte i genomsnitt överstiger 20 timmar registreras som

---

⁶⁷ För 2018 är det sju mottagare vars timmar inte var fördelade, motsvarande siffra för 2019 är fem mottagare.

indrag. I denna rapport visas alla beslut där en persons rätt till assistansersättning upphör på grund av indrag.

Avslutsanledning

Personer som uppbar ersättning i slutet december månad föregående år, men inte i december det aktuella året anses ha lämnat ersättningen. Avslutsanledning för de som lämnar ersättningen definieras exempelvis som avliden, byte av boende, grundläggande hjälpbehov överstiger inte 20 timmar (indrag) eller annan anledning.

Datalagret STORE

Försäkringskassan har tillgång till registerdata med uppgifter som behövs för att kunna betala ut assistansersättning. Här finnas bland annat uppgifter om kön, ålder, personkrets, kommun, antal beviljade timmar, anordnare, utbetalningar och tidigare beslut.

Registerdata ger möjlighet att följa utvecklingen över tid, vad gäller både antal assistansmottagare och genomsnittligt antal timmar. Uppgifterna finns uppdelade efter bland annat kön, åldersgrupper och län. Det går även att göra analyser av utvecklingen av antalet timmar uppdelat på, exempelvis, anordnartyp. Genom att sambearbeta uppgifter från olika register går det även att följa utvecklingen över tid för exempelvis olika diagnoser.

Nytt handläggningsstöd sedan 2017

Försäkringskassan hade under åren 1994–2017 ett system för handläggning av assistansersättning (TP) där bland annat information om mottagaren, beslut, utbetalningsinformation och ärendehantering lagrades.

Sedan juni 2017 har Försäkringskassan ett nytt IT-stöd för assistansersättningen, Handläggningsportalen (HAPO). HAPO är ett sammanhållet handläggningsstöd som gör att handläggaren slipper växla mellan olika IT-system. Det har ett intuitivt gränssnitt som anpassar informationen till aktuell handläggningssituation.

Det nya handläggningsstödet gör det möjligt att ta fram ny och förbättrad statistik. Genom HAPO finns det numera uppgifter i den löpande statistiken om vilka olika behov mottagarna beviljats tid för och hur många timmar som beviljats för vart och ett av behoven. Även vid avslagsbeslut registreras bedömt antal timmar grundläggande behov.⁶⁸ Uppgifterna i HAPO gäller endast beslut som fattats efter september 2017. I den här rapporten används uppgifter från och med 2018, vilket är det första året som det finns helårssiffror för.

---

⁶⁸ Uppgifter om timmar för grundläggande behov vid avslag finns bara för personer som bedömts tillhöra personkretsen för LSS och som därefter fått en bedömning av sina grundläggande behov.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Flera av de mått och nyckeltal som inkluderas i indikatorsområdena finns tillgängliga enbart i det nya datamaterialet, det vill säga tidigast från och med september 2017. Det innebär att det ännu inte går att följa nyckeltalen över tid, men att det kommer att vara möjligt i senare redovisningar.

Den nya statistiken registreras inte på samma sätt som tidigare, vilket kan innebära att det blir viss skillnad i redovisningarna.⁶⁹

Tillfällig statistiklösning 2015–2017

Från april 2015 till och med juni 2017 använde Försäkringskassan en tillfällig statistiklösning för att samla in data om bland annat de fem grundläggande behoven för nya mottagare. I december 2015 utökades insamlandet till att även inkludera kategorier av andra personliga behov. Den tillfälliga statistiklösningen tillhandahåller uppgifter som man tidigare enbart kunde ta fram med hjälp av aktstudier.

Aktstudier

Innan den tillfälliga statistiklösningen infördes 2015 fanns ingen data över beviljandet av olika behov, varken grundläggande eller andra. Däremot har flera urvalsundersökningar gjorts av beslut som avser personer som aldrig tidigare har beviljats assistansersättning. I personernas akter har information hämtats om vilka behov de beviljats tid för och ibland även antal timmar för dessa behov. Eftersom det handlar om urvalsundersökningar finns det en osäkerhet som gör att man ska vara försiktig med jämförelser över tid.

De aktstudier som vi redovisar data från är följande:

- en aktstudie genomförd av dåvarande Riksförsäkringsverket av 289 förstagångsbeslut åren 1999–2000 (se RFV 2001)
- en aktstudie genomförd av LSS-kommittén av 414 förstagångsbeslut åren 2005–2006 (se SOU 2008:77)
- en aktstudie genomförd av Försäkringskassan av 506 beslut som fattades år 2014 (se Försäkringskassan 2015a).

Aktstudierna ovan har framför allt använts i redovisningen av indikatorsområde 4 (Grundläggande behov och andra personliga behov). I indikatorsområde 2 (Bifall och avslag) har en annan aktstudie, som avser avslagsbeslut, använts:

---

⁶⁹ För samtliga mottagare ligger skillnaden mellan det gamla och nya handläggningssystemet i hur besluten är registrerade. I det nya systemet är beslutet registrerat efter antalet timmar som står i beslutsbrevet till mottagaren i stället för antalet timmar per avräkningsperiod som var fallet i det gamla systemet. Den här skillnaden kan innebära ett tidsseriebrott.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

- en aktstudie genomförd av Försäkringskassan av 309 avslagsbeslut som fattades år 2012 och 305 avslagsbeslut som fattades år 2016 (Försäkringskassan 2017c)

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Bilaga 2. Tabeller och figurer i indikatorsområde 1

Tabell 11   **Antal assistansmottagare i december fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, samt 0–64 år och 65 år och äldre, 2002–2019**

År	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Mottagare 0–64 år	Mottagare 65 år och äldre	Totalt antal assistans- mottagare
2002	981	1 243	4 226	4 585	10 259	776	11 035
2003	1 047	1 364	4 496	4 852	10 838	921	11 759
2004	1 124	1 452	4 791	5 177	11 464	1 080	12 544
2005	1 196	1 572	5 139	5 486	12 137	1 256	13 393
2006	1 217	1 672	5 471	5 786	12 681	1 465	14 146
2007	1 279	1 797	5 764	6 056	13 208	1 688	14 896
2008	1 325	1 872	5 870	6 207	13 362	1 912	15 274
2009	1 369	1 989	6 000	6 390	13 632	2 116	15 748
2010	1 397	1 998	6 014	6 523	13 596	2 336	15 932
2011	1 375	2 019	5 998	6 575	13 505	2 462	15 967
2012	1 392	2 030	5 943	6 527	13 301	2 591	15 892
2013	1 411	2 029	5 908	6 518	13 237	2 629	15 866
2014	1 446	2 071	5 984	6 657	13 477	2 681	16 158
2015	1 430	2 043	5 964	6 705	13 416	2 726	16 142
2016	1 355	1 906	5 828	6 602	12 972	2 719	15 691
2017	1 256	1 714	5 584	6 332	12 235	2 651	14 886
2018	1 188	1 626	5 418	6 276	11 980	2 528	14 508
2019	1 133	1 547	5 299	6 180	11 664	2 495	14 159

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 12   **Årlig procentuell förändring av antalet assistansmottagare i december fördelat på flickor pojkar kvinnor och män, samt 0–64 år och 65 år och äldre, 2003–2019**

År	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Mottagare 0–64 år	Mottagare 65 år och äldre	Totalt
2003	6,7	9,7	6,4	5,8	6,7	9,7	6,4
2004	7,4	6,5	6,6	6,7	7,4	6,5	6,6
2005	6,4	8,3	7,3	6,0	6,4	8,3	7,3
2006	1,8	6,4	6,5	5,5	1,8	6,4	6,5
2007	5,1	7,5	5,4	4,7	5,1	7,5	5,4
2008	3,6	4,2	1,8	2,5	3,6	4,2	1,8
2009	3,3	6,3	2,2	2,9	3,3	6,3	2,2
2010	2,0	0,5	0,2	2,1	2,0	0,5	0,2
2011	-1,6	1,1	-0,3	0,8	-1,6	1,1	-0,3
2012	1,2	0,5	-0,9	-0,7	1,2	0,5	-0,9
2013	1,4	0,0	-0,6	-0,1	1,4	0,0	-0,6
2014	2,5	2,1	1,3	2,1	2,5	2,1	1,3
2015	-1,1	-1,4	-0,3	0,7	-1,1	-1,4	-0,3
2016	-5,2	-6,7	-2,3	-1,5	-5,2	-6,7	-2,3
2017	-7,3	-10,1	-4,2	-4,1	-7,3	-10,1	-4,2
2018	-5,4	-5,1	-3,0	-0,9	-5,4	-5,1	-3,0
2019	-4,6	-4,9	-2,2	-1,5	-4,6	-4,9	-2,2

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

**Tabell 13   Antal assistansmottagare i december och årliga procentuell förändring
av mottagare för barn och unga, 2002–2019**

År	Antal assistansmottagare				Årlig procentuell förändring			
	0–6 år	07–12 år	13–19 år	Totalt	0–6 år	07–12 år	13–19 år	Totalt
2002	250	852	1 122	2 224				
2003	264	888	1 259	2 411	5,6	4,2	12,2	8,4
2004	299	913	1 364	2 576	13,3	2,8	8,3	6,8
2005	348	935	1 485	2 768	16,4	2,4	8,9	7,5
2006	367	958	1 564	2 889	5,5	2,5	5,3	4,4
2007	372	1 025	1 679	3 076	1,4	7,0	7,4	6,5
2008	389	1 059	1 749	3 197	4,6	3,3	4,2	3,9
2009	439	1 113	1 806	3 358	12,9	5,1	3,3	5,0
2010	444	1 186	1 765	3 395	1,1	6,6	-2,3	1,1
2011	481	1 177	1 736	3 394	8,3	-0,8	-1,6	0,0
2012	466	1 210	1 746	3 422	-3,1	2,8	0,6	0,8
2013	499	1 221	1 720	3 440	7,1	0,9	-1,5	0,5
2014	499	1 321	1 697	3 517	0,0	8,2	-1,3	2,2
2015	460	1 314	1 699	3 473	-7,8	-0,5	0,1	-1,3
2016	329	1 219	1 713	3 261	-28,5	-7,2	0,8	-6,1
2017	198	1 129	1 643	2 970	-39,8	-7,4	-4,1	-8,9
2018	148	1 013	1 653	2 814	-25,3	-10,3	0,6	-5,3
2019	130	925	1 625	2 680	-12,2	-8,7	-1,7	-4,8

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 14 Inflöde, utflöde och årlig förändring av antalet mottagare i december 2003–2019

År	Inflöde	Utflöde	Förändring	Förändring i jämförelse med föregående år	
				Inflöde	Utflöde
2003	1 308	584	724	–	–
2004	1 381	596	785	73	12
2005	1 504	655	849	123	59
2006	1 458	705	753	-46	50
2007	1 519	769	750	61	64
2008	1 163	785	378	-356	16
2009	1 319	845	474	156	60
2010	1 136	952	184	-183	107
2011	1 003	968	35	-133	16
2012	954	1 029	-75	-49	61
2013	1 043	1 069	-26	89	40
2014	1 105	813	292	62	-256
2015	872	888	-16	-233	75
2016	482	933	-451	-390	45
2017	330	1 135	-805	-152	202
2018	481	859	-378	151	-276
2019	348	697	-349	-133	-162

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Tabell 15 Antal assistansmottagare i december per personkrets, 2002–2019

År	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3	Uppgift saknas	Total
2002	3 696	668	6 495	176	11 035
2003	3 992	689	6 891	187	11 759
2004	4 314	736	7 275	219	12 544
2005	4 630	768	7 730	265	13 393
2006	4 898	811	8 124	313	14 146
2007	5 222	850	8 490	334	14 896
2008	5 479	859	8 558	378	15 274
2009	5 777	858	8 685	428	15 748
2010	5 940	851	8 710	431	15 932
2011	6 097	850	8 583	437	15 967
2012	6 287	847	8 283	475	15 892
2013	6 513	826	8 052	475	15 866
2014	6 805	839	8 037	477	16 158
2015	6 942	827	7 898	475	16 142
2016	6 904	808	7 569	410	15 691
2017	6 626	751	7 061	448	14 886
2018	6 557	721	6 788	442	14 508
2019	6 547	690	6 539	383	14 159

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

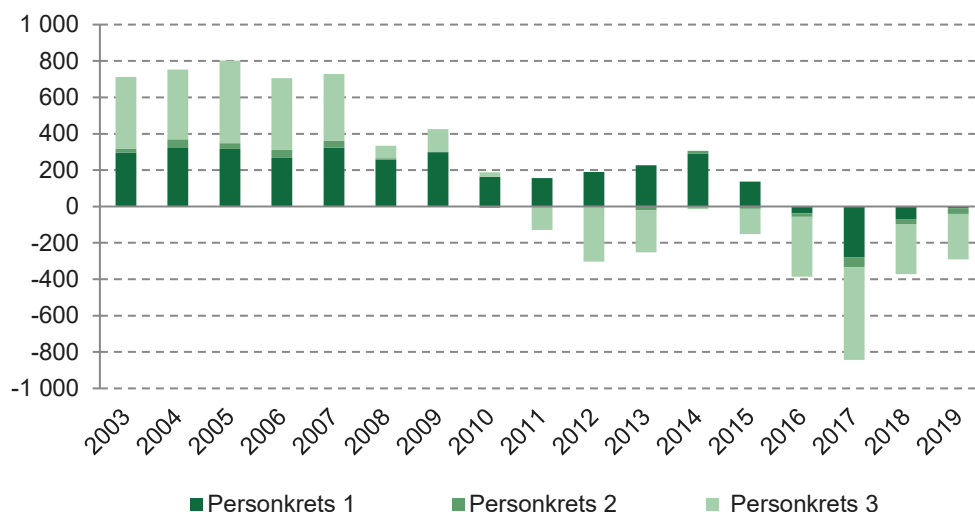
Dnr. 001380–2020

Tabell 16   **Årlig förändring i antal assistansmottagare i december fördelat på personkrets, 2003–2019**

År	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3	Uppgift saknas
2003	296	21	396	11
2004	322	47	384	32
2005	316	32	455	46
2006	268	43	394	48
2007	324	39	366	21
2008	257	9	68	44
2009	298	*	127	50
2010	163	*	25	3
2011	157	*	-127	6
2012	190	*	-300	38
2013	226	-21	-231	0
2014	292	13	-15	2
2015	137	-12	-139	-2
2016	-38	-19	-329	-65
2017	-278	-57	-508	38
2018	-69	-30	-273	-6
2019	-10	-31	-249	-59

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Figur 32   **Årlig förändring i antal assistansmottagare i december fördelat på personkrets, 2003–2019**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Bilaga 3. Tabeller och figurer i indikatorsområde 2

Tabell 17   **Antal personer med avslagsbeslut eller bifallsbeslut (fördelat på förstagångsmottagare, bifall efter uppehåll), samt antal beslut 2002–2019**

År	Bifallsbeslut	varav förstagångsmottagare	varav bifall efter uppehåll	Avslagsbeslut	Antal beslut (bifall och avslag)
2002	1 676	1 572	104	705	2 381
2003	1 493	1 437	56	616	2 109
2004	1 572	1 509	63	855	2 427
2005	1 582	1 518	64	951	2 533
2006	1 679	1 614	65	1 000	2 679
2007	1 578	1 521	57	977	2 555
2008	1 262	1 223	39	1 404	2 666
2009	1 443	1 396	47	1 679	3 122
2010	1 199	1 152	47	1 666	2 865
2011	1 049	1 021	28	1 529	2 578
2012	1 015	975	40	1 687	2 702
2013	1 128	1 063	65	1 637	2 765
2014	1 077	1 010	67	1 666	2 743
2015	877	828	49	1 994	2 871
2016	507	479	28	2 105	2 612
2017	318	303	15	1 882	2 200
2018	371	347	24	1 757	2 128
2019	332	309	23	1 597	1 929

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm. Ett fåtal personer har fått avslagsbeslut och bifallsbeslut under ett och samma år, då räknas personen med i både antal avslag och antal bifall för det året. Ansökningar som har återtagits eller avskrivits ingår inte.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 18   Antal förstagångsmottagare per personkrets, 2002–2019

År	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3	Uppgift saknas	Total
2002	487	94	972	19	1 572
2003	438	73	898	28	1 437
2004	456	83	939	31	1 509
2005	442	81	958	37	1 518
2006	451	97	1 014	52	1 614
2007	460	78	924	59	1 521
2008	394	60	702	67	1 223
2009	482	81	767	66	1 396
2010	392	69	631	60	1 152
2011	339	74	551	57	1 021
2012	374	58	467	76	975
2013	420	69	520	54	1 063
2014	369	68	490	83	1 010
2015	241	62	466	59	828
2016	145	39	272	23	479
2017	82	14	152	55	303
2018	109	18	216	4	347
2019	102	15	192	0	309

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Tabell 19   Antal förstagångsmottagare fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019

År	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Total
2002	221	239	554	558	1 572
2003	163	245	513	516	1 437
2004	184	225	554	546	1 509
2005	169	286	545	518	1 518
2006	184	264	560	606	1 614
2007	188	276	552	505	1 521
2008	155	265	409	394	1 223
2009	182	352	429	433	1 396
2010	191	233	326	402	1 152
2011	141	234	299	347	1 021
2012	184	229	287	275	975
2013	189	270	295	309	1 063
2014	183	244	279	304	1 010
2015	127	183	257	261	828
2016	70	94	144	171	479
2017	40	63	93	107	303
2018	59	81	82	125	347
2019	64	88	62	95	309

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 20   **Antal personer som fått avslag fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019**

År	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Total
2002	69	107	249	280	705
2003	69	93	232	222	616
2004	117	156	330	252	855
2005	100	156	346	349	951
2006	105	182	344	369	1 000
2007	113	180	352	332	977
2008	155	270	484	495	1 404
2009	216	348	570	545	1 679
2010	190	342	568	566	1 666
2011	205	298	476	550	1 529
2012	192	348	567	580	1 687
2013	220	344	539	534	1 637
2014	220	360	516	570	1 666
2015	298	461	613	622	1 994
2016	332	483	606	684	2 105
2017	253	467	571	591	1 882
2018	290	497	460	510	1 757
2019	275	463	395	464	1 597

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Tabell 21   **Antal personer som fått bifall och avslag fördelat barn och unga i åldersgrupperna 0–6 år, 7–12 år och 13–19 år, 2002–2019**

Förstagångsmottagare					Avslag				
År	0–6 år	7–12 år	13–19 år	Totalt	År	0–6 år	7–12 år	13–19 år	Totalt
2002	143	160	157	460	2002	54	61	61	176
2003	129	139	140	408	2003	58	44	60	162
2004	151	137	121	409	2004	89	94	90	273
2005	166	147	142	455	2005	80	92	84	256
2006	165	150	133	448	2006	89	96	102	287
2007	174	149	141	464	2007	96	89	108	293
2008	153	135	132	420	2008	123	140	162	425
2009	234	135	165	534	2009	190	163	211	564
2010	194	135	95	424	2010	194	167	171	532
2011	167	110	98	375	2011	140	183	180	503
2012	186	127	100	413	2012	184	175	181	540
2013	208	145	106	459	2013	188	201	175	564
2014	188	149	90	427	2014	207	218	155	580
2015	134	114	62	310	2015	300	229	230	759
2016	50	62	52	164	2016	324	259	232	815
2017	19	52	32	103	2017	281	246	193	720
2018	53	49	38	140	2018	278	283	226	787
2019	69	54	29	152	2019	251	289	198	738

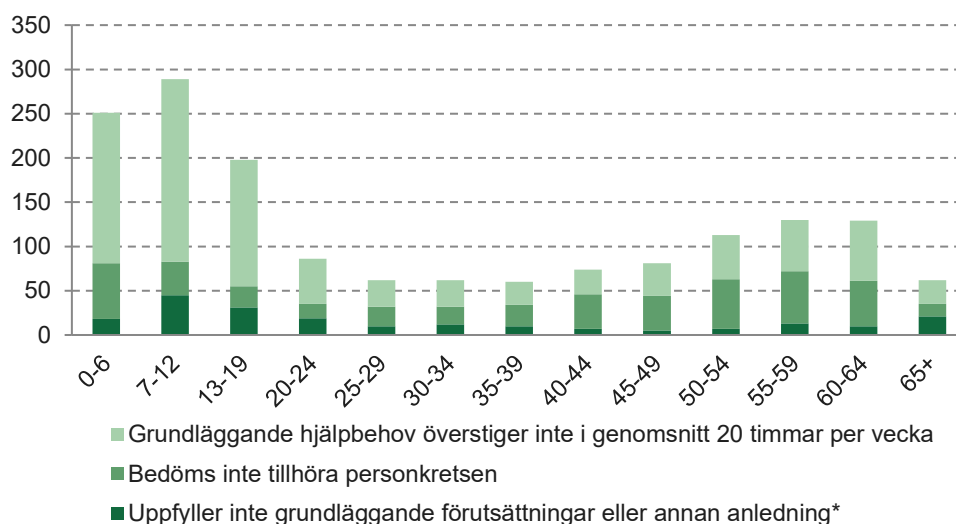
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Figur 33 Antal avslag per åldersgrupp och avslagsanledning, 2019

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: *Försäkringstillhörighet saknas, personen bor på gruppbostad, personen bor på institution eller personen är äldre än 65 år.

Tabell 22 Antal avslag per åldersgrupp och motivering till avslag, 2018 och 2019

Åldersgrupp	Uppfyller inte grundläggande förutsättningar eller annan anledning**		Bedöms inte tillhöra personkretsen		Grundläggande hjälpbehov överstiger inte i genomsnitt 20 timmar per vecka	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019
0–6 år	*	18	54	63	210	170
7–12 år	21	45	34	38	209	206
13–19 år	16	31	34	24	161	143
20–24 år	16	19	19	16	62	51
25–29 år	11	10	17	22	37	30
30–34 år	*	12	28	20	28	30
35–39 år	*	10	22	24	30	26
40–44 år	*	*	38	39	37	28
45–49 år	*	*	46	39	39	37
50–54 år	*	*	59	56	64	50
55–59 år	*	13	51	59	67	58
60–64 år	*	10	54	51	78	68
65 år och äldre	16	21	12	14	28	27
Totalt	132	208	468	465	1 050	924

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell. **Försäkringstillhörighet saknas, personen bor på gruppbostad, personen bor på institution eller personen är äldre än 65 år.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 23   **Antal avslag per personkrets fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019**

	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3	Bedöms inte tillhöra personkrets
Flickor 0–19 år	164	0	40	45
Pojkar 0–19 år	261	0	54	80
Kvinnor 20 år och äldre	47	10	127	164
Män 20 år och äldre	70	15	136	176
Total	542	25	357	465

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Bilaga 4. Tabeller och figurer i indikatorsområde 3

Tabell 24 Genomsnittligt och årlig förändring av antal timmar per vecka i december, fördelat på alla mottagare och förstagångsmottagare, 2002–2019

År	Alla mottagare	Procentuell årlig förändring	Förstagångsmottagare	Procentuell årlig förändring
2002	92,3		70,9	
2003	95,7	3,6	76,4	7,7
2004	98,7	3,1	76,5	0,1
2005	101,2	2,5	77,1	0,8
2006	103,3	2,1	76,7	-0,5
2007	105,9	2,6	81,8	6,6
2008	108,2	2,1	85,8	4,9
2009	110,3	2,0	84,6	-1,4
2010	113,1	2,5	88,9	5,1
2011	115,5	2,1	89,4	0,5
2012	118,2	2,3	95,3	6,6
2013	121,2	2,6	99,0	3,9
2014	123,9	2,2	101,0	2,0
2015	127,1	2,6	105,6	4,5
2016	127,5	0,3	106,8	1,2
2017	128,5	0,8	105,2	-1,5
2018	128,9	0,3	100,0	-5,0
2019	128,9	0,0	105,1	5,1

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Med förstagångsmottagare avses beslut där mottagaren aldrig tidigare har beviljats assistansersättning.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 25   **Genomsnittligt och årlig förändring av antal timmar per vecka i december, alla mottagare fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2002–2019**

År	Genomsnittligt antal timmar per vecka				Årlig procentuell förändring			
	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre
2002	77,5	80,0	93,6	97,7				
2003	79,6	84,5	96,6	101,5	2,7	5,6	3,2	3,8
2004	81,9	86,0	99,9	104,8	2,9	1,8	3,4	3,3
2005	84,9	87,2	102,1	107,8	3,7	1,4	2,2	2,9
2006	87,5	87,8	104,1	110,3	3,0	0,7	1,9	2,3
2007	88,8	89,7	107,1	113,2	1,6	2,2	3,0	2,6
2008	91,8	91,6	109,8	115,2	3,3	2,1	2,4	1,8
2009	95,4	93,0	112,1	117,3	4,0	1,5	2,1	1,8
2010	97,6	95,8	115,1	119,9	2,3	3,0	2,7	2,2
2011	98,6	97,9	117,9	122,1	1,0	2,2	2,4	1,9
2012	101,2	101,0	120,2	125,3	2,6	3,1	1,9	2,6
2013	103,2	104,2	123,4	128,4	2,0	3,2	2,7	2,5
2014	107,2	106,6	125,5	131,4	3,9	2,3	1,7	2,3
2015	109,3	109,7	129,0	134,6	1,9	2,9	2,8	2,4
2016	109,7	109,7	129,1	134,9	0,3	0,0	0,0	0,3
2017	109,5	110,6	129,9	135,9	-0,2	0,8	0,7	0,7
2018	109,5	110,7	130,0	136,4	0,0	0,1	0,0	0,3
2019	108,1	109,3	130,1	136,7	-1,2	-1,2	0,1	0,2

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 26   **Genomsnittligt antal timmar per vecka i december, för
förstagångsmottagare fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män,
2002–2019**

År	Genomsnittligt antal timmar per vecka				Årlig procentuell förändring			
	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre
2002	57,5	64,2	72,1	78,1				
2003	60,5	65,9	78,9	83,9	5,2	2,7	9,5	7,5
2004	68,7	66,2	76,9	83,0	13,7	0,4	-2,6	-1,1
2005	63,9	66,2	78,2	86,3	-7,0	-0,1	1,7	4,1
2006	67,2	65,6	77,7	83,5	5,1	-0,8	-0,6	-3,2
2007	73,3	70,6	84,4	88,2	9,1	7,7	8,6	5,6
2008	77,5	74,3	88,6	93,8	5,7	5,2	5,0	6,4
2009	78,8	73,4	88,7	92,1	1,7	-1,3	0,1	-1,8
2010	76,5	77,5	95,0	96,6	-3,0	5,7	7,1	4,8
2011	79,7	75,6	92,7	99,8	4,2	-2,4	-2,5	3,4
2012	81,8	82,8	102,2	107,5	2,6	9,5	10,2	7,7
2013	85,2	86,3	106,3	111,5	4,1	4,2	4,1	3,7
2014	88,5	91,0	102,5	115,1	3,9	5,5	-3,6	3,2
2015	89,1	97,1	107,6	117,5	0,7	6,7	5,0	2,1
2016	87,7	88,5	107,3	124,3	-1,6	-8,9	-0,3	5,8
2017	95,4	89,3	111,0	113,2	8,8	0,9	3,5	-8,9
2018	89,0	84,8	94,8	118,5	-6,7	-5,0	-14,6	4,6
2019	93,8	90,7	113,2	120,8	5,4	6,9	19,4	2,0

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 27   **Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för flickor
0– 19 år, 2002–2019**

År	Percentiler				
	10:e	25:e	50:e	75:e	90:e
2002	37	46	69	99	130
2003	38	49	71	100	129
2004	40	52	73	102	135
2005	40	53	75	105	141
2006	42	54	77	109	144
2007	45	57	80	111	144
2008	45	58	83	112	152
2009	46	61	86	117	159
2010	47	63	87	119	160
2011	47	64	90	121	162
2012	48	65	90	125	169
2013	49	67	94	128	168
2014	53	70	97	132	169
2015	55	72	99	137	172
2016	56	72	99	136	172
2017	56	72	100	135	172
2018	57	73	100	138	173
2019	57	73	99	137	170

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

**Tabell 28 Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för pojkar
0– 19 år, 2002–2019**

År	Percentiler				
	10:e	25:e	50:e	75:e	90:e
2002	40	50	72	100	136
2003	40	52	76	106	141
2004	40	52	77	108	143
2005	40	53	78	108	150
2006	40	55	80	108	148
2007	42	57	82	110	150
2008	43	58	83	114	153
2009	45	59	84	115	156
2010	46	61	86	117	162
2011	47	63	88	121	166
2012	48	66	91	125	168
2013	51	69	94	128	168
2014	53	70	97	131	169
2015	55	74	100	134	169
2016	56	74	100	134	172
2017	58	76	101	134	171
2018	58	76	101	133	173
2019	58	75	100	131	170

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 29   **Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för kvinnor
20 år och äldre, 2002–2019**

År	Percentiler				
	10:e	25:e	50:e	75:e	90:e
2002	41	56	84	121	157
2003	42	57	88	126	164
2004	44	60	91	127	168
2005	46	63	93	130	169
2006	48	64	96	132	170
2007	50	67	99	134	176
2008	51	70	102	138	178
2009	52	71	105	139	180
2010	54	76	109	142	183
2011	56	79	113	144	184
2012	58	82	115	147	185
2013	61	86	120	149	187
2014	64	89	122	151	191
2015	66	92	125	155	196
2016	66	92	125	155	196
2017	68	93	126	155	195
2018	68	94	127	155	196
2019	68	94	127	156	196

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 30   **Fördelning av genomsnittligt antal timmar (percentiler) för män 20 år och äldre, 2002–2019**

År	Percentiler				
	10:e	25:e	50:e	75:e	90:e
2002	40	56	89	126	168
2003	42	59	92	130	173
2004	44	62	97	133	176
2005	46	65	100	137	178
2006	48	68	103	139	182
2007	50	70	106	142	185
2008	52	73	109	143	187
2009	52	75	112	146	188
2010	56	79	115	147	189
2011	57	81	118	148	191
2012	60	85	122	152	194
2013	64	91	125	154	198
2014	67	94	127	157	201
2015	70	98	129	161	205
2016	70	99	129	161	205
2017	71	100	130	163	206
2018	73	101	131	164	208
2019	73	102	131	164	206

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 31   **Genomsnittligt antal timmar per vecka i december bland samtliga assistansmottagare, fördelat på åldrarna 0–64 år och 65 år eller äldre, 2002–2019**

År	Genomsnittligt antal timmar 0–64 år	Antal mottagare 0–64 år	Genomsnittligt antal timmar 65 år och äldre	Antal mottagare 65 år och äldre	Andel mottagare som är 65 år och äldre (%)
2002	93,7	10 259	74,8	776	7,0
2003	97,2	10 838	78,1	921	7,8
2004	100,4	11 464	81,1	1 080	8,6
2005	102,9	12 137	84,5	1 256	9,4
2006	104,9	12 681	89,4	1 465	10,4
2007	107,6	13 208	93,0	1 688	11,3
2008	110,0	13 362	95,5	1 912	12,5
2009	112,3	13 632	97,7	2 116	13,4
2010	115,4	13 596	99,9	2 336	14,7
2011	117,9	13 505	101,9	2 462	15,4
2012	121,0	13 301	103,7	2 591	16,3
2013	124,3	13 237	105,6	2 629	16,6
2014	127,1	13 477	107,7	2 681	16,6
2015	130,4	13 416	111,0	2 726	16,9
2016	130,8	12 972	111,9	2 719	17,3
2017	131,9	12 235	113,1	2 651	17,8
2018	132,2	11 980	113,4	2 528	17,4
2019	132,0	11 664	114,5	2 495	17,6

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Bilaga 5. Tabeller och figurer i indikatorsområde 4

Tabell 32 Andel förstagångsmottagare (procent) som beviljats tid för grundläggande behov och andra personliga behov fördelat på flickor, pojkar, kvinnor och män, 2019

	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre
Grundläggande behov				
Personlig hygien	93	98	98	100
Av- och påklädning	87	89	90	96
Måltider	90	90	68	83
Kommunikation	20	22	5	*
Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper	0	5	*	*
Andning	*	0	0	*
Sondmatning	*	*	*	*
Andra personliga behov				
Personlig hygien	33	41	79	68
Av- och påklädning	77	67	81	85
Måltider	30	29	69	62
Kommunikation	*	*	21	22
Ärenden	*	*	73	63
Hushållsarbete	*	*	56	53
Sköta hälsa	44	47	81	78
Träna	79	75	58	74
Förflyttning	69	70	87	90
Arbete och studier	*	0	0	*
Fritidsaktiviteter	33	49	85	85
Förälder	0	*	0	*
Övrig	77	80	73	80
Väntetid	33	45	50	48
Beredskap	0	0	0	*

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 33   **Genomsnittligt antal timmar per vecka för förstagångsmottagare för olika grundläggande behov och andra personliga behov, fördelat på flickor och pojkar, kvinnor och män, 2019**

	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre
Grundläggande behov				
Personlig hygien	11	12	20	21
Av- och påklädning	3	4	4	5
Måltider	22	20	13	11
Kommunikation	2	3	*	*
Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper	**	56	10	9
Andning	95	-	-	*
Sondmatning	*	*	*	*
Andra personliga behov				
Personlig hygien	2	2	4	3
Av- och påklädning	3	3	3	3
Måltider	8	8	8	8
Kommunikation	*	*	2	3
Ärenden	*	*	3	2
Hushållsarbete	*	*	4	3
Sköta hälsa	6	5	5	3
Träna	11	8	9	9
Förflyttning	7	6	12	14
Arbete och studier	*	-	-	*
Fritidsaktiviteter	9	8	8	9
Förälder	-	*	-	*
Övrig	34	31	42	44
Väntetid	14	13	14	13
Beredskap	-	-	-	*

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell. När ingen i åldersgruppen har beviljats tid för ett behov visas det med (-).

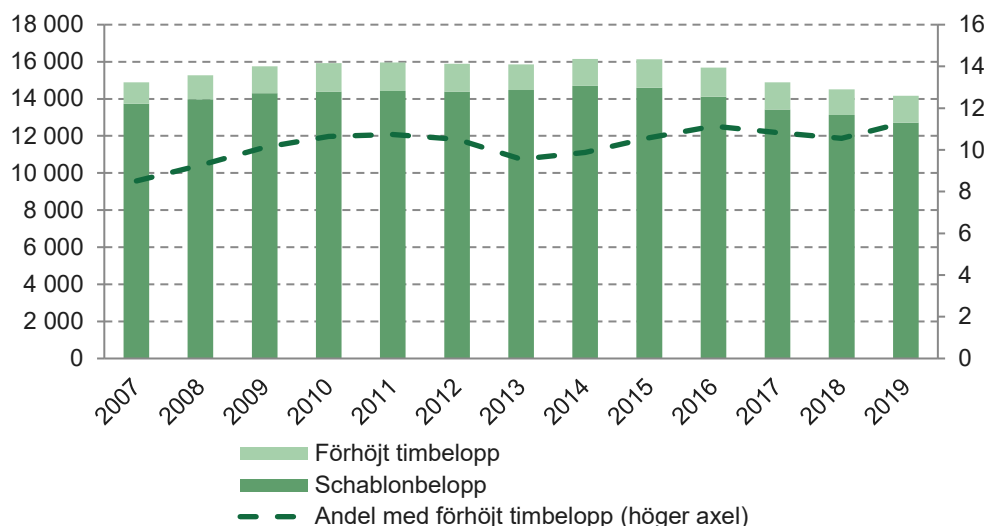
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Bilaga 6. Tabeller och figurer i indikatorsområde 5

Figur 34   **Antal mottagare med förhöjt timbelopp**

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Tabell 34   **Utgifter för den statliga assistansersättningen per mottagare, löpande och fastprisberäknade priser, 2007–2019**

År	Antal mottagare	Utgifter per mottagare (löpande priser)	Utgifter per mottagare (fastprisberäknade priser)
2007	14 896	985 133	985 133
2008	15 274	1 047 640	989 353
2009	15 748	1 115 524	1 029 183
2010	15 932	1 184 961	1 069 741
2011	15 967	1 243 833	1 100 045
2012	15 892	1 349 296	1 160 585
2013	15 866	1 415 319	1 188 458
2014	16 158	1 472 576	1 211 975
2015	16 142	1 541 917	1 242 673
2016	15 691	1 370 939	1 072 190
2017	14 886	1 565 878	1 194 053
2018	14 508	1 744 443	1 298 545
2018	14 159	1 707 394	1 234 709

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Figuren visar endast statens utgifter för assistansersättningen, kommunernas del uppgår till cirka 4 miljarder kronor per år. Fastprisberäkningen görs med utgångspunkt från ett kostnadsindex som tas fram av Sveriges Kommuner och Landsting för omsorgssektorn (OPI).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 35 Faktiska utbetalningar, beviljade timmar (i kronor) och utbetalningsgrad (procent), 2007–2018

År	Faktiska utbetalningar (i miljarder kronor)	Beviljade timmar (i kronor)	Utbetalningsgrad (%)
2007	18,2	18,3	99,1
2008	19,9	20,2	98,6
2009	21,8	22,0	98,8
2010	23,2	23,6	98,4
2011	24,3	24,8	98,0
2012	25,9	26,1	99,1
2013	27,1	27,4	98,8
2014	28,6	29,0	98,6
2015	29,8	30,4	97,9
2016	26,3	30,9	85,4
2017	27,9	30,1	92,9
2018	29,0	29,3	99,0

Källa: Försäkringskassans datalager STORE.

Anm.: Tabellen visar de faktiska utbetalningarna, varav kommunernas del uppgår till cirka 4 miljarder kronor per år.

Tabell 36 Schablonbeloppets storlek i löpande priser och fastprisberäknade priser, 2007–2019

År	Schablon, löpnade priser	Schablon, fastprisberäknade priser
2007	228,0	228,0
2008	237,0	223,2
2009	247,0	241,0
2010	252,0	246,3
2011	258,0	252,6
2012	267,0	259,4
2013	275,0	268,4
2014	280,0	274,2
2015	284,0	277,9
2016	288,0	280,7
2017	291,0	283,2
2018	295,4	287,9
2019	299,8	291,8

Anm. Fastprisberäkning har gjorts med 2007 som basår och utifrån ett omsorgsprisindex (OPI) som beräknas av Sveriges Kommuner och Landsting.

Bilaga 7. Metod, avgränsningar och avvägningar för ärendegranskning av ansökan om fler timmar

För att svara på frågor om vilka behov personer ansöker för, hur många timmar de ansöker om, och om ansökan blir beviljad (helt eller delvis) eller om den inte beviljad alls måste en ärendegranskning av ansökningar om fler timmar göras.

Ärendegranskningen måste göras eftersom uppgifterna om vad som skrivs i ansökan inte finns i registerdata. I registerdata finns det endast uppgifter om bedömt behov och hur många timmar som det *beslutas* om, inte hur många timmar som det *ansöks* för. Med en ärendegranskning går det att studera och jämföra vilka behov och hur många timmar som personer ansöker om med de timmar som Försäkringskassan beviljar. I de fall Försäkringskassan avslår ansökan om fler timmar går det i ärendegranskningen att studera orsaker till avslag.

Syftet med ärendegranskningen

Det finns två syften med ärendegranskningen. Det ena syftet är att undersöka hur gruppen som har ansökt om fler assistanstimmar är sammansatt, vilka behov ansökan gäller, hur många timmar personen har ansökt om samt anledningar till (eventuellt) avslag. Det andra syftet är att hjälpa till att förklara hur genomsnittligt antal timmar har utvecklats och vilken roll som ansökan om fler timmar har vad gäller utvecklingen av timmar.

Med hjälp av material från ärendegranskningen kan vi besvara följande frågor:

- Vilka ansöker om fler timmar?
- Vad ansöker de för? Har behovet förändrats? Har nya behov tillkommit?
- Hur många timmar ansöker de om?
- Hur många timmar beviljas?
- Vad är utfallet av ansökan om fler timmar, det vill säga, hur stor andel beviljas och hur stor andel avslås?
- Hur motiveras avslagsbesluten?

Beskrivning av ärendegranskningen

Alla ärenden som var registrerade som ansökan om fler timmar⁷⁰ med beslut under perioden 1 april 2018 – 31 december 2018 är inkluderade i ärendegranskningen, totalt 585 ärenden. Av dem var 41 ärenden bortfall, vilket innebär att antal granskade

---

⁷⁰ Det är endast de som redan har assistansersättning som kan ansöka om fler timmar.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

ärenden uppgår till 544 ärenden. Urvalsperioden valdes utifrån att alla beslut skulle fattas med samma förutsättningar (dvs. inga lagändringar under den studerade perioden)⁷¹, samt att det skulle vara så aktuella ärenden som möjligt.

Tabell 37 Granskade ärenden och bortfall

Ansökan om fler timmar	Antal
Ärenden	585
Bortfall	41
Antal granskade ärenden	544

Anm.: Vissa ärenden var registrerade som ansökan om fler timmar, men var inte det. Det inkluderade ärenden som var tvåårsomprövningar (vilka inte genomförs ej efter 31 mars 2018), ansökan om rätten till assistansersättning (felregistrering), samt ärenden som har skyddade personuppgifter.

Genomförande av ärendegranskningen

Ärendegranskningen har utförts av fyra analytiker med kunskap om assistansersättningsfrågor. Frågeformuläret till ärendegranskningen togs fram utifrån de frågor som skulle besvaras (bland annat om antal timmar, behov, utfall av ansökan).

Frågeformuläret kalibrerades genom en provgranskning där de fyra granskarna individuellt besvarade de framtagna frågorna i (samma) 20 ärenden. Resultatet jämfördes och diskuterades, vilket resulterade i några förtydliganden och revideringar i frågeformuläret. Kalibreringsprocessen upprepades vid flera tillfällen, till en samsyn uppnåddes. Därefter genomfördes granskningen av ärendena.

Granskningen av ärendena har genomförts via ärendehanteringssystemet ÄHS⁷². För enkät och datainsamling från ärendegranskningen har det webbaserade verktyget SurveyXact använts.

Avgränsningar

Av de 544 ansökningarna som granskades var det ett antal ansökningar där det inte var möjligt att beräkna det exakta antalet yrkade timmar. När en person ansöker om ett utökad stöd kan det upplevda behovet beskrivas på olika sätt. I vissa fall är det en generell beskrivning av vad det utökade behovet består av snarare än att personen ansöker om ett specifikt antal timmar. I andra fall framgår det av ansökan hur mycket tid personen anser sig behöva för att tillgodose behovet. Men det är inte alltid som ett

⁷¹ Från och med den 1 april 2018 ges rätt till assistans för väntetid, beredskap och tid mellan insatser i samband med aktiviteter. Vid samma tidpunkt upphörde tvåårsomprövningarna.

⁷² För ärendegranskning och tillgång till ärendehandläggningssystemet ÄHS behövs behörighet.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

exakt yrkande i tid anges i ansökan eller framgår av utredningen. Det innebär att det i de fallen inte går att bedöma hur många extra timmar ansökan avser.

När en analys som gäller yrkad tid görs i det följande ingår enbart ärenden där ett *yrkande på ett specifikt antal timmar* finns, vilket är fallet i 351 ärenden. Det innebär att i 193 ärenden finns det inte ett specifikt yrkande. Hur många timmar de hade vid ansökningstillfället, och hur många timmar de får efter beslut är dock med i analysen.⁷³

När analys görs där timmar är av vikt, såsom timmar vid ansökningstillfället eller timmar efter beslut, har vissa andra ärenden exkluderats. Det handlar främst om ärenden som kan ses som omfördelning av tid från en verksamhet till en annan, exempelvis när någon som ansetts ha särskilda skäl att få ha med sig sina assistenter till skolan har avslutat sin utbildning och istället vill ha med sig sina assistenter i samma omfattning när hon eller han deltar i daglig verksamhet. Det är 137 sådana ärenden som är exkluderade när timmarna analyseras –ärendena är dock kvar i analysen för beslutsutfall och vilka behov som det yrkas för. Det innebär att det finns 407 ärenden att analysera vad gäller timmar vid ansökan, timmar vid beslut av ansökan samt beslutsutfall.

I de ärenden som ansökan gällde särskilda skäl att ha med sig sina personliga assistenter vid byte till en annan verksamhet har vi definierat beslutsutfall som bifall i de fall personer ansetts ha särskilda skäl att fortsatt få ha med sina personliga assistenter i den dagliga verksamheten. I de fall personerna inte ansetts ha särskilda skäl har vi definierat beslutsutfallet som avslag.

---

⁷³ Uppgifter om beviljade timmar vid ansökan om fler timmar och vid beslutsutfall finns tillgängligt i registerdata. Yrkandet av specifikt antal timmar finns enbart i ansökningen men ett specifikt antal timmar anges inte i alla ansökningar.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Bilaga 8. Tabeller och figurer för fördjupningsdel 2

Tabell 38 Beslutsutfall per åldersgrupp, antal

Åldersgrupp	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år
Bifall	51	63	108	29	46	75	51
varav helt bifall	15	20	46	11	10	29	8
varav delvis bifall	36	43	62	18	36	46	43
Avslag	12	11	28	12	15	20	23
Totalt	63	74	136	41	61	95	74

Tabell 39 Beslutsutfall för flickor och pojkar, kvinnor och män, antal

Antal	Flickor 0–19 år	Pojkar 0–19 år	Kvinnor 20 år och äldre	Män 20 år och äldre	Totalt
Bifall	46	68	151	158	423
varav helt bifall	14	21	47	57	139
varav delvis bifall	32	47	104	101	284
Avslag	8	15	49	49	121
Totalt	54	83	200	207	544

Tabell 40 Antal beslut, fördelat på personkrets

Antal	Personkrets 1	Personkrets 2	Personkrets 3	Totalt
Bifall	225	15	183	423
varav helt bifall	83	*	52	139
varav delvis bifall	142	11	131	284
Avslag	57	*	61	121
Totalt	282	18	244	544

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Tabell 41 Antal beslut, fördelat på anordnartyp

Antal	Privat anordnare	Kommunal anordnare	Brukarkollektiv	Egen regi
Bifall	314	74	26	*
varav helt bifall	98	24	16	*
varav delvis bifall	216	50	10	*
Avslag	85	28	*	*
Totalt	399	102	31	10

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 42   **Antal ansökningar per åldersgrupp, fördelat på kön**

Åldersgrupp	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år
Flickor/kvinnor	26	28	65	16	34	48	37
Pojkar/män	37	46	71	25	27	47	37
Totalt	63	74	136	41	61	95	74

Tabell 43   **Antal ansökningar som andel av alla mottagare, fördelat på åldersgrupp**

Åldersgrupp	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år	Totalt
Antal ansökningar	63	74	136	41	61	95	74	544
Antal mottagare av assistansersättning 2018	1 161	1 653	2 534	1 914	1 734	1 922	1 257	12 175
Andel ansökningar per åldersgrupp	5 %	4 %	5 %	2 %	4 %	5 %	6 %	4 %

Tabell 44   **Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället jämfört med alla mottagare, per åldersgrupp**

Åldersgrupp	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år
Timmar per vecka vid ansökningstillfället (ärendegranskning)		100,1	109,9	135,7	136,7	119,7	123,4
Timmar för alla mottagare		106,5	112,7	141,5	145,8	138,6	134,3

Tabell 45   **Antal ansökningar fördelat på personkrets och åldersgrupp**

Åldersgrupp	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år
Personkrets 1	41	59	113	21	24	18	6
Personkrets 2	0	*	*	*	*	*	*
Personkrets 3	22	14	20	17	36	71	64
Totalt	63	74	136	41	61	95	74

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 46 Andel ansökningar per åldersgrupp och personkrets, jämfört med alla mottagare av assistansersättning 2018

	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år	Totalt
Ärendegranskning								
Personkrets 1	65 %	80 %	83 %	51 %	39 %	19 %	8 %	52 %
Personkrets 2	-	*	*	*	*	*	*	3 %
Personkrets 3	35 %	19 %	15 %	41 %	59 %	75 %	86 %	45 %
Totalt antal ansökningar	63	74	136	41	61	95	74	544
Alla mottagare av assistansersättning 2018								
Personkrets 1	71 %	79 %	77 %	67 %	43 %	22 %	10 %	55 %
Personkrets 2	-	*	1 %	3 %	6 %	9 %	10 %	4 %
Personkrets 3	29 %	20 %	21 %	30 %	51 %	69 %	80 %	41 %
Totalt antal personer	1 083	1 588	2 462	1 878	1 702	1 872	1 224	11 809

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell. När det inte finns några ansökningar i åldersgruppen visas det med (-).

Tabell 47 Andel ansökningar per anordnartyp, jämfört med alla mottagare av assistansersättning 2018

Anordnartyp	Privat anordnare	Kommunal anordnare	Brukar-kollektiv	Egen regi	Flera typer eller saknas	Total
Ärendegranskning	73 %	19 %	6 %	2 %	-	544
Alla mottagare av assistansersättning 2018	72 %	18 %	6 %	3 %	1 %	12 175

Tabell 48 Antal ansökningar fördelat på anordnartyp och åldersgrupper

	Privat anordnare	Kommunal anordnare	Brukarkollektiv	Egen regi
0–12 år	57	*	*	*
13–19 år	63	*	*	*
20–29 år	106	16	12	*
30–39 år	30	*	*	*
40–49 år	43	16	*	*
50–59 år	62	27	*	*
60–65 år	38	30	*	*
Totalt	399	102	31	10

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 49 Motiveringar till ansökan om fler timmar, antal och andel som har angett respektive behov

	Antal	Andel (%)
Dubbel assistans eller väntetid	274	50
Förändrat hälsotillstånd	231	42
Skola/arbete	119	22
Minskat kommunalt stöd	81	15
Fritidsaktiviteter	55	10
Mer vakentid	54	10
Ändrade familjeförhållanden	40	7
Övriga anledningar	37	7
Tillsyn	15	3
Egenvård	10	2
Totalt antal ansökningar	544	-

Anm.: Det är vanligt att ange mer än en motivering till yrkandet om mer tid, vilket gör att motiveringarna är fler än totalt antal ansökningar samt att andelarna inte summeras till 100.

Tabell 50 Motiveringar till ansökan om fler timmar, antal fördelat per åldersgrupp och respektive behov

	0–12 år	13–19 år	20–29 år	30–39 år	40–49 år	50–59 år	60–65 år
Dubbel assistans eller väntetid	26	37	59	20	30	51	51
Förändrat hälsotillstånd	30	28	29	14	30	55	45
Skola/arbete	26	18	51	*	*	*	*
Minskat kommunalt stöd	*	12	43	*	*	*	*
Fritidsaktiviteter	*	10	*	*	*	10	11
Mer vakentid	*	10	*	*	*	11	*
Ändrade familjeförhållanden	*	*	*	*	*	*	*
Övriga anledningar	*	*	13	*	*	*	*
Tillsyn	0	*	*	0	*	*	*
Egenvård	*	*	*	0	*	*	0
Antal ansökningar per åldersgrupp	63	74	136	41	61	95	74

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.
Det är vanligt att ange mer än en motivering till yrkandet om mer tid, vilket gör att yrkandet för en person kan hamna i fler kategorier.

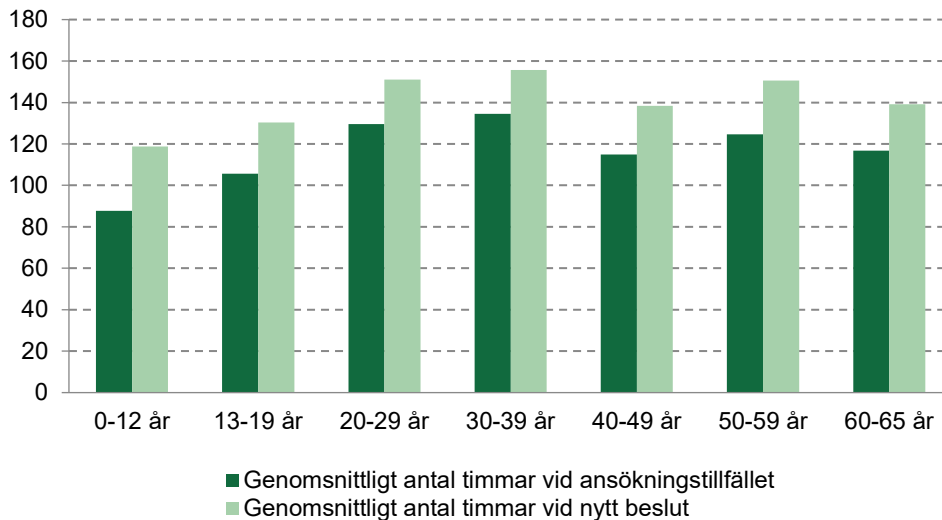
Datum

Vår beteckning

2020-05-25

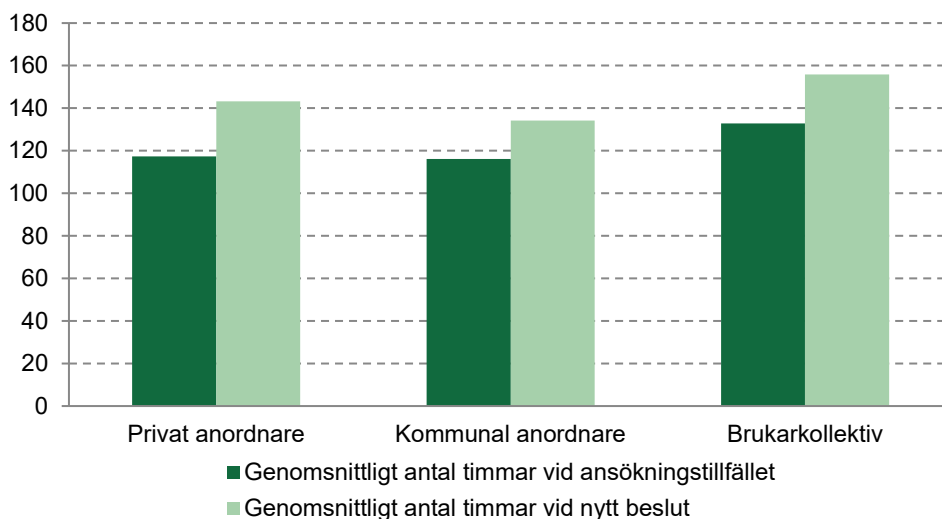
Dnr. 001380–2020

Figur 35 Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället jämfört med genomsnittligt antal timmar per vecka vid nytt beslut, per åldersgrupp

Anm.: Här ingår endast de 407 ärenden där timmar går att analysera, vilket gör att genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället skiljer sig något jämfört med då alla ansökningar är inkluderade. Notera även att avslag ingår i genomsnittligt antal timmar vid nytt beslut (dvs. oförändrade timmar jämfört med vid ansökningstillfället).

Figur 36 Genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället jämfört med genomsnittligt antal timmar vid nytt beslut per anordnartyp

Anm.: Här figuren ingår endast de 407 ärenden där timmar går att analysera (se ovan), vilket gör att genomsnittligt antal timmar per vecka vid ansökningstillfället skiljer sig något jämfört med då alla ansökningar är inkluderade. Notera även att avslag ingår i genomsnittligt antal timmar vid nytt beslut (dvs. oförändrade timmar jämfört med vid ansökningstillfället).

Datum

Vår beteckning

2020-05-25

Dnr. 001380–2020

Tabell 51 Avslagsmotivering, fördelat på beslutsutfall (antal)

Avslagsmotivering	Avslag	varav helt avslag	varav delvis bifall
Dubbel assistans ej godtagen	183	28	155
Beviljad tid bedöms tillräcklig	160	32	128
Särskilda skäl ej godtagna	62	30	32
Ej medicinskt styrkt	61	24	37
Annan motivering	55	23	32
Ej över 20 timmar grundläggande behov	39	32	*
Tillsyn godtas ej	26	*	21
Motivering saknas	19	*	19
Inget varaktigt behov	*	*	*
Förälder eller makeansvar	*	*	*
Aktiv tid på natten godtas ej	*	*	*
Totalt antal avslag	405	121	284

Anm.: *För att skydda enskilda individer så att risk för röjande inte föreligger redovisas inte statistik där det blir för få personer i en cell.

Det är vanligt att det finns fler än en avslagsmotivering, vilket gör att dessa inte summerar till det totala antalet avslag i respektive beslutsutfall.